

UCHWAŁA NR XLV/199/2021

RADY GMINY W IWANISKACH

z dnia 29 marca 2021r.

w sprawie Przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iwaniska na lata 2021-2031

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się dokument „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iwaniska na lata 2021-2031” w brzmieniu zgodnym z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Iwaniska.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XLV/199/2021
Rady Gminy Iwaniska
z dnia 29 marca 2021r.

Konieczność opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), zgodnie z którym do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iwaniska na lata 2021-2031 określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu polityki społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY IWANISKA
NA LATA 2021-2031**

IWANISKA, GRUDZIEŃ 2020 R.

**Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Iwaniska na lata 2021-2031**

WSTĘP

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iwaniska na lata 2021-2031 jest dokumentem, który na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) pełni zasadniczą rolę wśród planów strategicznych przygotowywanych w obszarze polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację tej polityki, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji zadań Gminy Iwaniska, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także mają doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, mieszkańcy gminy oraz eksperci zewnętrzni.

Dokument ma charakter kilkuletni. Został przygotowany na lata 2021- 2031. Jest zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W pracach nad Strategią podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych”. Wielu profesjonalistów i praktyków wskazuje na istotny udział w rozwiązywaniu problemów samych osób dotkniętych dysfunkcją i poprzez wzmacnianie kompetencji tych osób uświadamianie podmiotowości w wychodzeniu z problemu. Istotne jest zorganizowanie profesjonalnej pomocy nakierowanej na udzielanie wsparcia dla osób chcących zmieniać siebie i swoje otoczenie oraz zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin. Zastępowanie osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest ubezwłasnowolnianiem tej osoby i naruszaniem jej godności.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń

oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Spółeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. Jako element żywy Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Iwaniska w ujęciu lokalnym powinna zająć się działaniem w obszarach przede wszystkim:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej oraz partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

*SPIS TREŚCI***Wstęp**

1. Podstawy prawne opracowania strategii	6
2. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury	7
3. Charakterystyka środowiska społecznego	9
3.1. Położenie i terytorium	9
3.2. Podstawowe dane demograficzne	12
3.3. Rynek pracy	15
3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna	16
Infrastruktura edukacyjna	16
Infrastruktura kulturalna i sportowa	17
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	17
4. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Iwaniska	19
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	20
5. Diagnoza problemów społecznych	21
6. Pozycja strategiczna Gminy Iwaniska	30
6.1. Analiza SWOT	30
6.2. Perspektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych	32
6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	34
6.3.1. Cele strategiczne	34
6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja	36
7. System zarządzania i aktualizacji strategii	44
8. Zestawienie tabel, wykresów, map	47

1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą prawną opracowania niniejszej Strategii są w szczególności następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) obowiązuje Gminy do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Według art. 17. 1. w/w Ustawy: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:*
  - 1) *opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka [...].*
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277, ze zmianami) stanowi: *Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika (art. 4 ust. 2).*
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 2050) stanowi: *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem”, uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1–3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10 ust. 2).*

Poza tym należy nadmienić także o wielu innych aktach prawnych, w oparciu o które jest opracowana niniejsza Strategia, w tym przede wszystkim:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378, z późn. zmianami),

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2020 poz. 821 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2020 poz. 808 z późn. zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218, ze zmianami).
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. 2020 poz. 1409, ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz.U. 2020 poz. 176 ze zmianami);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2020 poz. 426, ze zmianami),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. 2019 poz. 2133, z późn. zmianami);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz.U. 2020 poz. 1057, ze zmianami);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1061, ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. UCZESTNICZY, PROCES USPOLECZNIANIA, PROCEDURY

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie wyżej wymienione zasady.

Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,

MISJA – sens naszego istnienia i działania,

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa,

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

Lista obecności

1. Wiesława Słowik – UG Iwaniska, Sekretarz Gminy;
2. Danuta Maziarz – OPS Iwaniska;
3. Zofia Czerwik – OPS Iwaniska;
4. Anna Jaźwiec – OPS Iwaniska;
5. Wiesław Kowalczyk – Przewodniczący Rady Gminy w Iwaniskach;
6. Teresa Kaptur – UG Iwaniska, Skarbnik Gminy;
7. Irena Lenart – UG Iwaniska;
8. Elżbieta Charymska – Dyrektor Instytucji Zamek Krzyżtopór w Ujeździe;
9. Elżbieta Gołyska – Przewodnicząca KRPA w Iwaniskach;
10. Aneta Kargulewicz – Przewodnicząca GZI w Iwaniskach;
11. Dominika Religa – p. o. Dyrektora GCBiK w Iwaniskach;

12. Marcin Urbański – Dyrektor SP w Ujeździe;
13. Beata Słoczyńska – p. o. Kierownika OPS w Iwaniskach;
14. Marzanna Glibowska – OPS Iwaniska;
15. Monika Chorogiewska – OPS Iwaniska;
16. Rafał Mianowski – OPS Iwaniska;
17. Radosław Krakowiak – dzielnicowy PKP w Opatowie.

3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

3.1. Położenie i terytorium¹

Gmina Iwaniska położona jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie opatowskim, nad rzeką Koprzywianką, na południowo-wschodnim krańcu Gór Świętokrzyskich. Iwaniska znajdują się 13 km na południowy zachód od Opatowa. Około 2 km na południowy wschód od Iwanisk znajduje się miejscowość Ujazd z ruinami zamku Krzyżtopór.

---

¹ Opracowano na podstawie „Strategii rozwoju gminy Iwaniska na lata 2015-2022”,
<http://www.bip.Iwaniska.akcessnet.net/upload/20160408104130d5hcfjorgpze.pdf>

Mapa 1. Położenie gminy Iwaniska i powiatu opatowskiego na tle województwa świętokrzyskiego

Źródło: Strategia rozwoju gminy Iwaniska na lata 2017- 2025.

Większość powiązań zewnętrznych odbywa drogą krajową nr 9, będącą jednocześnie drogą międzynarodową E-371 (Warszawa) – Rzeszów - Barwinek (Bukareszt). Droga krajowa nr 9 przebiega w układzie północ - południe, na długości 6,8 km.

Gmina Iwaniska sąsiaduje z innymi gminami, od wschodu: Klimontów i Lipnik, od południa: Bogoria, od zachodu Raków i Łągów oraz Baćkowice i Opatów od północy.

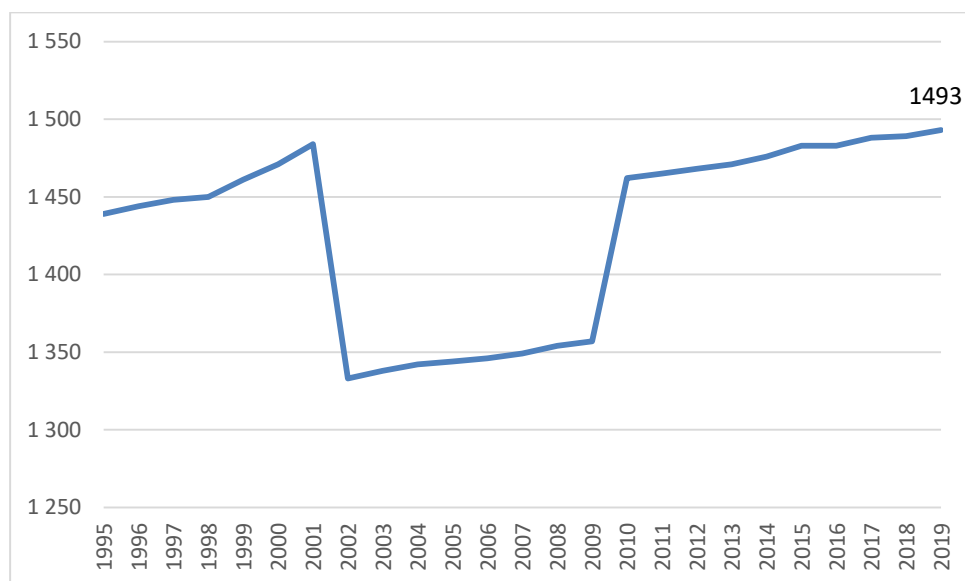
Sołectwa na terenie Gminy Iwaniska:

- Sołectwo Boduszów (wieś Boduszów);
- Sołectwo Borków (wieś Borków);
- Sołectwo Dziewiątle (wieś Dziewiątle);
- Sołectwo Gryzikamień (wieś Gryzikamień);
- Sołectwo Garbowice (wieś Garbowice);
- Sołectwo Iwaniska (wieś Iwaniska);
- Sołectwo Jastrzębska Wola (wieś Jastrzębska Wola);
- Sołectwo Kamieniec (wieś Kamieniec);

- Sołectwo Kopiec (wieś Kopiec);
- Sołectwo Kujawy (wieś Kujawy);
- Sołectwo Krępa (wieś Krępa);
- Sołectwo Łopatno (wieś Łopatno);
- Sołectwo Marianów (wieś Marianów);
- Sołectwo Mydlów (wieś Mydlów);
- Sołectwo Nowa Łagowica (wieś Nowa Łagowica);
- Sołectwo Przepiórów (wieś Przepiórów);
- Sołectwo Radwan (wieś Radwan);
- Sołectwo Skolankowska Wola (wieś Skolankowska Wola);
- Sołectwo Stobiec (wieś Stobiec);
- Sołectwo Stara Łagowica (wieś Stara Łagowica);
- Sołectwo Toporów (wieś Toporów);
- Sołectwo Tęcza (wsie: Tęcza, Planta, Sobiekurów);
- Sołectwo Ujazd (wsie: Ujazd, Haliszka);
- Sołectwo Wojnowice (wieś Wojnowice);
- Sołectwo Wzory (wsie: Wzory, Zielonka, Kamienna Góra, Podzaldów);
- Sołectwo Wygiełzów (wieś Wygiełzów);
- Sołectwo Zaldów (wieś Zaldów).

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Iwaniska

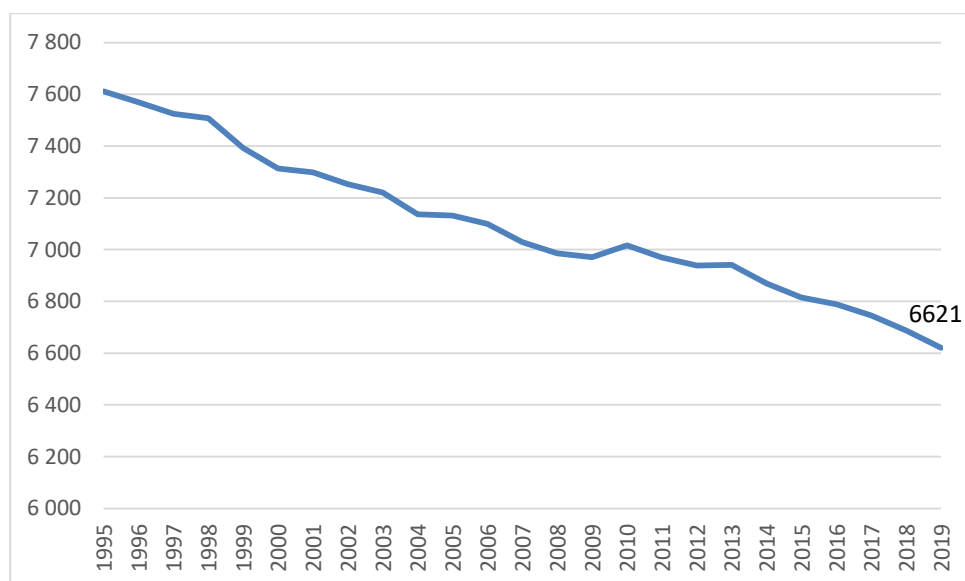
Według danych GUS na obszarze gminy Iwaniska według stanu na 31.12.2019 r. było 1493 mieszkań. Liczba mieszkań wzrosła o ok. 50 od 1995 r. W 2019 roku w gminie Iwaniska oddano do użytku 4 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 376 mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości w gminie Iwaniska to 149,30 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 78,24% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 71,39% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 68,97% mieszkań posiada łazienkę, 63,94% korzysta z centralnego ogrzewania, a 23,10% z gazu sieciowego.

Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Iwaniska w latach 1995- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3.2. Podstawowe dane demograficzne

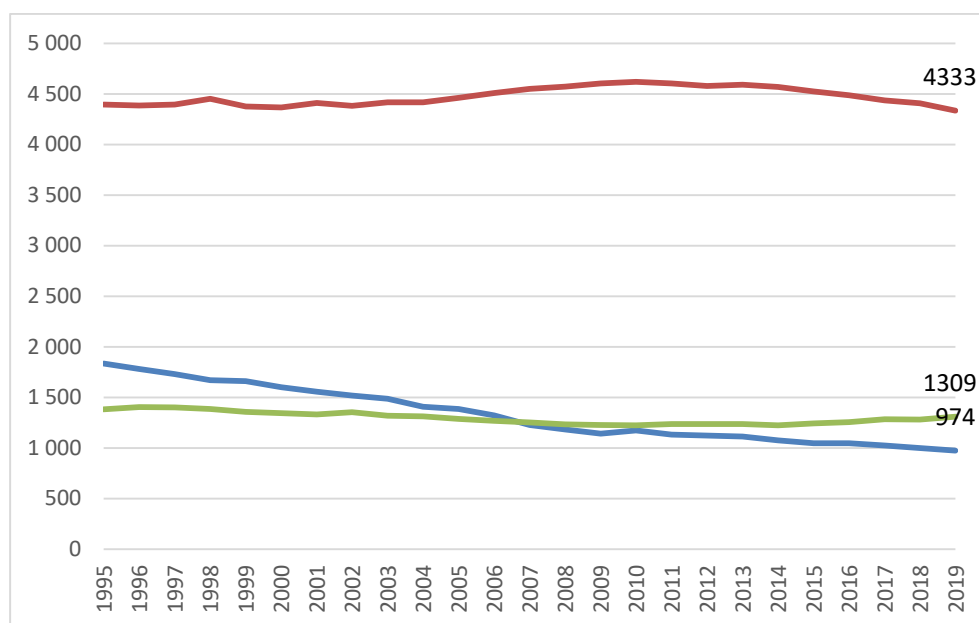
Gmina Iwaniska ma 6 621 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 12,4% ludności powiatu. W latach 1995- 2019 liczba mieszkańców zmalała o ok. 13% (-991 osób). Średni wiek mieszkańców wynosi 40,9 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 2. Ludność gminy Iwaniska w latach 1995- 2019 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Iwaniska pozwala stwierdzić, że występuje przewaga osób w wieku poprodukcyjnym (19,8% populacji) w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym (18,1% populacji). Ponadto zauważalna jest tendencja spadkowa wśród grupy w wieku przedprodukcyjnym t.j. poniżej 14 roku życia.

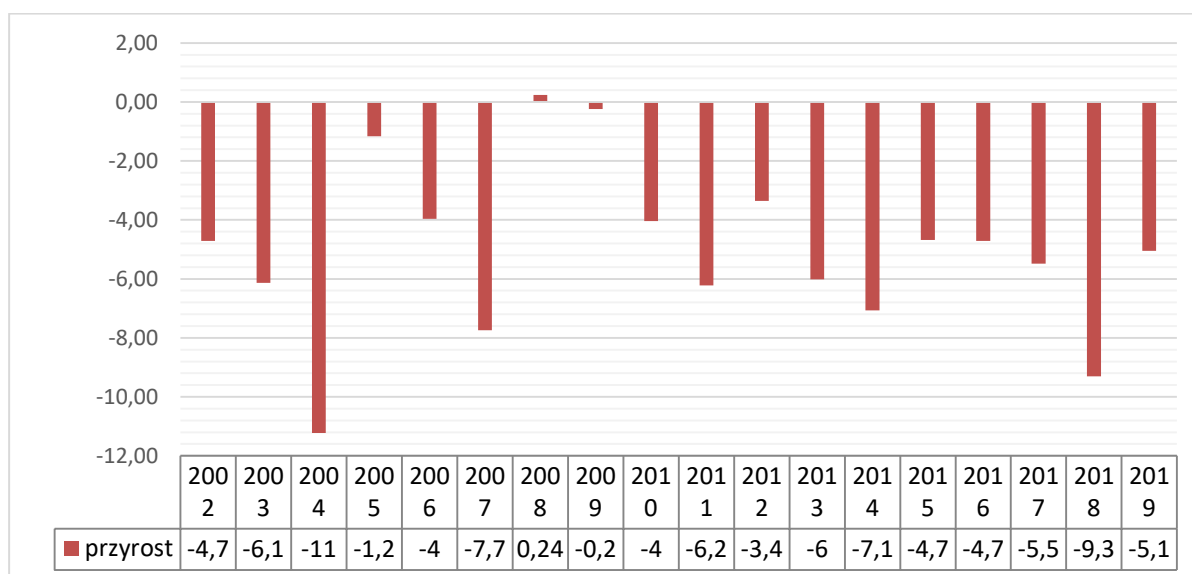
Wykres 3. Struktura ludności gminy Iwaniska według ekonomicznych grup wieku w latach 1995- 2019.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina Iwaniska ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -18. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,71 na 1000 mieszkańców gminy Iwaniska. W 2019 roku urodziło się 58 dzieci, w tym 43,1% dziewczynek i 56,9% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,59 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Iwaniska w latach 2002-2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku zarejestrowano 41 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 71 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Iwaniska -30. W tym samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

3.3. Rynek pracy

W gminie Iwaniska w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 379 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 305 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2019 roku zarejestrowano 40 nowych podmiotów, a 30 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Iwaniska najwięcej (13) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (369) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0- 9 pracowników.

Wśród podmiotów na terenie gminy Iwaniska:

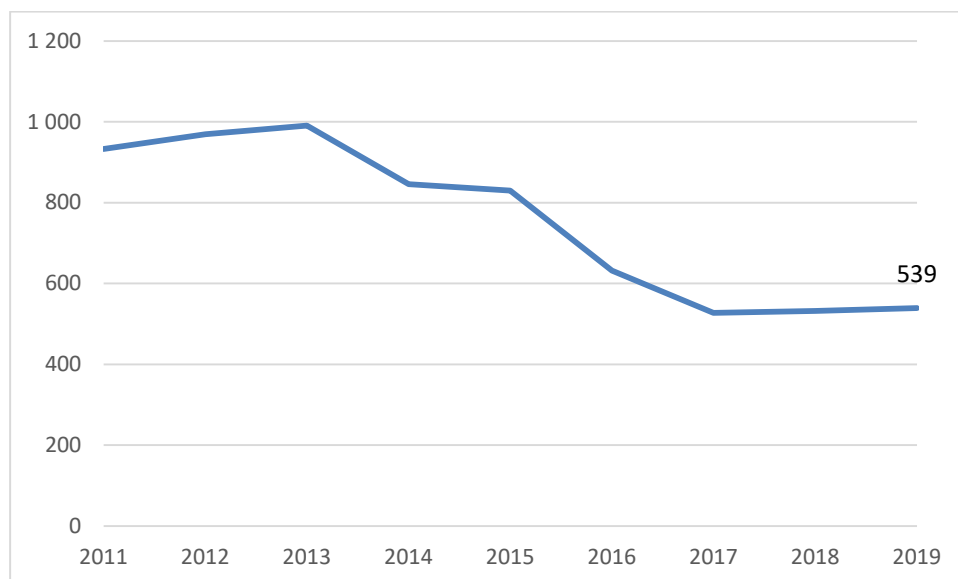
- 1,6% (6) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- 38,3% (145) jako przemysł i budownictwo,
- 60,2% (228) podmiotów to pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Iwaniska najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (34.4%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26.2%).

Bezrobocie

Bezrobocie rejestrowane w gminie Iwaniska wynosiło w 2019 roku 17,8% (21,7% wśród kobiet i 14,9% wśród mężczyzn). Liczba bezrobotnych kobiet wynosiła 539 osób, w tym 284 kobiet. Udział bezrobotnych wśród ogółu osób w wieku produkcyjnym wynosił 8,4 % dla gminy Iwaniska, w tym 8,9% dla kobiet. Ponad 24% stanowią osoby powyżej 50 roku życia. Udział osób długotrwale bezrobotnych t.j. powyżej 12 miesięcy jest szacowany na 65,3%.

Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Iwaniska w latach 2011-2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Udział długotrwale bezrobotnych wynosi 109 osób. Kobiety stanowią ponad 50% bezrobotnych na terenie gminy Iwaniska.

Tabela 1. Klasyfikacja bezrobotnych na terenie gminy Iwaniska w 2019 r.

Gmina	Ogółem	kobiety	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
Iwaniska	593	284	130	352

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3.4. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna

Analizując sytuację społeczno- ekonomiczną gminy należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną, kulturalną i zdrowotną. W obszarze polityki społecznej na terenie gminy działa szereg instytucji, których główny celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz profilaktyki zdrowotnej.

Infrastruktura edukacyjna

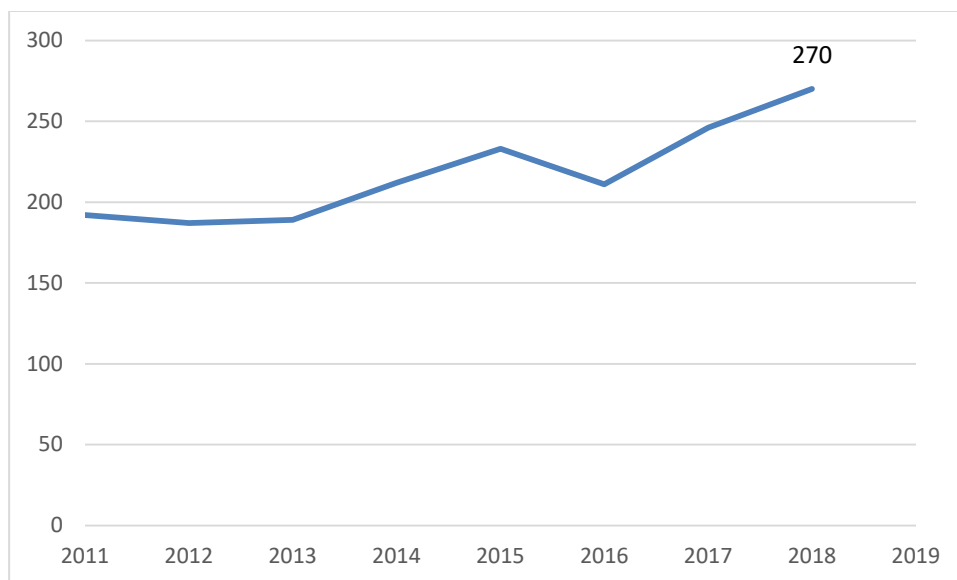
Na terenie gminy funkcjonuje:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Iwaniskach - ul. Opatowska;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Ujeździe;

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Wygiełzowie;
- Publiczna Szkoła Podstawowa Filia w Jastrzębskiej Woli im. Biskupa Jana Chrapka;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Mydlowie.

Do szkół tych w 2018 r. uczęszczało 270 uczniów.

Wykres 6. Liczba uczniów na terenie gminy Iwaniska w latach 2011 – 2018

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Infrastruktura kulturalna i sportowa

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają gminne instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

Gminne Centrum Kultury i Biblioteki w Iwaniskach jest samorządową instytucją kultury. Organizuje systematycznie koncerty kolęd, pastorałek, dzień dziecka, mikołajki, a także gry na instrumentach, śpiewu, jak również zajęcia plastyczne i teatralne. Efektem tych działań są liczne grupy zainteresowań, udział w konkursach oraz uroczystościach gminnych. Gminne Centrum Kultury i Biblioteki w Iwaniskach współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi, instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz nieformalnymi grupami społecznymi na terenie gminy, powiatu i województwa. Ponadto dzieci i młodzież mogą korzystać z biblioteki szkolnej.

Instytucja Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe jest organizatorem wydarzeń kulturalnych w regionie m.in. bale rycerzy i dam dworu, ferie zimowe, majówka, dzień dziecka,

turnieje szachowe, festiwale. Na jego terenie działa bractwo rycerskie. Od 2018 Zamek Krzyżtopór ma status pomnika historii.

W regionie funkcjonuje Stowarzyszenie rozwoju wsi świętokrzyskiej, które wspiera gminy: Baćkowice, Brody, Iwaniska, Łagów, Nowa Słupia, Pawłów, Waśniów.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie gminy Iwaniska występują placówki ochrony zdrowia POZ. Dodatkowo ludność gminy może korzystać z Ambulatorium Szpitala Powiatowego w Opatowie.

Na terenie gminy funkcjonuje prywatny Gabinet Rehabilitacji i Masażu „Iwa-Med” zapewniający pełną gamę usług fizjoterapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Iwaniskach. Celem Ośrodka jest podejmowanie wszelkich działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godność człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do zadań OPS należy w szczególności:

- realizacja zadań własnych gminy takich jak: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej m.in. zasiłków stałych, celowych, okresowych i innych, świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym w tym bezdomnym, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, praca socjalna;
- wspieranie rodziny i współfinansowanie pieczy zastępczej;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- diagnoza potrzeb oraz sprawozdawczość.

Do wydawania indywidualnych decyzji administracyjnych w sprawach należących do przedmiotu wszystkich działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach upoważniony jest Kierownik. W 2019 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Iwaniska zatrudnienie stanowiło 5 pracowników na umowę o pracę realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej. Do realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej ośrodek pomocy społecznej zgodnie z art. 110 ust. 11 zatrudniono pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej niż trzech pracowników. W roku 2019 zatrudnionych było 4 pracowników socjalnych świadczących pomoc w formie pracy socjalnej i przeprowadzających wywiady środowiskowe w środowisku zamieszkania.

W związku z tym, że GOPS w Iwaniskach jest małą placówką, pracownicy Ośrodka mają doskonale rozeznanie w problemach i potrzebach osób, którym pomagają. Wspólnie mogą zastanawiać się nad najlepszymi rozwiązaniami trudnych przypadków. Również podopieczni znają pracowników, mają do nich zaufanie i dzięki temu, zwracają się do nich we wszystkich trudnych sprawach.

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY IWANISKA

W Gminie Iwaniska według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach objął wsparciem łącznie 330 osób, którym udzielono świadczenia pieniężne i 143 świadczenia niepieniężne. Było to razem rodzin, w których było 306 osób.

Tabela 2. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Iwaniska [2019 r.]

Rodzaj świadczenia	2019		
	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pieniężne	330	223	629
Niepieniężne	143	83	379

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach za 2019 rok.

W 2019 r. głównymi powodami przyznania świadczeń były: ubóstwo (313 osób), niepełnosprawność (71 osób), długotrwała lub ciężka choroba (219 osób).

Tabela 3. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	
	Ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych
Ubóstwo	129	313
Sieroctwo	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	2	11
Bezdomność	0	0
Niepelnosprawność	35	71
Długotrwała lub ciężka choroba	64	219
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	5	8
Przemoc w rodzinie	0	0
Alkoholizm	8	8
Narkomania	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: OPS w Iwaniskach.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Sytuacja rodzin została przedstawiona w oparciu o dane statystyczne w zbiorach Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach, który ewidencjonuje informację o rodzinach doświadczających różnych problemów oraz udzielanych rodzinom formach wsparcia. Dominującym problemem na terenie gminy jest bezrobocie. Należy podkreślić, że liczba długotrwale bezrobotnych wynosi ponad 350 osób, co stanowi ponad 64% ogółu bezrobotnych. Jest to zjawisko bardzo niepokojące, wymagające interdyscyplinarnej pracy specjalistów na terenie gminy Iwaniska.

W gminie obserwuje się wzrost ogólnej liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem. Udzielane rodzinom wsparcie ma na celu pomoc w rozwiązaniu trudnych życiowych problemów oraz zapobieganie niekorzystnym zjawiskom powodującym trudności rozwojowe dzieci

i młodzieży. Priorytetem w działaniu lokalnych podmiotów wspierających rodziny wychowujące dzieci jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego w różnych formach, co jest priorytetowym działaniem współczesnych społeczności lokalnych w dobie zmniejszającej się dzietności rodzin.

Problemy rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych dotyczą zarówno sfery niedostatku, zaniedbań opiekuńczych powiązanych z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale też schorzeniami, niepełnosprawnością i innymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wielość problemów z jakimi borykają się rodziny zamieszkujące na terenie gminy Iwaniska jest zróżnicowana, ale najwyraźniej rysują się problemy socjalne, które znajdują wyraz w formach pomocy oferowanych dzieciom. Jedną z takich form stanowi dożywianie dzieci w szkołach i placówkach edukacyjnych. Na terenie gminy Iwaniska pomoc ta udzielana jest dla 145 świadczeniobiorców - dzieci (wartość świadczeń: 73.783 zł, słownie: siedemdziesiąt trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt trzy złote).

Przedstawiona powyżej diagnoza pokazuje, że problemy rodzin z dziećmi na terenie gminy Iwaniska dotyczą najczęściej kwestii socjalnych, na kolejnych miejscach plasuje się wielodzietność lub niepełne rodzicielstwo, marginalnie występuje problem zaniedbań opiekuńczych powodujący konieczność umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie raportu z diagnozy społecznej, zrealizowanej na zlecenie Gminy Iwaniska, przedstawia się obraz problemów społecznych na terenie gminy z perspektywy jego mieszkańców.

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach wrzesień - październik 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 341 osób (100 mieszkańców, 221 uczniów szkół podstawowych oraz 20 sprzedawców alkoholu).

BADANIA MIESZKAŃCÓW

Wśród 100 mieszkańców uczestniczących w badaniu - większość stanowiły kobiety (54%). Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36- 45 lat (26%). Kolejne 21% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 26- 35 oraz w wieku 46- 55 lat (18%).
Ankietowani

w wieku do 25 lat stanowili 12% ogółu respondentów. W wieku 56- 65 lat było 13% osób oraz powyżej 65 lat – 10%.

Ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol:

- 6% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie,
- 14% pije kilka razy w tygodniu;
- Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 27% osób;
- 42% pije kilka razy w roku.

Dodatkowo 25,61% respondentów przyznało, iż jednorazowo wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywają, następnie od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 19,51% osób. 45,12% ankietowanych wybrało odpowiedź, że spożywa 1 do 2 porcji jednorazowo. Jedynie 6,10% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym decyduje się go spożywać, a 3,66% osób alkohol spożywa w postaci 11-13 dawek.

Mieszkańcy zostali również zapytani o palenie papierosów. W Gminie Iwaniska, aż 70% osób, które wzięły udział w badaniu stwierdziło, że nigdy nie paliło – jest to bardzo zadowalający wynik, natomiast 24% robi to codziennie. Poszczególne osoby palą kilka razy w miesiącu (1%) lub kilka razy w tygodniu (1%) oraz kilka razy w roku pali – 4%.

Osoby, które przyznały, że palą zostały zapytane jak często to robią. 10% osób nie liczy wypalonych papierosów, 36,67% ankietowanych pali od 6 do 15 sztuk dziennie lub 16,67% - od 16 do 25 sztuk dziennie, Poniżej 5 sztuk dziennie pali 26,67% osób. Pozostałym badanym trudno określić ilość sztuk wypalanych papierosów (10%).

Jak wynika z zebranych danych, 92,00% badanych osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Według większości badanych, które przyznały, że kiedykolwiek używały środków psychoaktywnych, była to marihuana (87,50%). Natomiast po 12,50% osób zażywało amfetaminę, ekstazy oraz dopalacze.

Analizując dostępność narkotyków w Gminie Iwaniska można zauważyć, iż większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji na terenie ich miejscowości (53%), natomiast 16% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 19% ankietowanych odpowiedziało, że w ich gminie narkotyki są trudno dostępne, zaś kolejne 12% osób twierdzi, że substancje psychoaktywne są całkowicie niedostępne.

Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (93%), całowanie, dotykanie wbrew woli (84%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (79%), zmuszanie do oglądania pornografii (72%), spoliczkowanie (68%), czy też grożenie straszenie (58%).

Wśród ankietowanych 24% z nich przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. 12% respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. Natomiast 64% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Dane te również pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne na terenie gminy.

Mieszkańcy gminy zostali także zapytani, z czym jest związany problem przemocy. Najczęściej osoby te wybierały następujące odpowiedzi: picie alkoholu (86%), wykluczenie społeczne (37%) oraz zażywanie narkotyków (35%).

Wśród badanych 21% z nich przyznało, iż było kiedykolwiek doświadczali przemocy ze strony innych osób. Osoby, które przyznały w poprzednim pytaniu, że doświadczają przemocy najczęściej wybierały odpowiedzi: iż były ofiarami przemocy psychicznej (71,43%), fizycznej (52,38%), zaniedbania (14,29%), a także przemocy ekonomicznej (9,52%) i przemocy seksualnej 4,76%.

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, jak przyznają respondenci, był najczęściej partner/partnerka (38,10%), tata (19,05%). Ankietowani wybrali również „inne osoby”: przyjaciele, ojczym oraz osoby obce (14,29%). Dodatkowo, były to również osoby takie jak: brat, mama oraz dziecko/dzieci po 9,52% osób.

Mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej zgłosiliby się na Policję (37%), do Ośrodka Pomocy Społecznej (32%) oraz do rodziny (31%). Pozostali poszukaliby pomocy m.in.: w Internecie (26%), zadzwoniliby na Telefon Zaufania (26%), czy też radzili by sobie sami (22%).

Wśród ankietowanych 27,00% mieszkańców uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych w działania profilaktyczne w gminie jest na poziomie dostatecznym, a 14% badanych mieszkańców wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Następnie 23% ocenia zaangażowanie władz na ocenę „dobrą”, a 15% na ocenę „bardzo dobrą”. Według 19% zaangażowanie władz w rozwiązywanie problemów w gminie jest niedostateczne. 2% osób nie ma zdania na ten temat.

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę aktualnych warunków życia w gminie przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 21% osób. 28% badanych wskazało odpowiedź raczej dobre, a 32% - średnie. Kolejno 8% osób twierdzi, iż są bardzo dobre. Łącznie negatywnie oceniło je 11% mieszkańców, w tym 6% osób wskazało odpowiedź „raczej złe”, 3% osób „złe”, a kolejne 2% badanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo złe”.

Ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Większość mieszkańców, jako przyczynę wskazała niezaradność życiową (58%), alkoholizm (47%) oraz po 35% bezrobocie i długotrwałą ciężką chorobę.

Mieszkańcy określili, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (52%), utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (42%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (41%).

Wśród ankietowanych 28,00% z nich przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora, natomiast mieszkańcy nie wymienili żadnej z chorób.

Większość respondentów uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie jest niewystarczający (58%). Odwrotnie twierdzi 42% ankietowanych osób.

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali przede wszystkim na: choroby (77%), samotność (70%). Pozostali ankietowani wskazywali niepełnosprawność (29%) oraz ubóstwo (23%).

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy w rodzinie wśród **mieszkańców** Gminy Iwaniska powinny polegać na:

- Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniem od alkoholu, oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom.
- Ankietowani mieszkańcy (łącznie 54,88%) deklarują, że ich **spożywanie alkoholu** w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu². Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji, by wypełnili **test autodiagnozy**, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy sami będą mogli określić, czy np. są

² Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

uzależnieni od spożywania alkoholu, piją ryzykowanie lub szkodliwe.

- Poleca się również szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego, w zakresie doskonalenia zawodowego w tematyce szkodliwości alkoholu oraz uzależnienia od niego. Szkolenia powinny odbywać się nie tylko wśród pracowników, lecz również kadra kierownicza powinna mieć wiedzę w zakresie reagowania i interwencji wobec mieszkańców uzależnionych lub stwarzających zagrożenie dla innych.
- W przypadku **prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu**, łącznie 15,85% mieszkańców przyznało, że kiedykolwiek taka sytuacja im się zdarzyła, a łącznie 39% badanych było kiedykolwiek świadkami sytuacji gdy ktoś prowadził samochód pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej. By uniknąć takich zdarzeń na terenie gminy rekomenduje się aby Policja prowadziła szeroko zakrojone akcje prewencyjne, które będą związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu.
- Dodatkowo, warto rozpocząć cykl szkoleń eksperckich skierowanych do kierowców z zakresu bezpiecznej jazdy oraz organizować kampanie informacyjne dla mieszkańców w celu uświadomienia im o konsekwencjach związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje plakatowe, konkursy, czy też akcje ulotkowe na terenie gminy.
- W przypadku **palenia papierosów** poprzez mieszkańców na terenie Gminy Iwaniska poleca się rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc. Należy podjąć działania profilaktyczne wykorzystując przy tym strategię informacyjną, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu. Badanie mieszkańców gminy ukazuje, że problem z paleniem papierosów ma łącznie 30,00% osób, warto zwrócić uwagę, że jest on umiarkowany, natomiast należy wdrażać powyższe rekomendacje by uniknąć jego powiększenia.
- Łącznie 8% mieszkańców Gminy Iwaniska przyznało, że zażywali kiedykolwiek **narkotyki i substancje psychoaktywne**. Jest to mały procent w stosunku do pozostałej liczby mieszkańców, natomiast rekomenduje się prowadzenie warsztatów w placówkach

leczenia uzależnień, Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz innych organizacjach pomocowych.

- Rekomenduje się kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią.
- W przypadku **przemocy w rodzinie**, mieszkańcy przyznają, że zdarza się iż zostają oni osobą doświadczającą przemocy (21%). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości
- Warto skorzystać z kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).
- Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
- Poleca się tworzenie punktów konsultacyjnych, które proponują kompleksową pomoc psychologiczną, terapeutyczną oraz socjalną dla dzieci i dorosłych. Punkty te powinny być regularnie wspierane finansowo przez gminę.
- Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy, oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
- Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny i bliskich).
- Rekomenduje się również przeprowadzenie warsztatów z różnych form samoobrony dla ofiar przemocy, zaś dla sprawców, należy zorganizować warsztaty z zachowań asertywnych oraz z poprawnej komunikacji, w celu nauczenia ich kontroli nad własnym zachowaniem.
- Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju

dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.

- W Gminie Iwaniska 63% badanych mieszkańców przyznało, że zna wiele lub zna nieliczne rodziny, które są dotknięte ubóstwem. Rekomenduje się stworzenie form **pomocy dla osób ubogich**: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Także warto zaangażować szkoły oraz kadrę pedagogiczną w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- Informowanie na temat realizowanych przez gminy działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.
- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Badani mieszkańcy uważają, że największymi problemami z jakimi borykają się **osoby starsze** to: choroby (77%), samotność (70%), brak opieki ze strony rodziny (53%) oraz niepełnosprawność (29%). Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych oraz upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.

- Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
- W przypadku **sprzedawców** rekomenduje się dalszą kontrolę sprzedaży alkoholu na terenie gminy. 15% badanych stwierdziło, że nigdy nie uczestniczyli oni w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy wśród **młodych mieszkańców (uczniów)** Gminy Iwaniska powinny polegać na:

- Dalszym podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytane o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.
- Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań.
- Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.
- Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, oraz osób pracujących w świetlicach.

- Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- W Gminie Iwaniska młodzi mieszkańcy przyznali, że po raz pierwszy spróbowali **alkoholu** w wieku 11-13 lat (3 badane dziewczęta³ oraz 4 badanych chłopców⁴, którzy odpowiedzieli, że pili kiedykolwiek alkohol). Jest to mały procent względem do ogółu ankietowanych, natomiast zachęca się zatem wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomendowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- Uczniowie szkół oceniają, że zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe (łącznie 14,57%). Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- Rekomenduje się zaszczepienie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.
- Rekomenduje się obserwacje uczniów, w celu zidentyfikowania problemu **narkotykowego** w szkole. Pomimo niewielkiego procentu młodych mieszkańców, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki i inne substancje psychoaktywne (0,93% chłopców, 0,88% dziewczynek), poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę

---

3 3 osoby.

4 4 osoby.

Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.

- 21,30% młodych mieszkańców płci męskiej oraz 10,62% dziewczynek przyznaje, że doświadczyło kiedykolwiek **przemocy** ze strony innych osób. Choć problem ten jest umiarkowany, rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy podczas, kiedy zostają ofiarą przemocy.
- Uczniowie, często w ankiecie wskazywali również na **pogadanki z wychowawcą** (47,06% chłopców, 28,57% dziewczynek), warto zatem zwrócić na ten fakt uwagę, i zaangażować wychowawców klas w prowadzenie lekcji profilaktycznych dla uczniów.
- Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza **oceny ryzyka występowania przemocy** wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.

6. POZYCJA STRATEGICZNA GMINY IWANISKA

6.1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione są wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dogodne położenie komunikacyjne; - bardzo dobre gleby, korzystne warunki klimatyczne do produkcji rolniczej; - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; - potencjał turystyczny Zamku „Krzyżtopór” w Ujeździe; - dobra sieć szkół podstawowych; - parki i aleje służące rekreacji; - green velo – szlaki rowerowe; - dobrze zorganizowana służba zdrowia; - wykształcona kadra OPS; 	<ul style="list-style-type: none"> - słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna; - brak infrastruktury rekreacyjnej i sportowej; - zbyt mała liczba nowo powstających przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw zatrudniających znaczną liczbę pracowników; - duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych; - problem alkoholizmu w społeczności lokalnej; - ujemny przyrost naturalny – społeczeństwo starzejące się;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - promocja regionu – szansą na rozwój turystyki; - dostępność zewnętrznych funduszy unijnych i krajowych; - potencjał okolicznych atrakcji – Opatów, Krzemionki Opatowskie, Sandomierz, Góry Świętokrzyskie; 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa i niewystarczająca oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych; - młodzi mieszkańcy emigrujący z gminy; - brak dostatecznej liczby inwestorów i małych przedsiębiorstw; - mała promocja regionu; - brak możliwości zatrudnienia dla młodzieży; - alkoholizm – zwłaszcza wśród bezrobotnych; - wysoki odsetek osób bezrobotnych.

6.2. Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Gminy Iwaniska określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie:

POMOC SPOŁECZNA, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, OSOBOM STARSZYM, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

- Problem niepełnosprawności przestaje być społecznym tabu;
- Niepełnosprawność przestaje być postrzegana jako problem społeczny, a zaczyna funkcjonować jako obszar wielu skorelowanych działań – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami;
- Wsparcie społeczne jest potrzebne w każdym wieku – szczególnie dla osób starszych.
- Dostęp do opieki zdrowotnej szczególnie dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Dostęp do usług społecznych, prawnych dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Dostęp do usług szpitalnych, opieki, rehabilitacji, stymulacji psychospołecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Celem jest życie w środowisku przyjaznym człowiekowi i dającym poczucie bezpieczeństwa.
- Osoby starsze powinny korzystać z przysługujących im praw człowieka i podstawowych wolności, przebywając we własnych mieszkaniach, w instytucjach ochrony zdrowia lub w placówkach opiekuńczych, w szczególności powinno być respektowane ich prawo do godności, wolności wyznania, życia prywatnego, podejmowania decyzji w sprawie opieki nad sobą i jakości życia.
- Rodzina jako pierwsze i podstawowe środowisko życia człowieka. Wspieranie prawidłowych relacji w rodzinie, oparte na miłości i zrozumieniu. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez:
  - Opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
  - Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;
  - Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodkach wsparcia;
  - Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

PROFILAKTYKA ORAZ ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Prowadzenie działań informacyjno- edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków;
- Prowadzenie działań edukacyjnych dla dorosłych w zakresie szkód wynikających z picia alkoholu i zażywania narkotyków przez dzieci i młodzież;
- Prowadzenie i upowszechnianie programów profilaktycznych w zakresie problemów alkoholowych wśród osób dorosłych w tym w szczególności w miejscu nauki lub pracy;
- Poszerzenie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczej dla dzieci i rodzin z problemami alkoholowymi;
- Zwiększenie dostępności i podnoszenie jakości specjalistycznych świadczeń w zakresie leczenia uzależnień od alkoholu;
- Reedukacja osób, które prowadziły pojazdy będąc pod wpływem alkoholu.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Edukacja powinna być ukierunkowana na:
  - Poszerzenie poziomu wiedzy społeczności lokalnej z zakresu spraw dotyczących środowiska i procesu samorozwoju, wraz z kształtowaniem umiejętności niezbędnych w działaniach ukierunkowanych na rozwój;
  - Rozwiązywanie lokalnych problemów;
  - Optymalne zaspokojenie potrzeb zarówno dzieci, młodzieży i osób dorosłych;
  - Kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich.

Członkowie społeczności lokalnej są połączeni siecią więzi społecznych, często dobrze się znają, uczęszczają do tych samych szkół, borykają się ze wspólnymi problemami, mogą łatwiej przekazywać sobie informacje i nawzajem sobie pomóc. Przykładem miejsca, które umacnia więzi są: dom kultury, imprezy plenerowe, dożynki gminne, festyny.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cel nadrzędny strategii.

Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Iwaniska, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność, dostępna profesjonalna pomoc społeczna i terapeutyczna, aktywne i zintegrowane grupy społeczne, samorealizujące się w działaniach prospołecznych i kulturalnych.

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Iwaniska na lata 2021- 2031. Jest to hasłowe wyrażenie wizji rozwoju społecznego mieszkańców Gminy Iwaniska.

Wizja jest określeniem takiego obrazu Gminy Iwaniska, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy tego obszaru– uczestnicy procesu planowania. Wizja określa dążenie w sposób bardzo ogólny.

Gmina Iwaniska jest miejscem przyjaznym dla jego mieszkańców, umożliwiającym:

- **profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne i bytowe, wspierającą wzmocnienie własnych zasobów osób potrzebujących pomocy, sprzyjającą rozwojowi potencjału osobowego i społecznego,**
- **nowoczesną edukację, przyjazną różnym grupom wiekowym oraz osobom niepełnosprawnym, umożliwiającą ustawiczne kształcenie w zależności od wieku i potrzeb,**
- **integrację społeczności lokalnej, profesjonalną i efektywną pomoc w sytuacji zagrożeń związanych z dysfunkcją spowodowaną nadużywaniem substancji psychoaktywnych.**

6.3. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

6.3.1. Cele strategiczne

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji Strategii, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii. **Po przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych oraz diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów strategicznych.** Uczestnicy prac nad strategią ustalili je w następującym zakresie:

Cele strategiczne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,

2. Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów wypracowano następujące cele strategiczne:

1. dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej”

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym.

2. dla obszaru „Pomoc społeczna i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

3. dla obszaru „Rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad strategią i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych, oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych.

6.3.2. Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

CEL GŁÓWNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Prowadzenie zajęć dodatkowych, w tym dofinansowanych z UE.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba inicjatyw	Gmina Iwaniska
2	Organizacja zajęć rekreacyjno- sportowych dla osób starszych.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Iwaniska
3	Poprawa dostępu do usług wychowania przedszkolnego.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Iwaniska
4	Podniesienie poziomu integracji społecznej.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Iwaniska
5	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych. Tworzenie klubów seniora i innych środowiskowych form wsparcia.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba wydarzeń kulturalnych, oświatowych, rozrywkowych dla osób starszych	Gmina Iwaniska

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM
NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

CEL GŁÓWNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- wzmocnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grupa wsparcia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach
2	Prowadzenie systematycznych badań określających skalę zjawisk dysfunkcyjnych, potrzeb pomocowych i profilaktycznych.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach
3	Pomoc bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach
4	Utworzenie Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach
5	Utworzenie bazy rehabilitacyjnej i poszerzenie oferty usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach, Gmina Iwaniska
6	Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach,

					Powiatowy Urząd Pracy
7	Nadzorowanie mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach, Gmina Iwaniska oraz zarządcy infrastruktury
8	Monitorowanie rodzin z problemem przemocy w rodzinie.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach, NGO, inicjatywy oddolne
8	Zlikwidowanie barier architektonicznych na terenie gminy.	2021 – 2031	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	Gmina Iwaniska oraz zarządcy infrastruktury

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

CEL GŁÓWNY

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z uzależnieniami.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Liczba inicjatyw na rzecz osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi	GOPS w Iwaniskach
2	Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych – powinny dotyczyć wszystkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz rodziców i opiekunów.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników programów profilaktycznych	GOPS w Iwaniskach
3	Opracowanie i wdrożenie zorganizowanej pomocy specjalistycznej (psychologicznej, prawnej i medycznej) dla mieszkańców gminy.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Iwaniskach
4	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Iwaniskach
5	Opracowanie materiałów edukacyjnych	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze	Liczba zrealizowanych	GOPS w Iwaniskach

	– informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy oraz miejsc i ofert pracy.		pomocowe	działań	
6	Stworzenie grup wsparcia dla współuzależnionych, w tym grupy AA.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Iwaniskach
7	Systematyczne spotkania osób kompetentnych (np. policji, terapeutów) z dziećmi, młodzieżą.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Iwaniskach
8	Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów np. przez badanie typu tajemniczy klient.	2021 – 2031	Bezinwestycyjne	Liczba przeprowadzonych monitoringów	Gmina Iwaniska, NGO, lokalna społeczność
9	Kontynuowanie działań organizujących rozwój usług nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.	2021 – 2031	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Liczba zrealizowanych działań	GOPS w Iwaniskach

7. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłki wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet Gminy przy pomocy Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych (JST); odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) doradcy – środowisko odpowiedzialne za doradztwo oraz opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

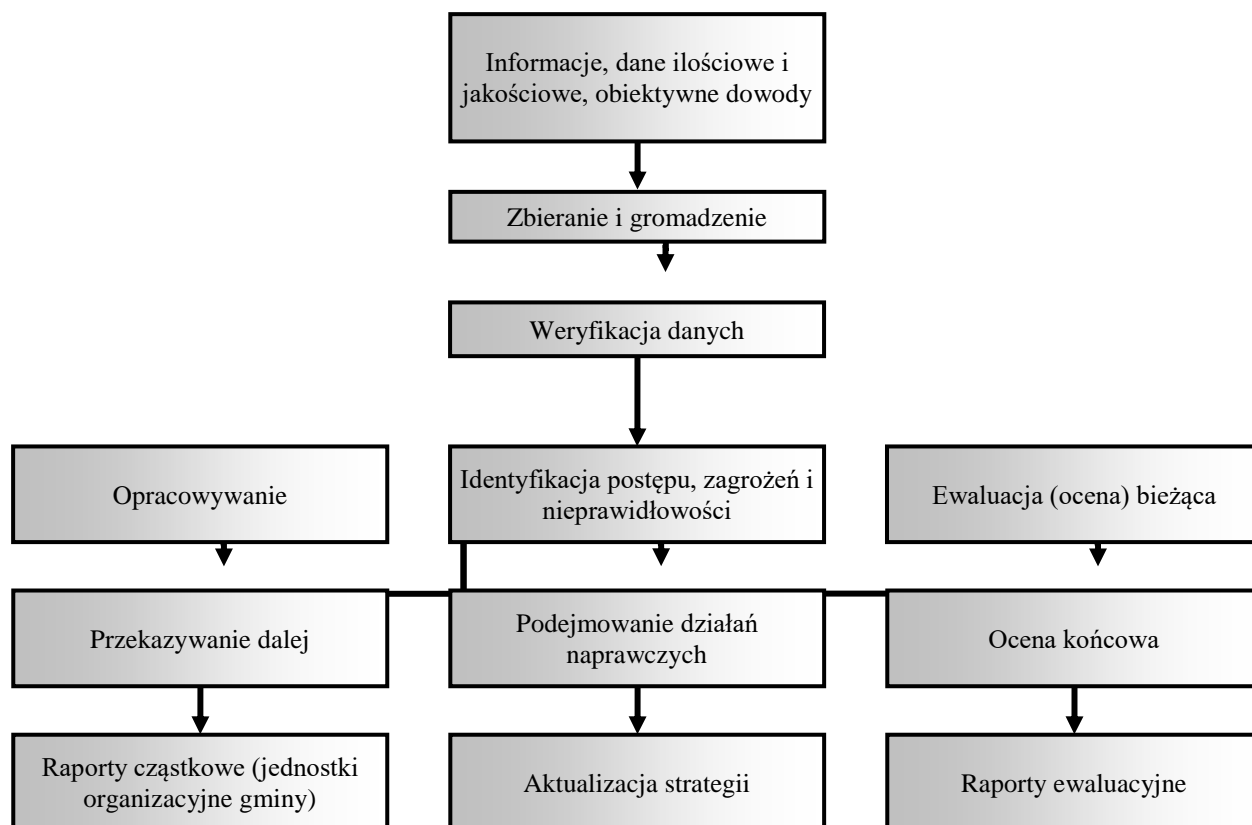
Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii przedstawia poniższy schemat.

Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się **co 3 lata**. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji Strategii, w tym poziomu zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu Strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.

8. ZESTAWIENIE TABEL, WYKRESÓW, MAP

Tabela 1. Klasyfikacja bezrobotnych na terenie gminy Iwaniska w 2019.

Tabela 2. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Iwaniska [2019 r.]

Tabela 3. Klasyfikacja powodów udzielania świadczeń w 2019.

Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie gminy Iwaniska w latach 1995- 2019.

Wykres 2. Ludność gminy Iwaniska w latach 1995- 2019.

Wykres 3. Struktura ludności gminy Iwaniska według ekonomicznych grup wieku w latach 1995- 2019.

Wykres 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie gminy Iwaniska w latach 2002- 2019.

Wykres 5. Liczba bezrobotnych rejestrowych na terenie gminy Iwaniska w latach 2011- 2019.

Wykres 6. Liczba uczniów na terenie gminy Iwaniska w latach 2011 – 2018.

Mapa 1. Położenie gminy Iwaniska i powiatu opatowickiego na tle województwa świętokrzyskiego.

DIAGNOZA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY
IWANISKA

Spis treści

1.	WPROWADZENIE.....	2
1.1	Cele i ogólne założenia badania.....	2
1.2	Problematyka badania.....	4
2.	METODOLOGIA BADANIA	6
2.1	Uzasadnienie i wybór techniki badawczej.....	6
2.2	Dobór próby	7
2.3	Narzędzia badawcze.....	8
3.	BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY IWANISKA	8
3.1	Struktura badanej próby	8
3.2	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	10
3.3	Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców	17
3.4	Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców	20
3.5	Postrzeganie problemów społecznych przez mieszkańców Gminy Iwaniska.....	30
4.	BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE GMINY IWANISKA.....	37
4.1	Struktura badanej próby	37
4.2	Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy młodzieży.....	38
4.3	Problem narkotykowy z perspektywy młodzieży	46
4.4	Problem przemocy z perspektywy młodzieży	55
5.	BADANIE SPRZEDAWCÓW NA TERENIE GMINY IWANISKA	62
5.1	Struktura badanej grupy	62
5.2	Problem uzależnień w Gminie Iwaniska z perspektywy sprzedawców alkoholu	63
6.	WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	69

1. WPROWADZENIE

1.1 Cele i ogólne założenia badania

Gwałtowne przemiany technologiczne, ekonomiczne oraz społeczno-kulturowe, jakie dokonały się w XX wieku doprowadziły do przeobrażeń niemal w każdej dziedzinie życia społecznego przyczyniając się do powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny: w definicji R. Marisa to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. Według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- ✓ problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- ✓ wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- ✓ jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- ✓ można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, niktynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów. Priorytetem w polityce społecznej staje się zatem przeciwdziałanie tego typu zagrożeniom oraz podjęcie działań prowadzących do ograniczenia izolacji społecznej oraz zwiększenie integracji społecznej grup i osób zagrożonych występowaniem wyżej wymienionych problemów.

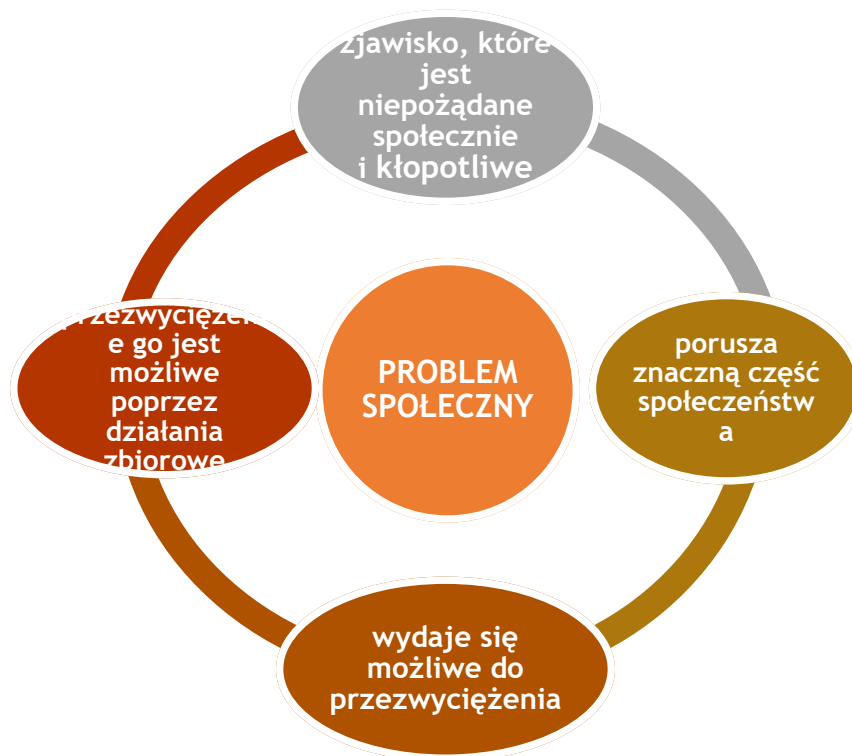
¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² Frysztacki K. , Problemy społeczne, [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Badanie to ma na celu przede wszystkim zdiagnozowanie stanu społeczeństwa oraz wskazanie przyczyn obecnej sytuacji. Diagnoza społeczna bezpośrednio lub pośrednio odnosi się do stanu i sposobu zaspokajania potrzeb społecznych. Jej specyfiką jest fakt, iż koncentruje się ona na zidentyfikowaniu i opisanu takich zjawisk, które ograniczają zaspokojenie potrzeb społecznych lub stwarzają zagrożenie takiego ograniczenia. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska,

a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Niniejsza diagnoza społeczna realizowana na zlecenie Gminy Iwaniska ma na celu ukazanie skali problemów społecznych na terenie gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- ✓ zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- ✓ określenie skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- ✓ zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- ✓ pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków,
- ✓ zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców).

1.2 Problematyka badania

Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:

- ✓ **Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”³. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- ✓ **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala

³ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁴ Ustawa z dnia 29. Lipca 2005r „O przeciwdziałaniu narkomanii”, (Dz.U. 2018 poz. 1030).

problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy.

- ✓ **Problemu nikotynowego** (nikotynizm) – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁵. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców Gminy Iwaniska.
- ✓ **Problemu przemocy** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”⁶. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”⁷. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

⁵ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyina> (dostęp 10.11.2020).

⁶ Ustawa z dnia 29. Lipca 2005r „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, (Dz.U. 2015 poz. 1390).

⁷ J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

- ✓ **Ubóstwo** - zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny
- ✓ **Niepełnosprawność** – definiujemy ją jako brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu⁸.

2. METODOLOGIA BADANIA

2.1 Uzasadnienie i wybór techniki badawczej

Istotą badania, było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, zjawiska przemocy oraz ubóstwa i niepełnosprawności. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie czterech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów szkół zlokalizowanych na terenie Gminy Iwaniska. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

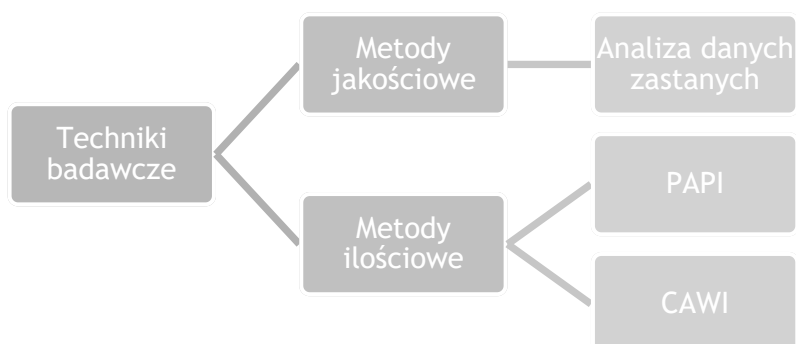
W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskiwaniu informacji z różnych środowisk. Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Iwaniska rozpoczęto od przeprowadzenia badań wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców. Zostały one

---

⁸ WHO.

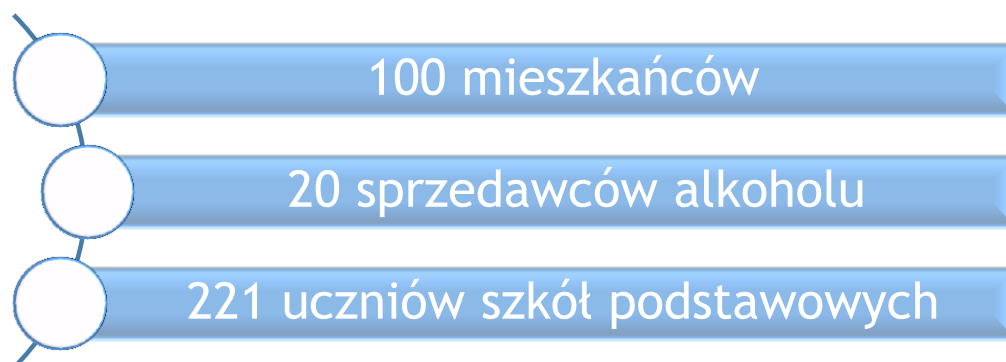

wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. W ten sposób przebadano dorosłych mieszkańców. W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko wystąpienia braków danych.

2.2 Dobór próby

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach wrzesień - październik 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 341 osób (100 mieszkańców, 221 uczniów szkół podstawowych oraz 20 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Poniższy wykres przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

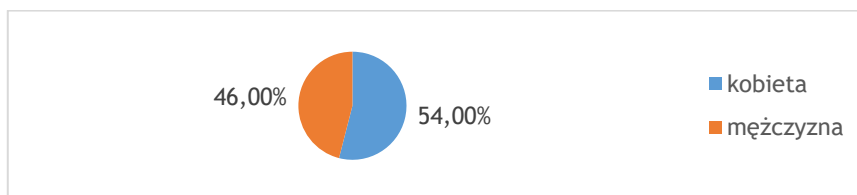
2.3 Narzędzia badawcze

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Ankieta wypełniana była samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostali poinformowani o pełnej anonimowości, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania kwestionariusza. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. **Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).**

3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY IWANISKA

3.1 Struktura badanej próby

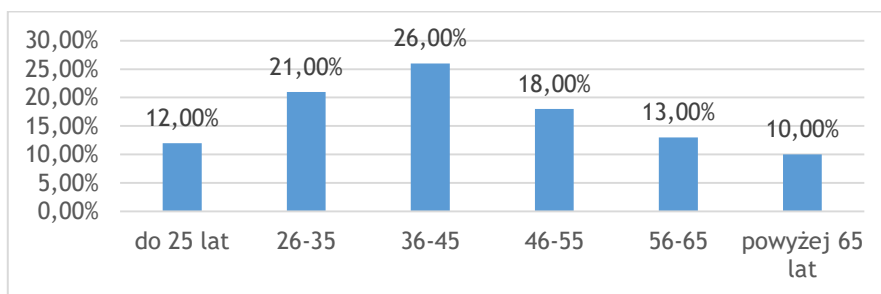
W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Iwaniska wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 54,00% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 46,00% mężczyźni.

Wykres 1 Płeć.

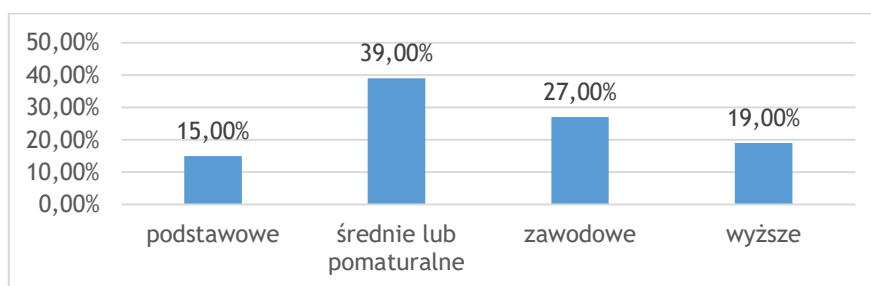
Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (26,00%). Kolejne 21,00% badanej grupy stanowiły osoby w wieku 26-35, oraz w wieku 46-55 lat

(18,00%). Anketowani w wieku do 25 lat stanowili 12,00% ogółu respondentów. W wieku 56-65 lat było 13,00% osób oraz powyżej 65 lat – 10,00%.

Wykres 2 Wiek.

39,00% mieszkańców w gminie twierdzi, że ma wykształcenie średnie lub pomaturalne, 27,00% ankietowanych posiada wykształcenie zawodowe, kolejne 19,00% osób wykształcenie wyższe, zaś 15,00% wykształcenie podstawowe.

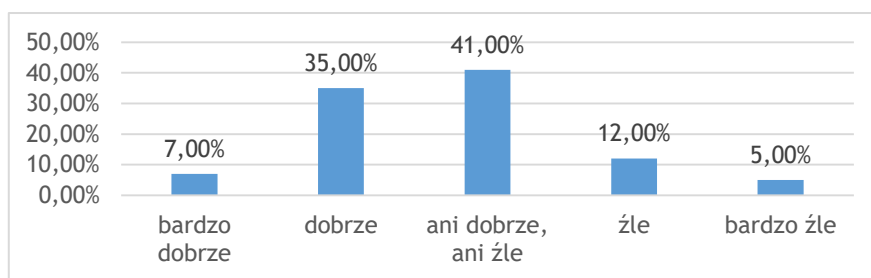
Wykres 3 Wykształcenie.

44,00% ankietowanych pracuje w przedsiębiorstwach prywatnych jako pracownicy, kolejne 14,00% osób prowadzi własną działalność gospodarczą. Następnie po 12,00% mieszkańców to renciści lub emeryci bądź rolnicy. Dodatkowo po 9,00% ankietowanych osób to bezrobotni oraz pracownicy instytucji publicznych.

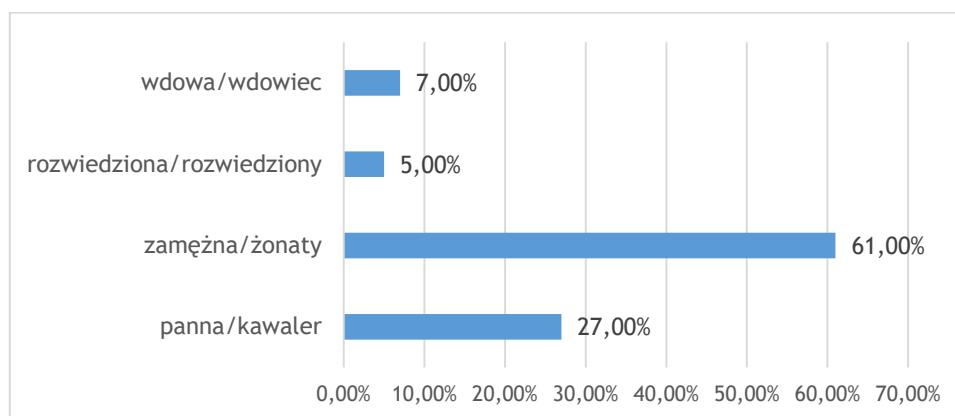
Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

35,00% respondentów oceniło pozytywnie swoją sytuację materialną, natomiast 41,00% wskazało odpowiedź „ani dobrze, ani źle”, z kolei 7,00% ankietowanych udzieliło odpowiedzi: „bardzo dobrze”. Swoją sytuację jako złą deklaruje 12,00%, oraz bardzo źle – 5,00%.

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Większość badanych to osoby zamężne/żonate (61,00%). Osoby stanu wolnego stanowiły 27,00% badanej społeczności, 7,00% to wdowcy/wdowy, a kolejne 5,00% to osoby rozwiedzione.

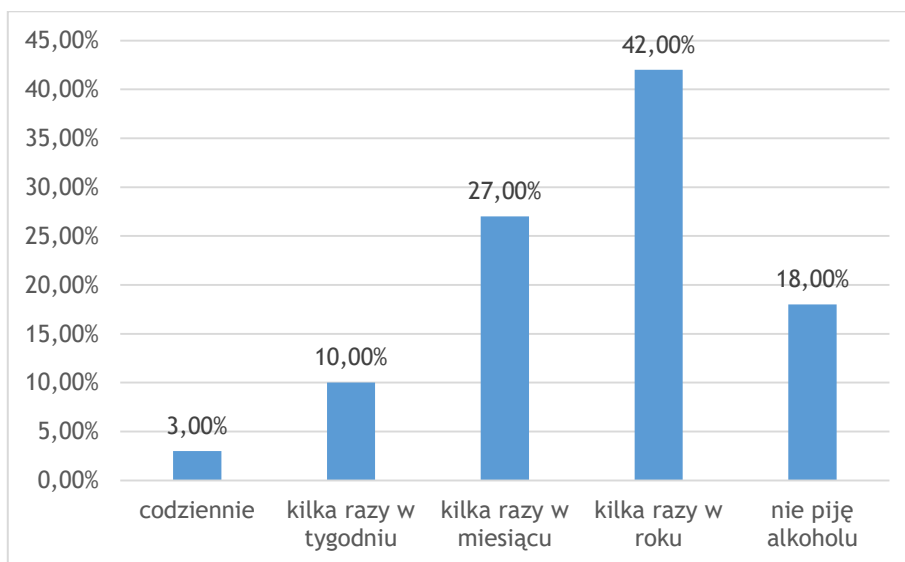

Wykres 6 Stan cywilny.

3.2 Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

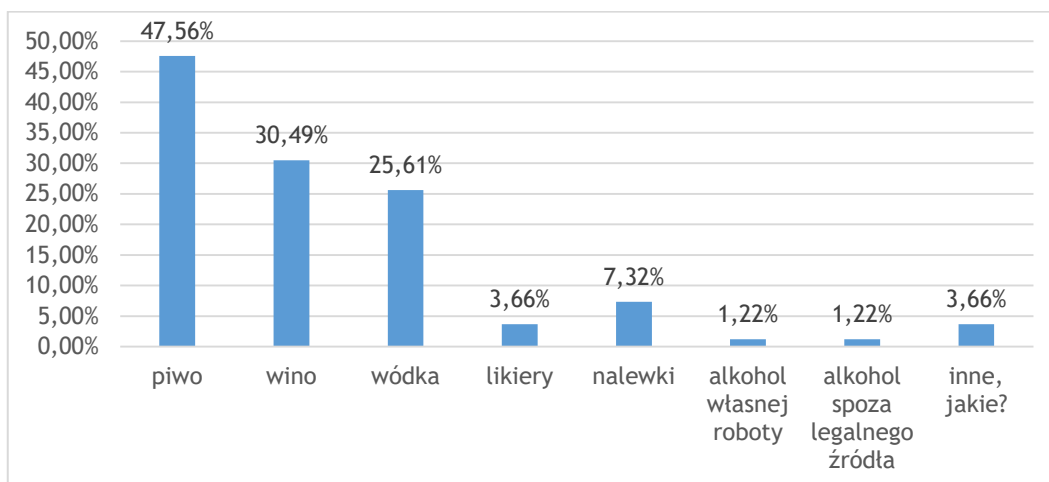
Pierwszym diagnozowanym problemem społecznym w Gminie Iwaniska był problem alkoholowy oraz nikotynowy. Czasy współczesne charakteryzuje niespotykana we wcześniejszych dziejach człowieka dynamika występująca we wszystkich obszarach działalności człowieka. Przemianom ulega styl życia, jego standardy, moda. Czas przeznaczony na realizację zawodową zaczyna się zwiększać, kosztem czasu przeznaczanego dotychczas na wypoczynek i relacje z bliskimi. Poszukiwanie sposobów redukcji doświadczanych napięć stanowi zachowanie pożądane przez niemal każdą jednostkę. Dla jednych doskonałym sposobem będzie aktywny wypoczynek, natomiast inni z kolei będą próbować szukać odmiennych sposobów, pozwalających na doświadczanie błyskawicznych stanów relaksacji, dowartościowania, niekiedy zapomnienia. Do środków pozwalających na osiągnięcie tychże stanów należy m.in.: alkohol. W niniejszym podrozdziale przedstawiono tę kwestię z punktu widzenia mieszkańców, a także podjęto próbę oszacowania skali zjawiska oraz sprawdzenia wiedzy ankietowanych dotyczącej zagrożeń wynikających z nadużywania

alkoholu. Na początek, ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol. 6,00% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie, 14,00% pije kilka razy w tygodniu. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 27,00% osób, również 42,00% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż łącznie 69,00% osób przyznało, że pije alkohol rzadko (kilka razy w miesiącu lub kilka razy w roku), a 18,00% w ogóle go nie spożywa. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie występuje, lecz w małym stopniu.

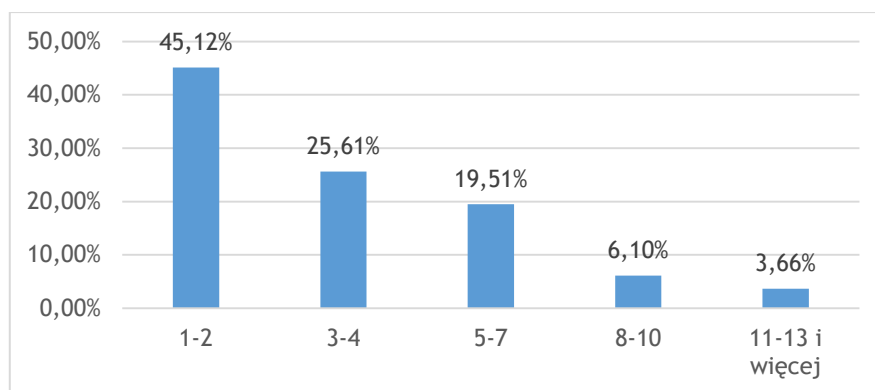
Wykres 7 Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (47,56%), wino (30,49%), wódkę (25,61%), nalewki (7,32%), likiery (3,66%), alkohol własnego wyrobu (1,22%), alkohol spoza legalnego źródła (1,22%) oraz „inne, jakie?”, lecz ankietowani nie podali co konkretnie.

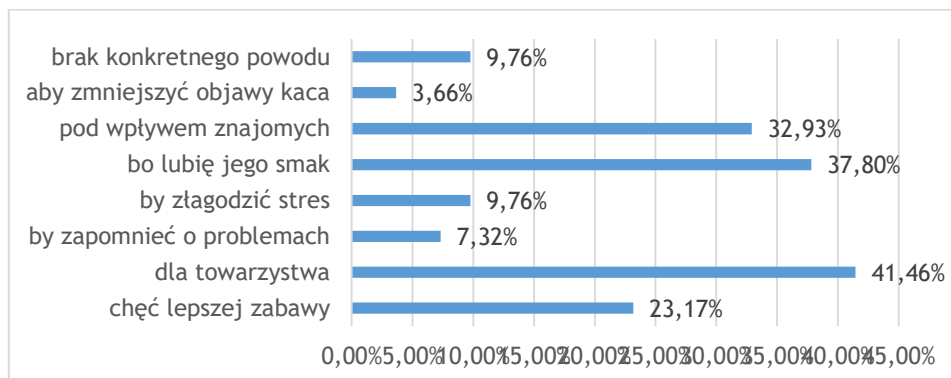
Wykres 8 Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Dodatkowo, 25,61% respondentów przyznało, iż jednorazowo wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywają, następnie od 5 do 7 porcji alkoholu wypija 19,51% osób. 45,12% ankietowanych wybrało odpowiedź, że spożywa 1 do 2 porcji jednorazowo. Jedynie 6,10% osób spożywa od 8 do 10 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym decyduje się go spożywać, a 3,66% osób alkohol spożywa w postaci 11-13 dawek.

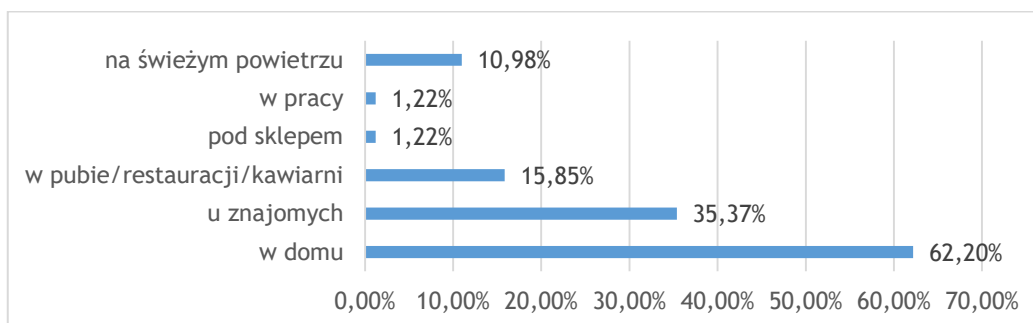
Wykres 9 Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej dla towarzystwa (41,46%) oraz bo lubią jego smak (37,80%). Następnie pod wpływem znajomych (32,93%), dla lepszej zabawy (23,17%), z braku konkretnego powodu (9,76%), by złagodzić stres (9,76%), zapomnieć o problemach (7,32%), oraz aby zmniejszyć objawy kaca (3,66%)

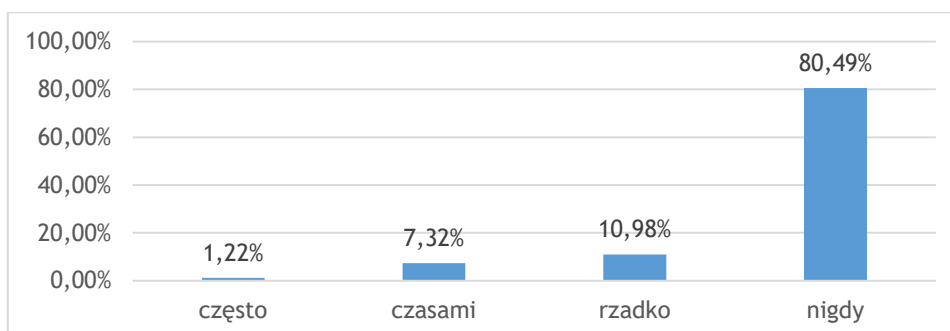
Wykres 10 Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

Dodatkowo, można zauważyć, że dorośli mieszkańcy gminy najczęściej spożywają alkohol w domu (62,20%), u znajomych (35,37%), a także w pubie/restauracji/kawiarni (15,85%).

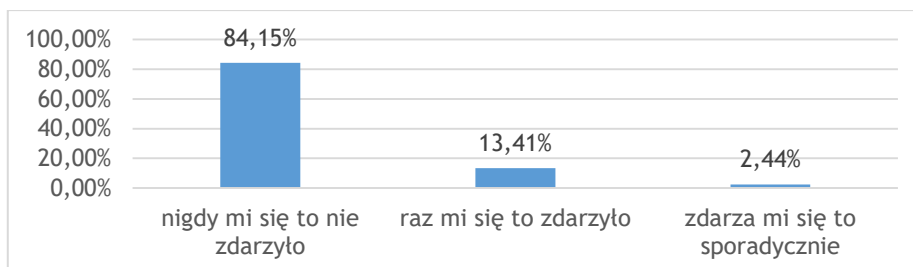
Wykres 11 Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

Co więcej, 7,32% respondentów przyznało, iż czasami wykonuje swoje obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu, 10,98% wykonuje je rzadko, a 1,22% często. Jednakże na co warto zwrócić uwagę 80,49% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu.

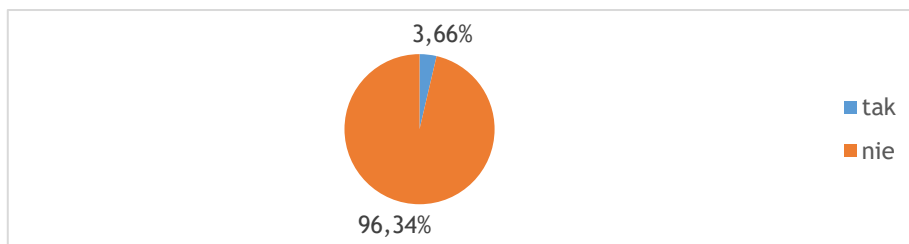
Wykres 12 Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. Większość ankietowanych, bo aż 84,15% stwierdziło, że nigdy nie byli w sytuacji prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu. 13,41% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu, a 2,44% przytrafia się to sporadycznie.

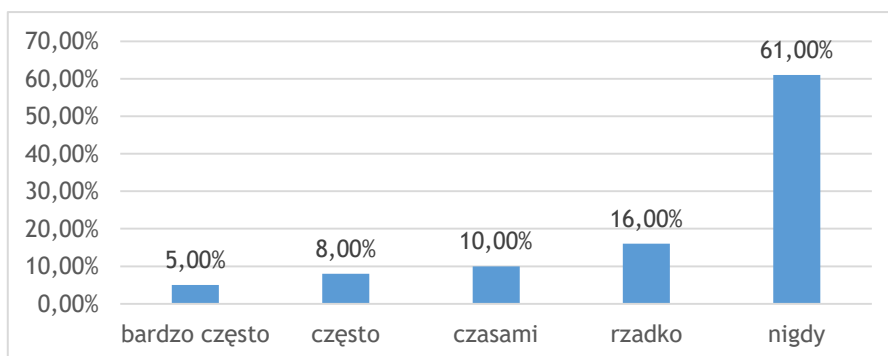
Wykres 13 Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

96,34% badanych przyznaje, że nigdy nie miało do czynienia z Policją podczas zatrzymania za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu.

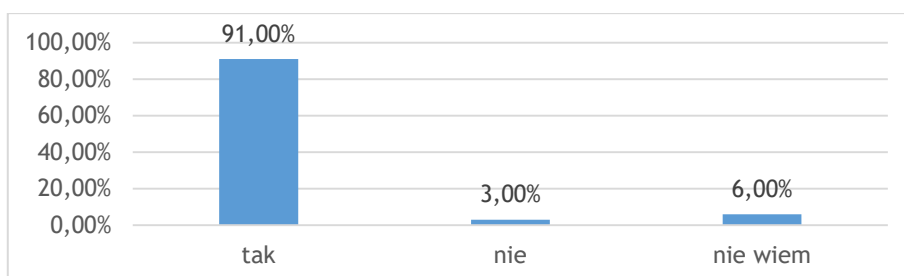
Wykres 14 Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

Niektórym osobom zdarzyło się być świadkami takiej sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu. 61,00% ankietowanych nigdy nie widziało takiej sytuacji, 16,00% respondentów przyznało, że widuje je rzadko, 10,00% osób widziało czasami takie sytuacje, 8,00% widuje je często, a 5,00% - bardzo często. Wyniki pokazują, że problem prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Gminy Iwaniska występuje, lecz w małym stopniu.

Wykres 15 Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

Dobłą wiadomością jest fakt, iż 91,00% mieszkańców dysponuje wiedzą, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka. Z tą opinią nie zgadza się tylko 3,00% spośród badanych. Pozostałe 6,00% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

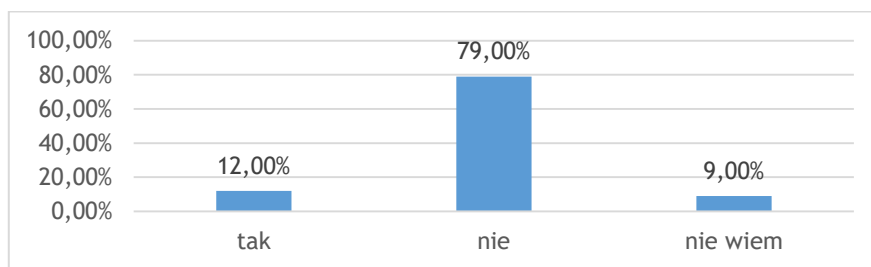

Wykres 16 Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Mieszkańcy zapytani o to, czy widują kobiety w ciąży, które spożywają alkohol na terenie gminy stwierdzili w większości (79,00%), że takie sytuacje się nie zdarzają. 12,00% osób

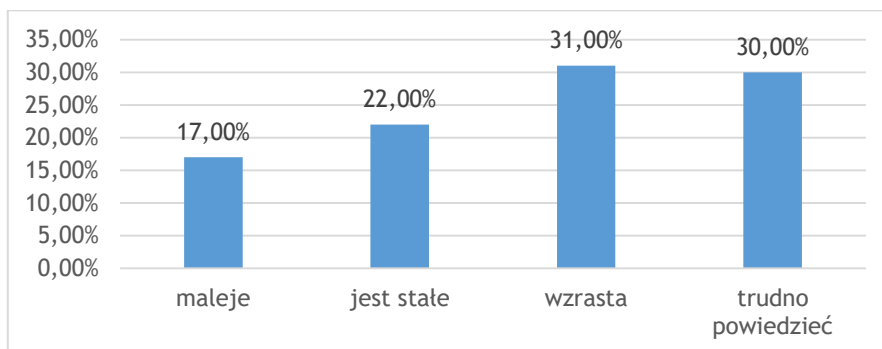

ankietowanych twierdzi, że widywało kobiety w ciąży, w takich sytuacjach. Pozostałe 9,00% nie jest w stanie udzielić odpowiedzi na pytanie, ponieważ nie ma wiedzy na ten temat.

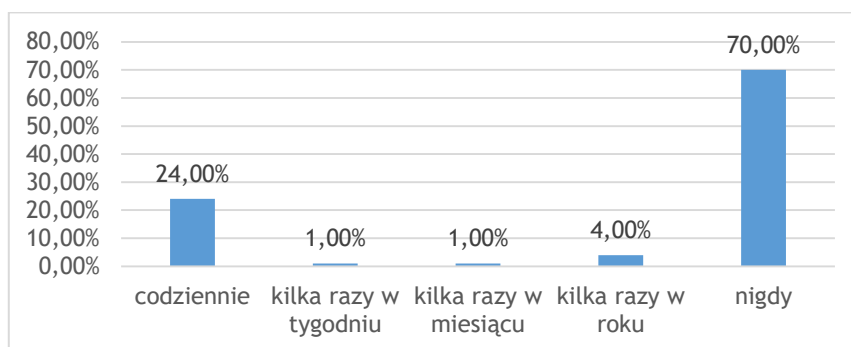
Wykres 17 Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w gminie, to 31,00% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu w ich opinii wzrasta. 22,00% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu ich zdaniem jest stałe, zaś 17,00% zwraca uwagę, że maleje. 30,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

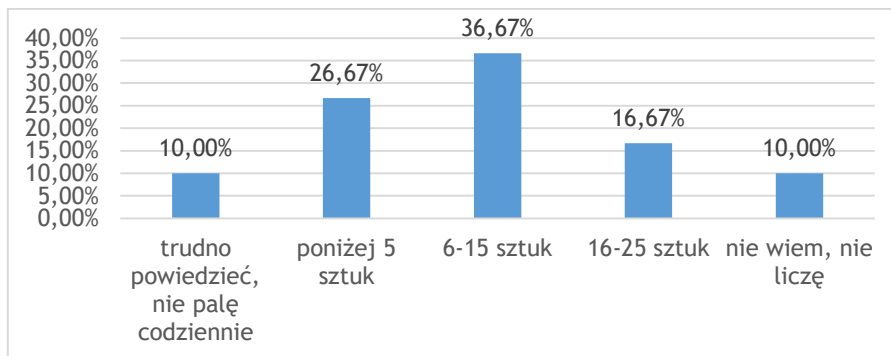
Wykres 18 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości?

Mieszkańcy zostali również zapytani o palenie papierosów. W Gminie Iwaniska, aż 70,00% osób, które wzięły udział w badaniu stwierdziło, że nigdy nie paliło – jest to bardzo zadowalający wynik, natomiast 24,00% robi to codziennie. Poszczególne osoby palą kilka razy w miesiącu (1,00%) lub kilka razy w tygodniu (1,00%) oraz kilka razy w roku pali – 4,00%.

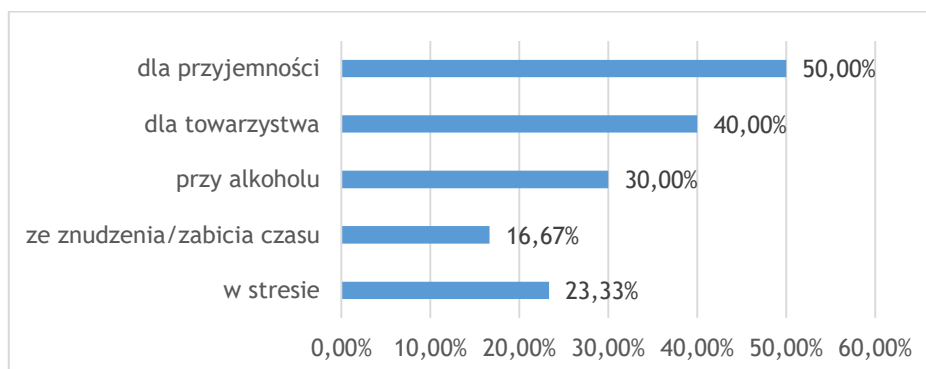
Wykres 19 Jak często pali Pan/i papierosy?

Osoby, które przyznały, że palą zostały zapytane jak często to robią. 10,00% osób nie liczy wypalonych papierosów, 36,67% ankietowanych pali od 6 do 15 sztuk dziennie lub 16,67% - od 16 do 25 sztuk dziennie, Poniżej 5 sztuk dziennie pali 26,67% osób. Pozostałym badanym trudno określić ilość sztuk wypalanych papierosów (10,00%).

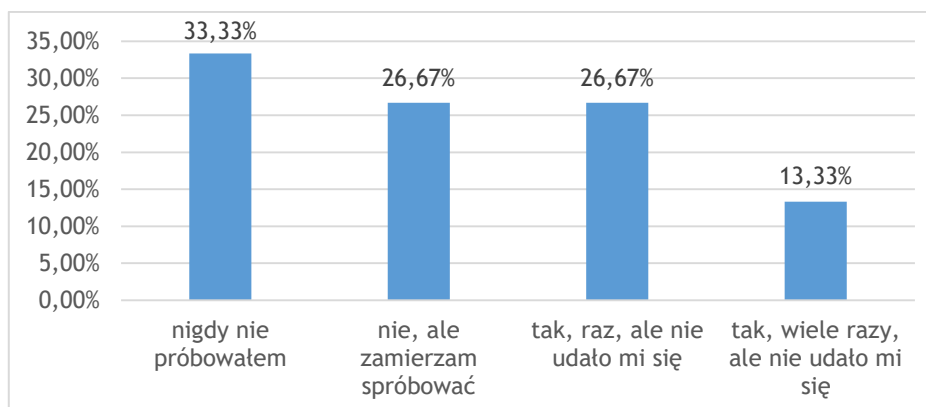
Wykres 20 Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Ponadto, ankietowani zostali zapytani, kiedy najczęściej sięgają po papierosa. Najczęściej osoby te palą dla przyjemności (50,00%), dla towarzystwa (40,00%), przy alkoholu (33,00%), w stresie (23,33%) oraz dla zabicia czasu (16,67%).

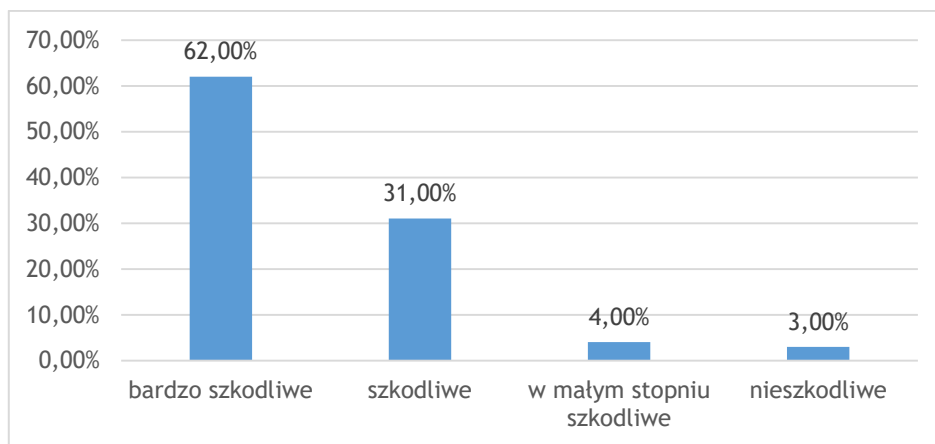
Wykres 21 Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

33,33% palących osób, które zamieszkuje Gminę Iwaniska nigdy nie próbowało rzucić palenia. Na chęć rzucenia palenia wskazuje 26,67% osób, 13,33% ankietowanych próbowało rzucić wiele razy, a 26,67% podejmowało tą próbę raz, lecz bez powodzenia.

Wykres 22 Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

Zdecydowana większość badanych uważa, że palenie papierosów jest bardzo szkodliwe dla zdrowia, bowiem taką odpowiedź wskazało 62,00% (bardzo szkodliwe) oraz 31,00% - szkodliwe. 4,00% ankietowanych uważa, że jest to w małym stopniu szkodliwe a 3,00% że jest nieszkodliwe.

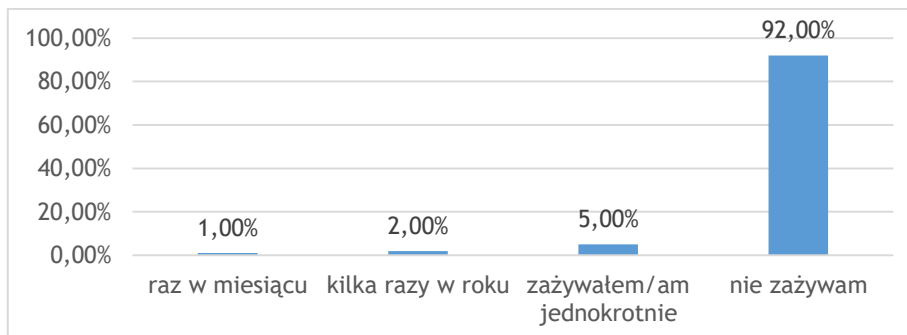

Wykres 23 Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

3.3 Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

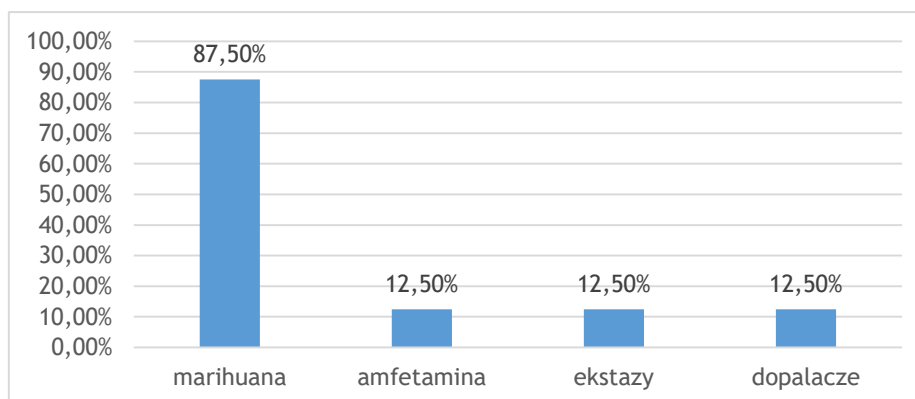
Wszystkie narkotyki powodują uzależnienie, którego objawem jest domaganie się organizmu ich zażycia. Na początku drogi, narkotyki zażywane są w celu spowodowania przyjemnych doznań, z czasem osoby uzależnione zrobią wszystko, by zażyć narkotyku w celu uniknięcia nieprzyjemnego, często bolesnego ich braku w organizmie (jest to zależność psychiczna). Dodatkowo, w miarę upływu czasu pojawia się zależność fizyczna charakteryzująca się złym samopoczuciem na skutek zażywania narkotyku, bez którego nie można już normalnie funkcjonować. Mówimy wówczas o głodzie narkotycznym objawiającym się silnym skurczem mięśni oraz bólem brzucha i często całego ciała. Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu było

oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Iwaniska oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 92,00% badanych osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych.

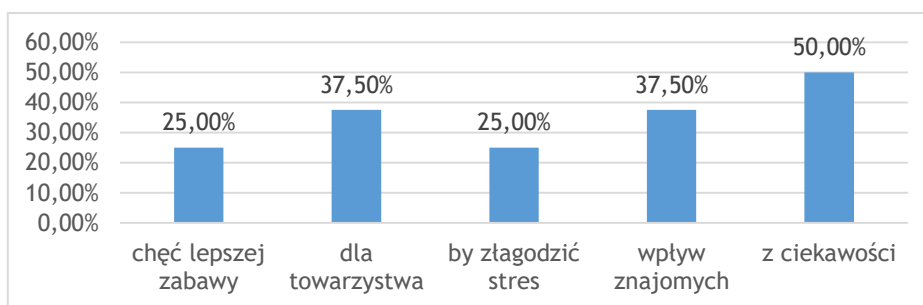
Wykres 24 Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Ponadto, według większości badanych, które przyznały, że kiedykolwiek używały środków psychoaktywnych, była to marihuana (87,50%). Natomiast po 12,50% osób zażywało amfetaminę, ekstazy oraz dopalacze.

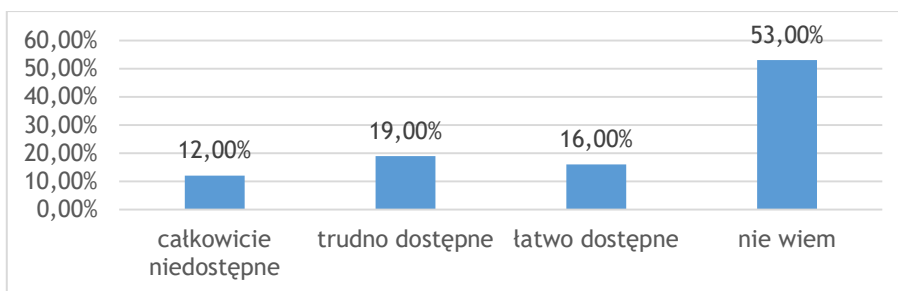
Wykres 25 Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

Mieszkańców zapytano również z jakich powodów sięgali po substancje psychoaktywne. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi osób ankietowanych. Respondenci odpowiedzieli kolejno: z ciekawości (50,00%), dla towarzystwa i poprzez wpływ znajomych (po 37,50%). Kolejno dla lepszej zabawy i by załagodzić stres (po 25,00%).

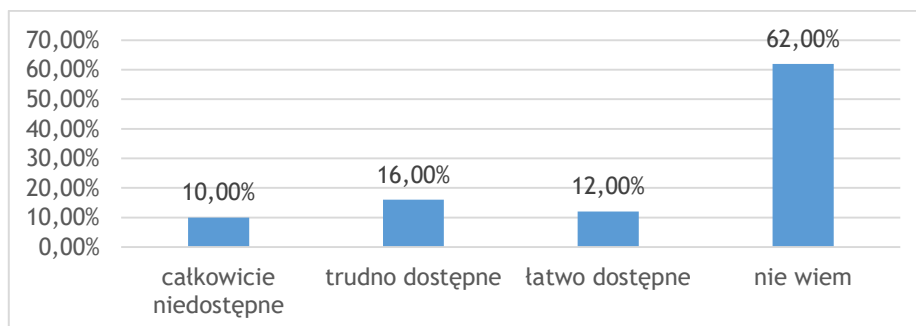
Wykres 26 Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

Analizując dostępność narkotyków w Gminie Iwaniska można zauważyć, iż większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji na terenie ich miejscowości (53,00%), natomiast 16,00% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 19,00% ankietowanych odpowiedziało, że w ich gminie narkotyki są trudno dostępne, zaś kolejne 12,00% osób twierdzi, że substancje psychoaktywne są całkowicie niedostępne.

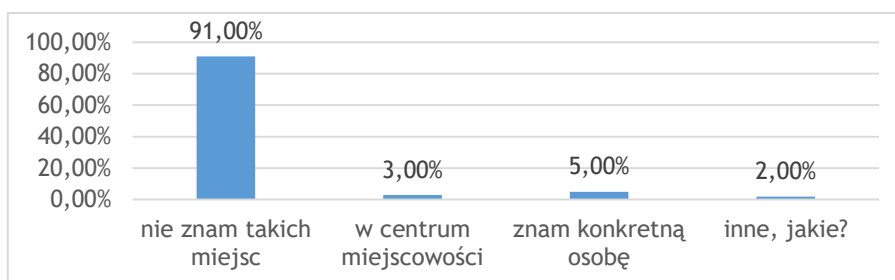
Wykres 27 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

Podobnie wygląda dostępność dopalaczy z punktu widzenia mieszkańców. Większość osób nie ma wiedzy na temat tego, gdzie mogą pozyskać dopalacze na terenie ich miejscowości (62,00%). Te środki są łatwo dostępne dla 12,00% mieszkańców, trudno dostępne dla 16,00% mieszkańców oraz całkowicie niedostępne dla kolejnych 10,00% ankietowanych.

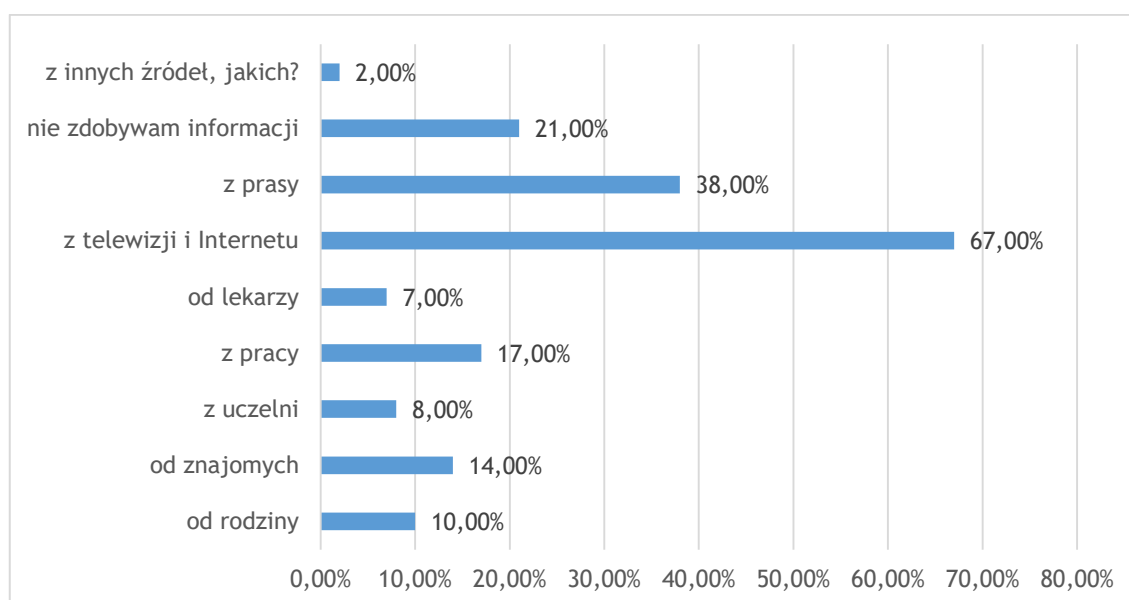
Wykres 28 Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Zdecydowana większość respondentów również nie zna miejsc, gdzie można kupić substancje psychoaktywne (91,00%).

Wykres 29 Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości, gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

Kolejno, ankietowani zostali zapytani, skąd czerpią wiedzę dotyczącą konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych. Najwięcej mieszkańców stwierdziło, że czerpią wiedzę z telewizji i Internetu (67,00%). Pozostali uzyskują takie informacje m.in. z prasy (38,00%), pracy (17,00%) oraz od znajomych (14,00%). 21,00% ankietowanych nie zdobywa żadnych informacji na temat konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych, może to sugerować, iż mieszkańcy nie interesują się tym tematem, ponieważ ich to nie dotyczy.

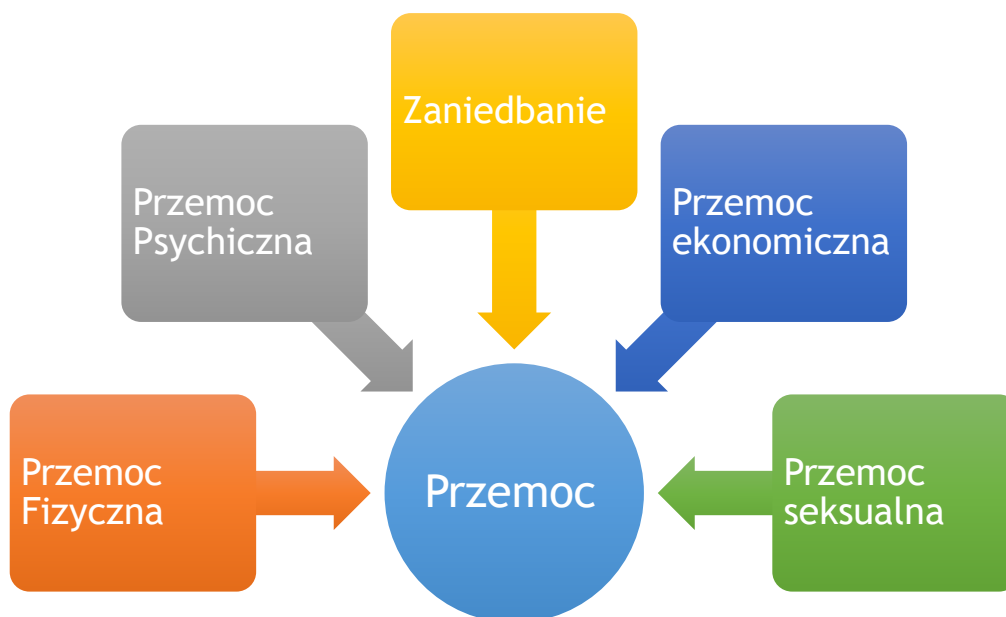

Wykres 30 Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

3.4 Problem przemocy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Przemoc to jeden z problemów społecznych, których coraz bardziej staje się widoczny w polskiej rzeczywistości społecznej. Nie jest to nowy problem, jednak jego eskalacja zatacza coraz szersze kręgi w świecie współczesnym, przyjmując nowe formy i powodując coraz szersze, tragiczne skutki. Przemoc – to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw drugiej osobie. Narusza prawa i dobra osobiste, powoduje cierpienie i szkody. Przemoc jest działaniem intencjonalnym i zamierzonym, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Zawsze powoduje ona jakieś szkody. Przemoc to nie to samo co agresja. To, co je odróżnia, to przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji zachowana jest równowaga sił pomiędzy stronami. Przemoc to nie tylko bicie, czy też siniaki na ciele. Może ona przyjmować różne formy:

- **Przemoc psychiczna** – naruszanie godności osobistej. To m.in. powtarzające się poniżanie, ośmieszanie, manipulowanie, brak wsparcia, uwagi, wymagania i oczekiwania, którym nie można sprostać, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi. Jedną z form przemocy psychicznej jest także nadopiekuńczość, przejawiająca się w dążeniu do ograniczenia samodzielności poszczególnych członków rodziny w różnych obszarach życia społecznego.
- **Zaniedbanie** – przyjmuje postać ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb biologicznych oraz psychicznych członków rodziny przez sprawujących nad nimi opiekę bliskich. Ten rodzaj przemocy może przybierać formę niedożywiania dzieci, niewłaściwej opieki nad osobami starszymi, a także lekceważenia emocjonalnego, psychicznego oraz nieokazywania uczuć.
- **Przemoc ekonomiczna** – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych lub odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, to również niszczenie przedmiotów.
- **Przemoc seksualna** – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych wbrew woli osoby doznającej przemocy. To m.in. zmuszanie innych do oglądania filmów pornograficznych, dotykanie wbrew woli w miejsca intymne, zmuszanie do prostytucji, zachowań seksualnych z udziałem osób trzecich.

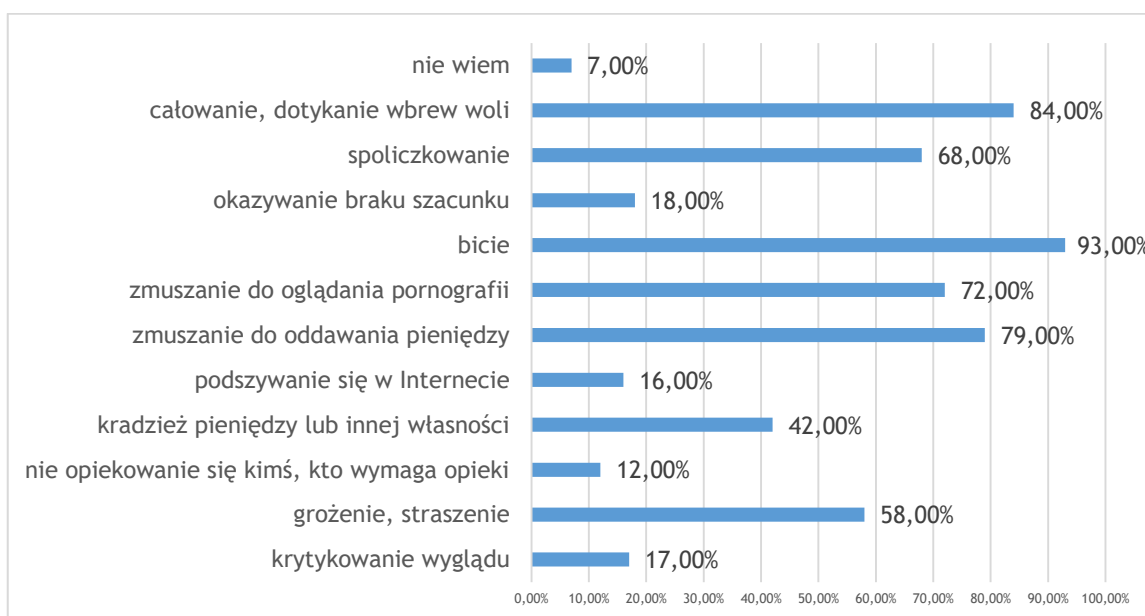
Analizując czynniki powodujące zachowania przemocowe, należy wziąć pod uwagę przede wszystkim trzy główne kategorie⁹:

- **Czynniki biologiczne** – to między innymi: wysoki poziom testosteronu, zaburzenia hormonalne, zaburzenia w ośrodkowym układzie nerwowym, zaburzenia chromosomowe,
- **Czynniki psychologiczne** – negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa, cechy osobowości agresywno – impulsywnej, stres, nieudane relacje partnerskie i rodzinne, uzależnienia, niedojrzałość, patologia postaw rodzicielskich,
- **Czynniki kulturowe** – np. kultura patriarchalna, nowe media (telewizja, gry, Internet).

⁹ Lew-Starowicz, „Przemoc seksualna”, Agencja Wydawnicza Jacka Santorskiego.

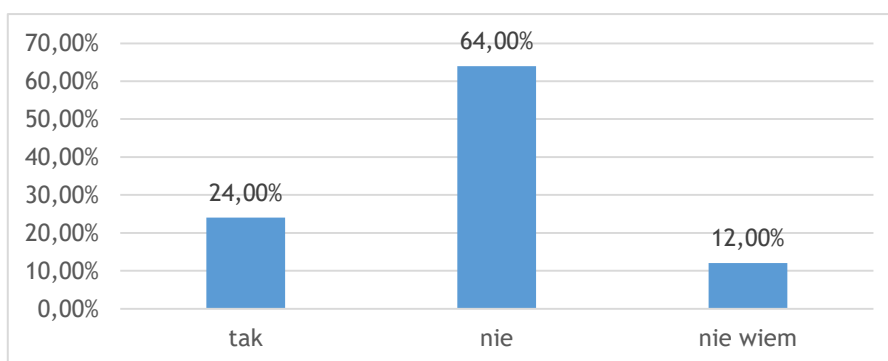

Powyższy problem to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Iwaniska. Niniejszy rozdział ma na celu, nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie, czy mieszkańcy mają wiedzę, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (93,00%), całowanie, dotykanie wbrew woli (84,00%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (79,00%), zmuszanie do oglądania pornografii (72,00%), spoliczkowanie (68,00%), czy też groźenie straszenie (58,00%).

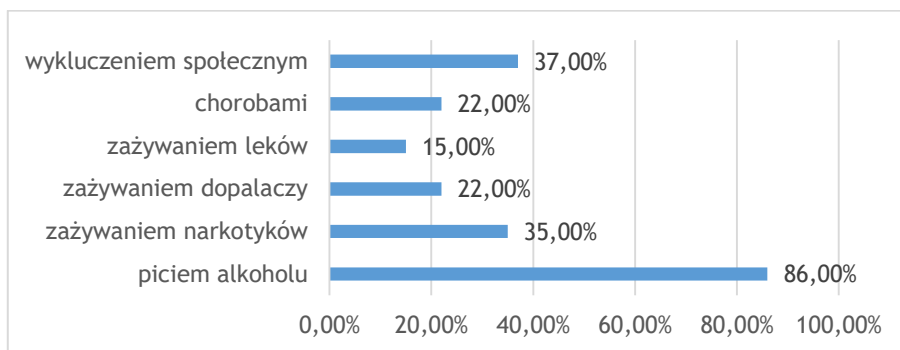
Wykres 31 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pani/Pana zdaniem aktem przemocy?

24,00% ankietowanych przyznało, że zna osoby, które doznają przemocy w domu. 12,00% respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. Natomiast 64,00% osób ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy. Dane te również pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne na terenie gminy, lecz w małej skali.

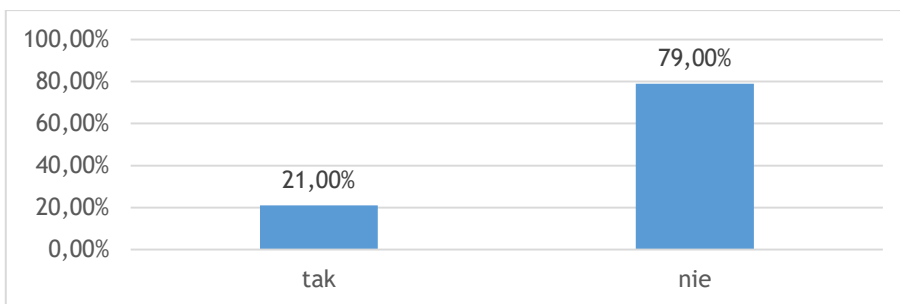
Wykres 32 Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Mieszkańcy gminy zostali także zapytani, z czym jest związany problem przemocy. Najczęściej osoby te wybierały następujące odpowiedzi: picie alkoholu (86,00%), wykluczenie społeczne (37,00%) oraz zażywanie narkotyków (35,00%).

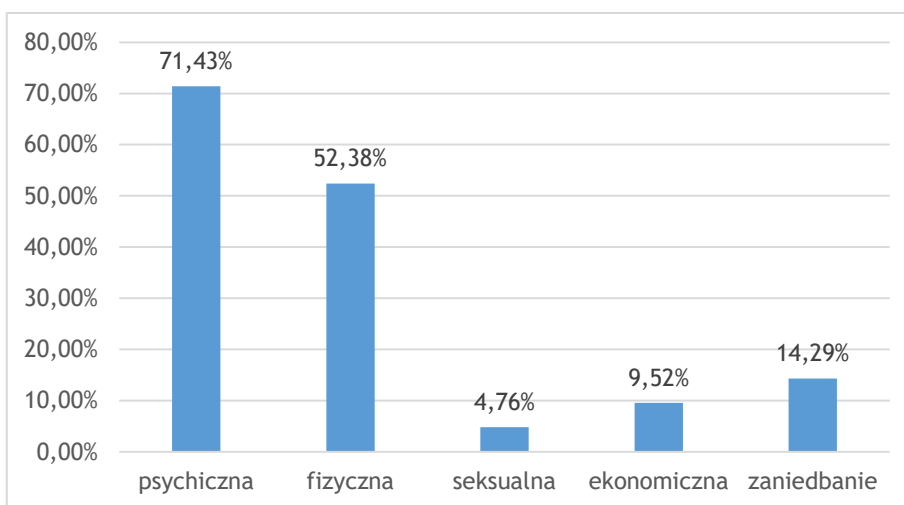
Wykres 33 Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z ?

21,00% ankietowanych mieszkańców przyznało, iż było kiedykolwiek doświadczali przemocy ze strony innych osób.

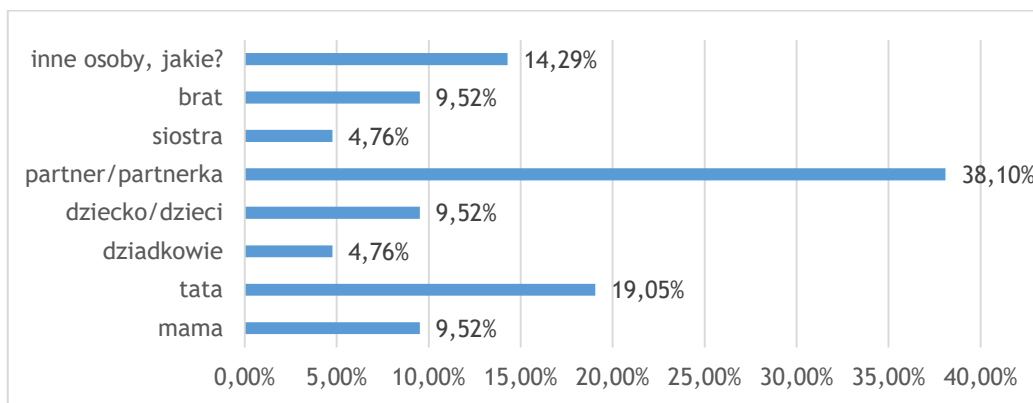
Wykres 34 Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Osoby, które przyznały w poprzednim pytaniu, że doświadczają przemocy najczęściej wybierały odpowiedzi: iż były ofiarami przemocy psychicznej (71,43%), fizycznej (52,38%), zaniedbania (14,29%), a także przemocy ekonomicznej (9,52%) i przemocy seksualnej 4,76%.

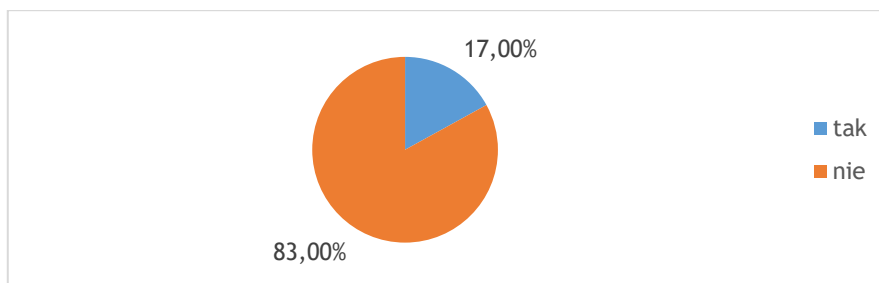
Wykres 35 Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych, jak przyznają respondenci, był najczęściej partner/partnerka (38,10%), tata (19,05%). Ankietowani wybrali również „inne osoby”: przyjaciele, ojczym oraz osoby obce (14,29%). Dodatkowo, były to również osoby takie jak: brat, mama oraz dziecko/dzieci po 9,52% osób.

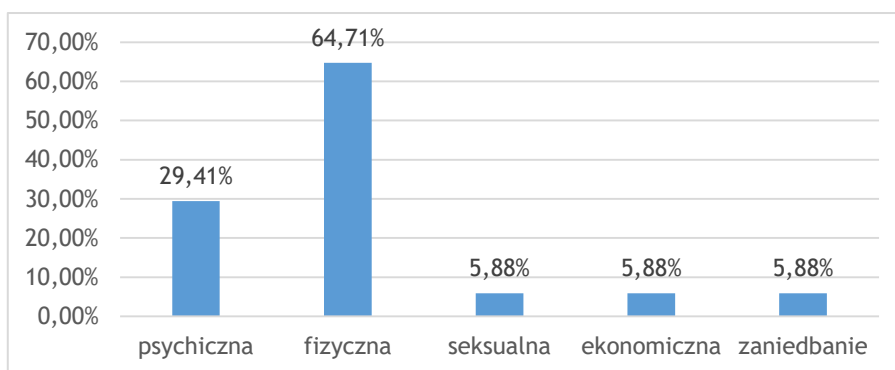
Wykres 36 Kto stosował wobec Pana/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Pocieszający jest fakt, że zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec drugiej osoby - odpowiedziało tak 83,00% badanej próby. Jednak 17,00% osobom badanym taka sytuacja się zdarzyła.

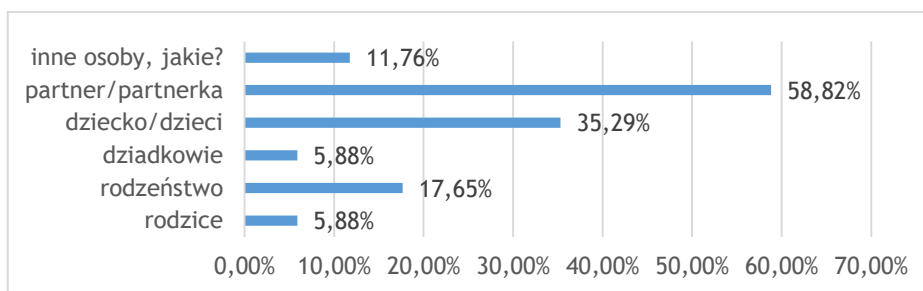
Wykres 37 Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Osoby, które zaznaczyły, że stosowały przemoc wobec drugiej osoby odpowiedziały, iż najczęściej była to przemoc fizyczna (64,71%), a także przemoc psychiczna (29,41%), ekonomiczna, zaniedbanie oraz seksualna (po 5,88%).

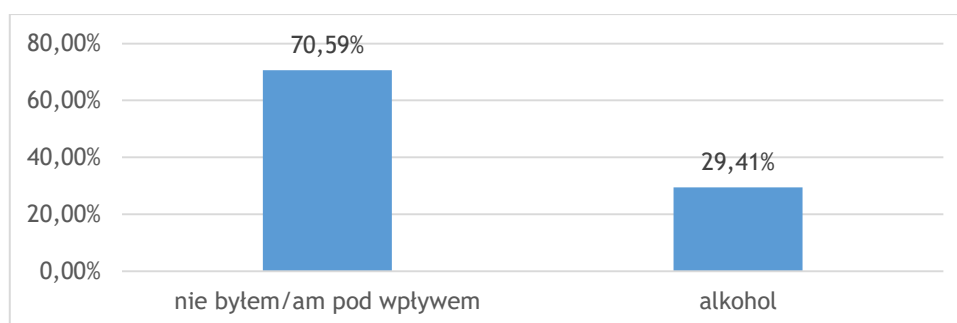
Wykres 38 Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Osobami w stosunku do których ankietowani stosowali przemoc to najczęściej: partner/partnerka (58,82%), dziecko/dzieci (35,29%), rodzeństwo (17,65%), dziadkowie, a także rodzice (po 5,88%). Dodatkowo respondenci w pytaniu „inne osoby, jakie?” (11,76%), nie podali konkretnych osób.

Wykres 39 W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

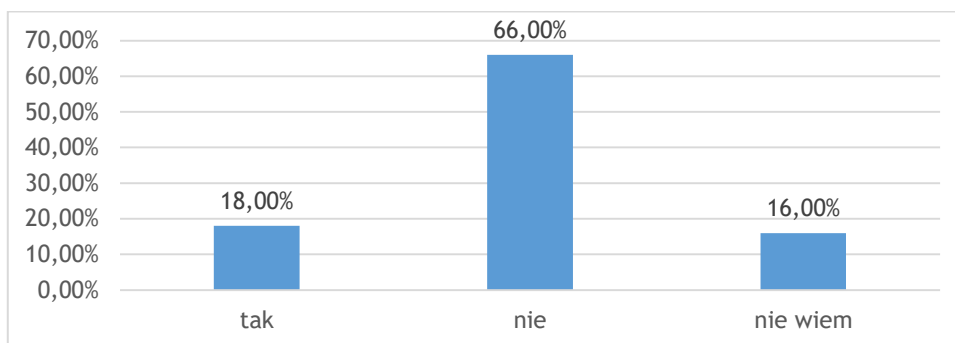
Ankietowani przyznali również, że gdy dokonywali aktu przemocy wobec drugiej osoby nie byli pod wpływem żadnych substancji odurzających (70,59%). Dodatkowo pod wpływem alkoholu było 29,41% ankietowanych.

Wykres 40 Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

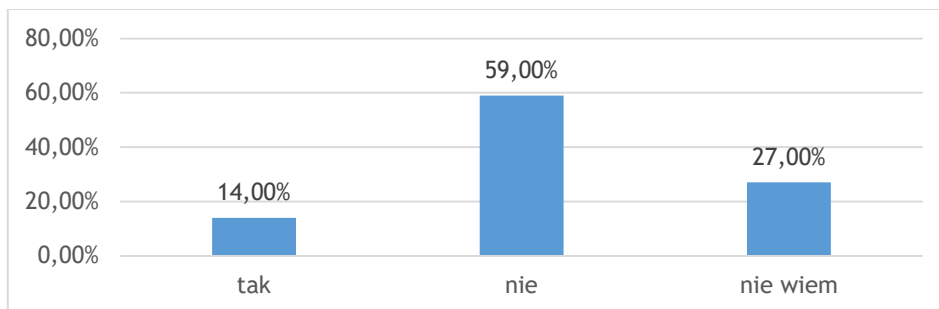
Co ciekawe, jeżeli chodzi o stosowanie przemocy to 66,00% ankietowanych uważa, że nie istnieją okoliczności, które mogłyby usprawiedliwić tego typu zachowania. 18,00% ankietowanych twierdzi, iż istnieją okoliczności, które mogą usprawiedliwić stosowanie

przemocy wobec innych, natomiast 16,00% badanej próby nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

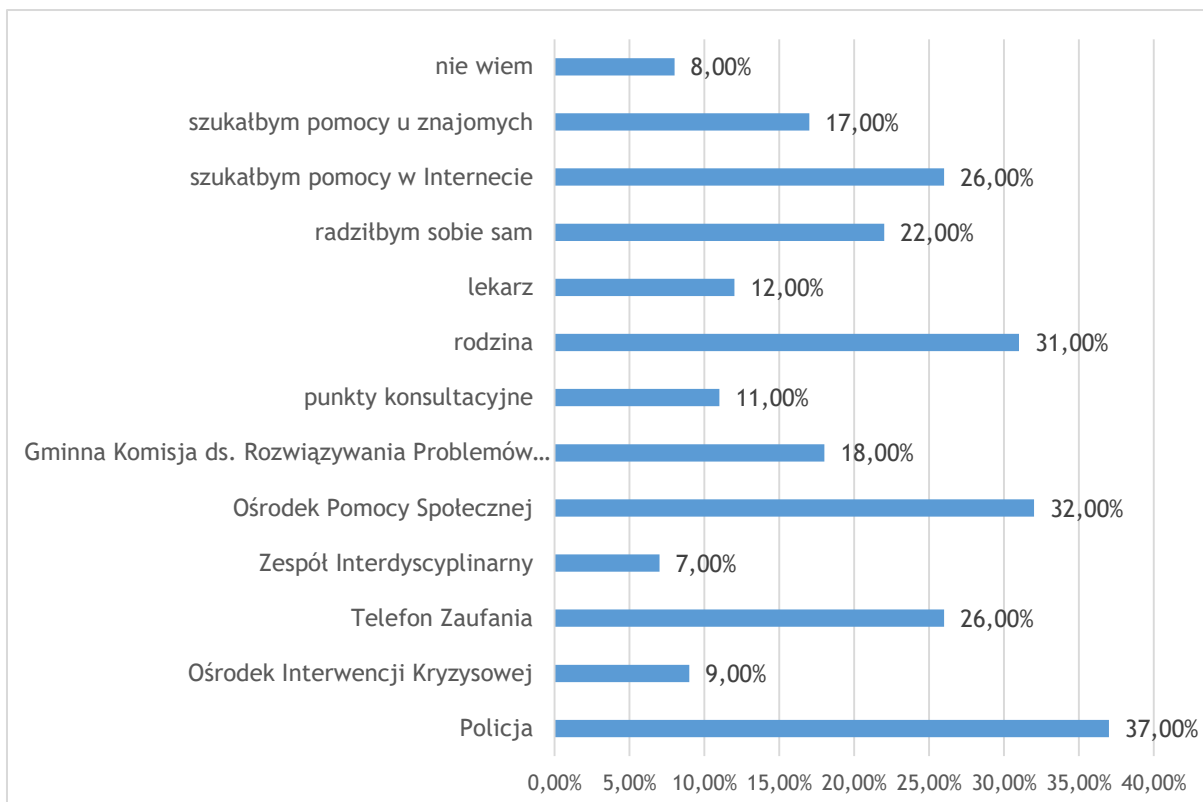
Wykres 41 Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Według 59,00% badanych mieszkańców gminy nie powinno się stosować kar wobec dzieci. 27,00% badanych nie ma zdania na ten. Natomiast 14,00% badanych mieszkańców uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.

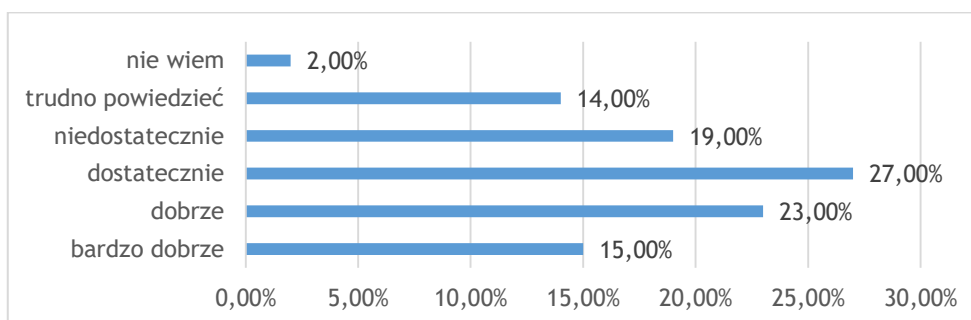
Wykres 42 Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej zgłosiliby się na Policję (37,00%), do Ośrodka Pomocy Społecznej (32,00%) oraz do rodziny (31,00%). Pozostali poszukaliby pomocy m.in.: w Internecie (26,00%), zadzwoniliby na Telefon Zaufania (26,00%), czy też radzili by sobie sami (22,00%).

Wykres 43 Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

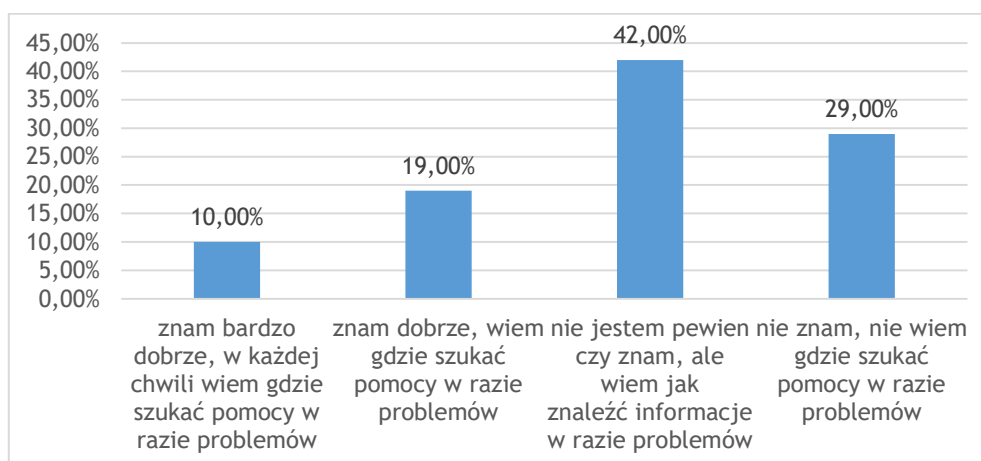
27,00% mieszkańców uważa, że stopień zaangażowania władz lokalnych w działania profilaktyczne w gminie jest na poziomie dostatecznym, a 14,00% badanych mieszkańców wybrało odpowiedź „trudno powiedzieć”. Następnie 23,00% ocenia zaangażowanie władz na ocenę „dobrą”, a 15,00% na ocenę „bardzo dobrą”. Według 19,00% zaangażowanie władz w rozwiązywanie problemów w gminie jest niedostateczne. 2,00% osób nie ma zdania na ten temat.

Wykres 44 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

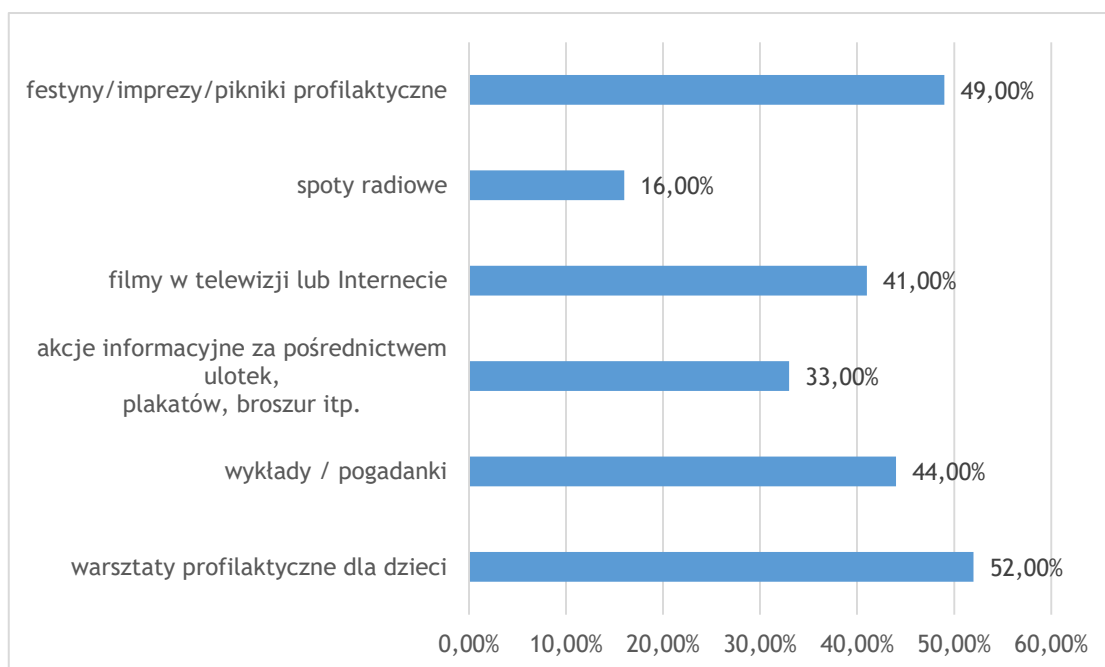
Następnie, respondentów poproszono by określili się, czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych, w których można szukać pomocy w razie problemów. Mieszkańcy odpowiadali następująco: 42,00% mieszkańców twierdzi, że nie są pewni czy znają konkretne

dane kontaktowe, lecz wiedzą gdzie mogą znaleźć takie informacje w razie potrzeby, 19,00% osób zna dobrze dane kontaktowe i wie gdzie szukać pomocy w razie wyniknięcia sytuacji problemowych. 10,00% badanych zna bardzo dobrze dane kontaktowe i wie gdzie szukać pomocy w razie problemów. Natomiast pewien odsetek (29,00%) mieszkańców przyznało, że nie mają pojęcia gdzie mogą szukać pomocy i nie znają danych kontaktowych do tego typu placówek pomocowych. Z otrzymanych wyników można wywnioskować, iż badani mieszkańcy gminy w większości znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych lub wiedzą gdzie ich szukać.

Wykres 45 Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Badani mieszkańcy zostali poproszeni, by ustosunkować się do pytania, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Iwaniska. Ankietowani najczęściej wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (52,00%), festyny i imprezy profilaktyczne (49,00%), wykłady/pogadanki (44,00%), filmy w telewizji i Internecie (41,00%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek (33,00%), a także spoty radiowe (16,00%). Z odpowiedzi badanych mieszkańców można wywnioskować, że warto wdrażać działania profilaktyczne w postaci warsztatów dla dzieci w szkołach, a także poszerzyć działalność profilaktyczną gminy o emitowanie profilaktycznych filmów w lokalnej telewizji lub artykułów na stronach Internetowych lokalnych władz.

Wykres 46 Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych? Możesz zaznaczyć kilka odpowiedzi.

3.5 Postrzeganie problemów społecznych przez mieszkańców Gminy Iwaniska

Niniejsza diagnoza została poszerzona o pytania dotyczące postrzegania problemów społecznych przez mieszkańców. Najpierw dowiedzmy się jednak co to jest właściwie termin „społeczność”. Według definicji K.A. Wojtaszczyk, społecznością nazywamy zbiorowość, w której więzi i stosunki społeczne, tworzą w miarę uporządkowany i kompletny układ. Możemy mówić o kilku rodzajach społeczności:

- lokalnej (obejmującej wszystkich, którzy mieszkają na określonym terenie (np. w mieście, na wsi, dzielnicy),
- regionalnej (obejmującej ludzi mieszkających w pewnym rejonie administracyjnym np. gminie, województwie, powiecie),
- państwowej (obejmującej wszystkich ludzi, którzy mieszkają na terytorium i w granicach jednego państwa),
- światowej (obejmującej ludzi z różnych rejonów świata, którzy jednak posiadają wspólne interesy np. z dziedziny ekonomii, czy gospodarki¹⁰).

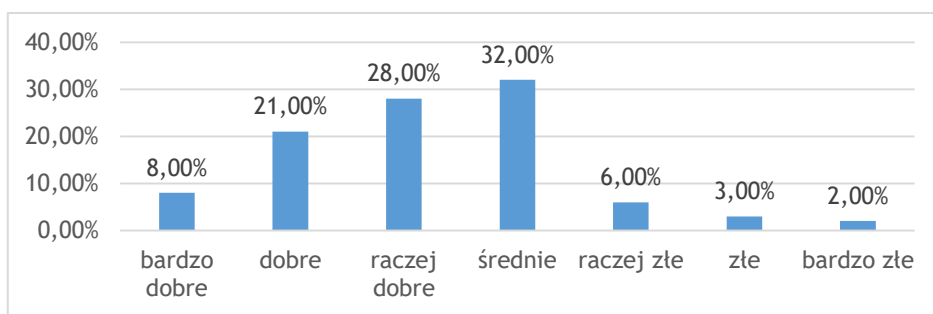
Trzeba wspomnieć również o zjawisku jakim jest problem społeczny. Jest to zjawisko, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy oraz wymagający przeciwdziałania. Problem społeczny możemy rozpatrywać w dwóch znaczeniach:

- znaczenie szerokie – stosuje się go, gdy chcemy opisać zjawiska, które są lub mogą w przyszłości stanowić przedmiot zainteresowania socjologii lub innych nauk społecznych;
- znaczenie węższe – czyli problemy, które powstały w wyniku zjawisk, jakie są nie tylko przedmiotem refleksji uczonych, ale i przedmiotem ogólnego zainteresowania ludzi danego społeczeństwa; są to problemy niezgodne z normami przyjętymi przez ogół oraz takie, których pokonanie możliwe jest wspólnymi siłami¹¹.

Pierwsze pytanie, które dotyczyło problemów społecznych w Gminie Iwaniska dotyczyło oceny aktualnych warunków życia w gminie przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 21,00% osób. 28,00% badanych wskazało odpowiedź raczej dobre, a 32,00% - średnie. Kolejno 8,00% osób twierdzi, iż są bardzo dobre. Łącznie negatywnie oceniło je 11,00% mieszkańców, w tym 6,00% osób wskazało odpowiedź „raczej złe”, 3,00% osób „złe”, a kolejne 2,00% badanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo złe”.

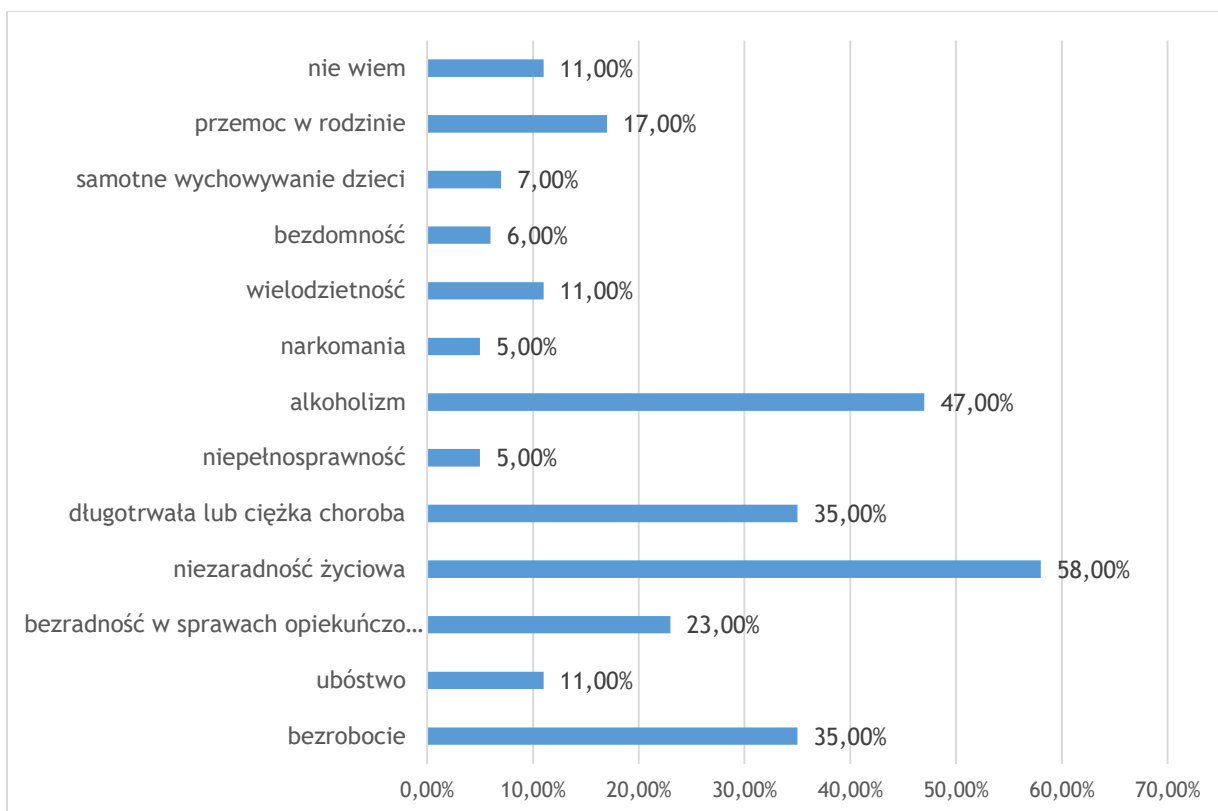
¹⁰ Wojtaszczyk K.A (1997), „Wiedza o społeczeństwie”, Warszawa.

¹¹ Sztumski J. (2010), Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice.

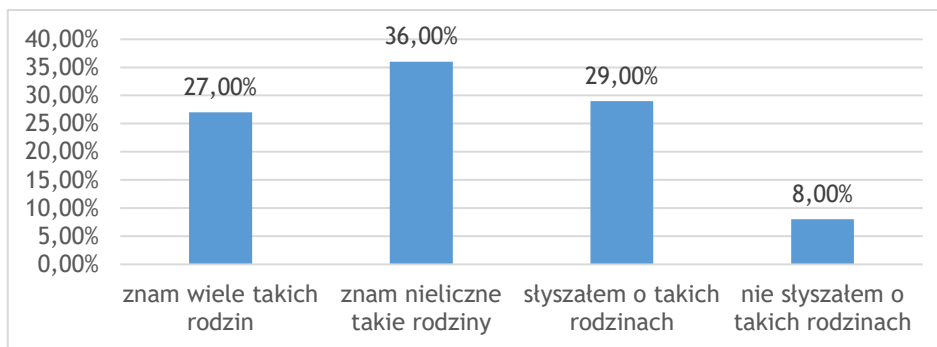
Wykres 47 Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Większość mieszkańców, jako przyczynę wskazała niezaradność życiową (58,00%), alkoholizm (47,00%) oraz po 35,00% bezrobocie i długotrwałą ciężką chorobę.

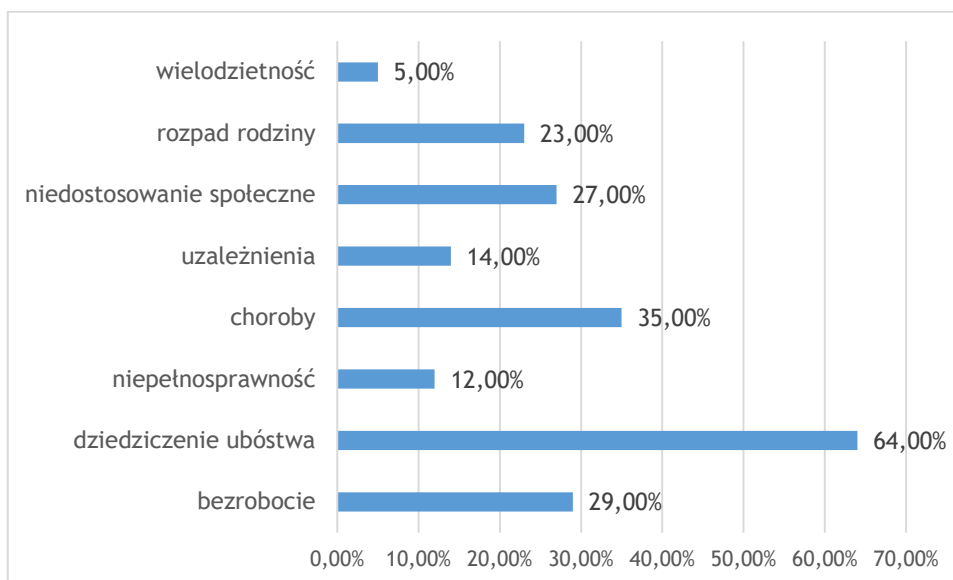
Wykres 48 Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Poniższe pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie. Łącznie 92,00% ankietowanych przyznało, że zna lub słyszało o takich rodzinach. Pozostałe 8,00% badanych osób nie spotkało się z problemem ubóstwa w innych rodzinach.

Wykres 49 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

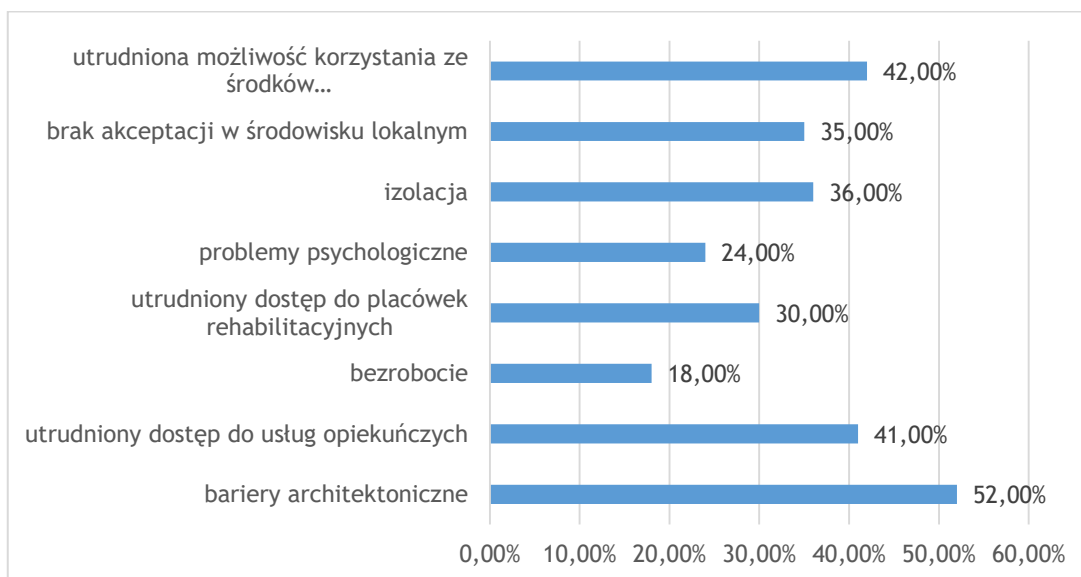
Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: dziedziczenie ubóstwa (64,00%), choroby (35,00%), bezrobocie (29,00%), niedostosowanie społeczne (27,00%), czy też rozpad rodziny (23,00%).

Wykres 50 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

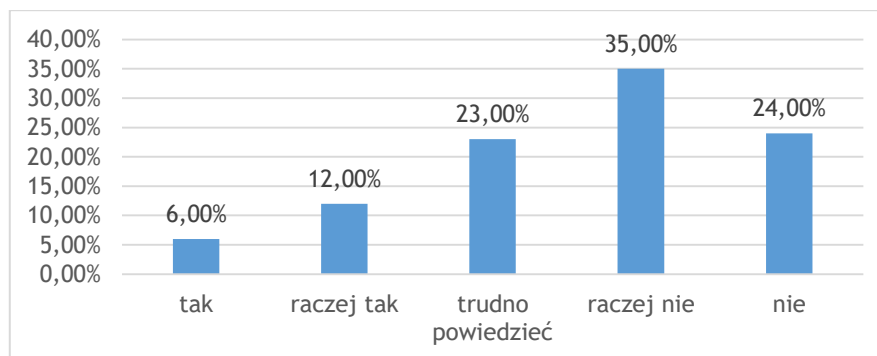
Następnie mieszkańcy określali, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (52,00%),

utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (42,00%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (41,00%).

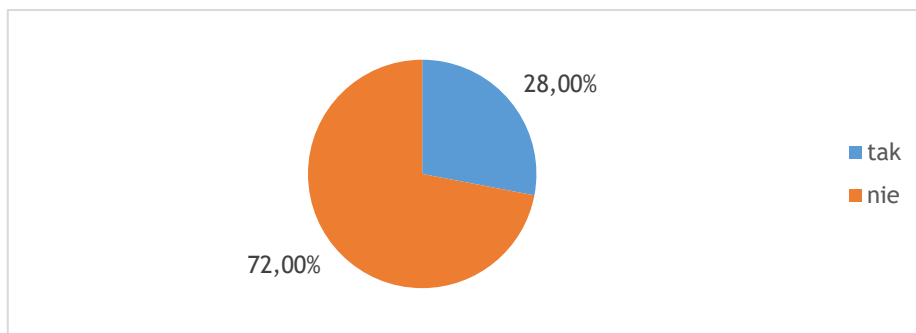
Wykres 51 Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

Ponadto, 12,00% osób uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 6,00% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się łącznie 59,00% osób, w tym 35,00% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 24,00% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom (23,00%), trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

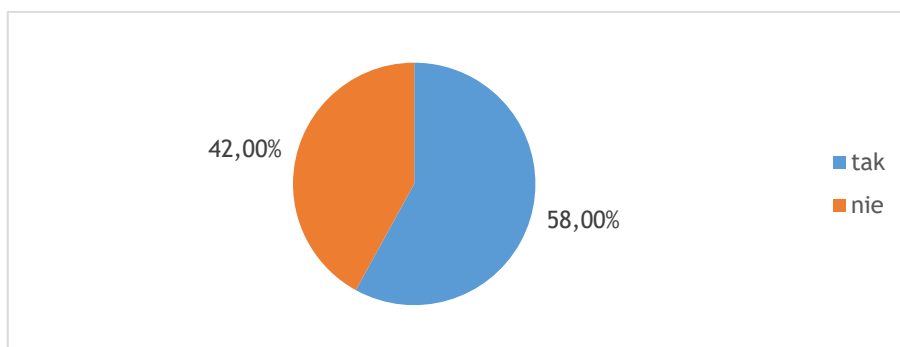
Wykres 52 Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

28,00% ankietowanych mieszkańców przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora, natomiast mieszkańcy nie wymienili żadnej z chorób.

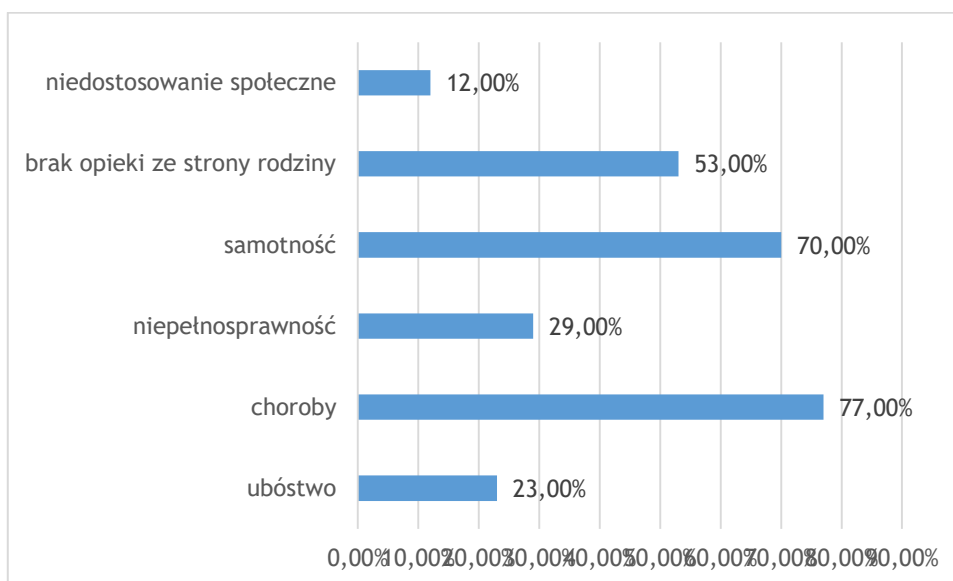
Wykres 53 Czy w skład Pana/i rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

Większość respondentów uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie jest niewystarczający (58,00%). Odwrotnie twierdzi 42,00% ankietowanych osób.

Wykres 54 Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

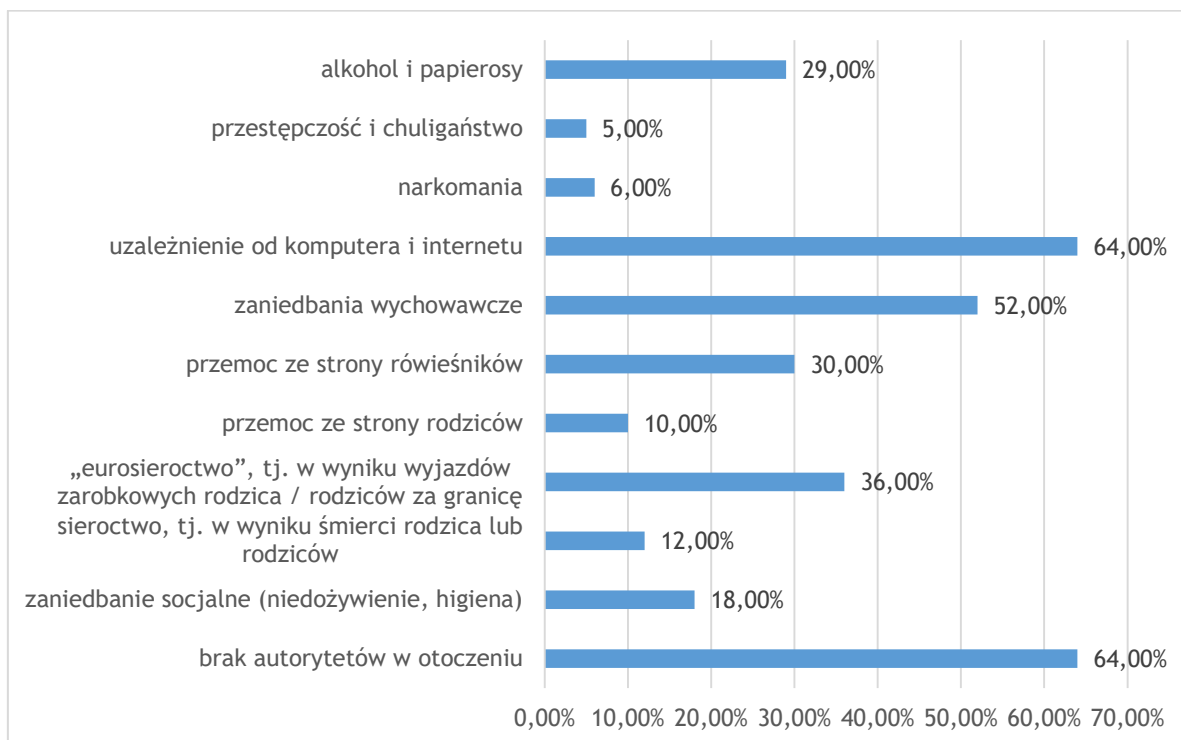
Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali na: choroby (77,00%), samotność (70,00%), a także brak opieki ze strony rodziny (53,00%). Pozostali ankietowani wskazywali niepełnosprawność (29,00%) oraz ubóstwo (23,00%).

Wykres 55 (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Badani mieszkańcy zostali poproszeni o określenie, jakie dostrzegają oni negatywne zjawiska, które odnoszą się do dzieci i młodzieży. Najwięcej badanych wymieniło: po 64,00%

uzależnienie od komputera i Internetu, a także brak autorytetów w otoczeniu. Następnie zaniedbania wychowawcze (52,00%), „eurosieroctwo” (36,00%) oraz przemoc ze strony rówieśników (30,00%).

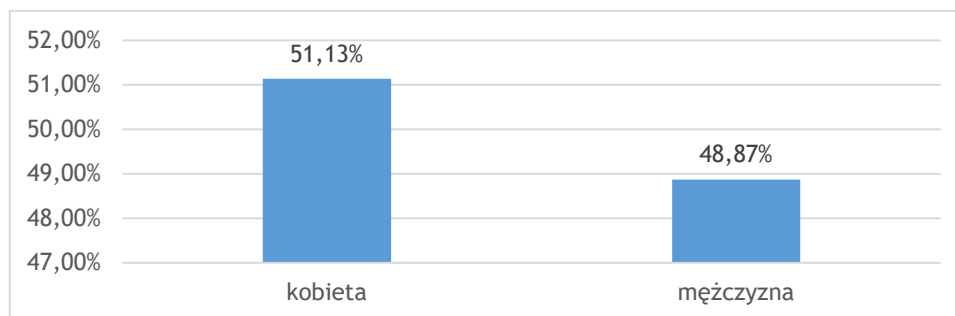

Wykres 56 Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi).

4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE GMINY IWANISKA.

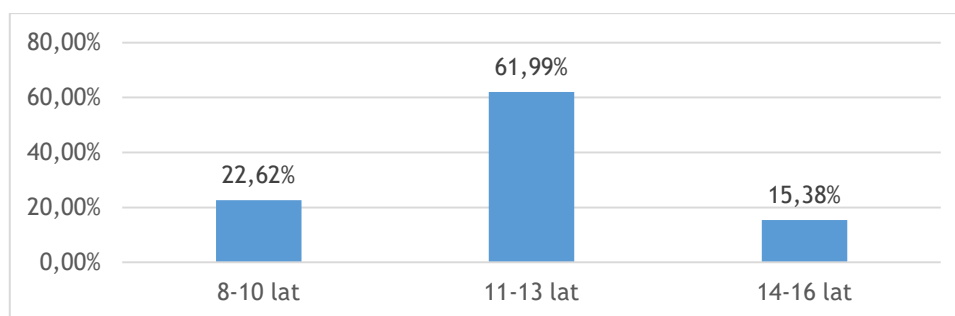
4.1 Struktura badanej próby

Zachowania ryzykowne są obecnie dużym problemem na całym świecie. Zwłaszcza młodzież, która wchodzi w wiek dojrzewania często jest zagrożona takimi zachowaniami. Stanowią one również przedmiot wielu badań naukowych, których celem jest uzyskanie odpowiedzi dlaczego młodzi ludzie tak bardzo są na nie podatni. Coraz trudniej jest żyć w współczesnym społeczeństwie pełnym pokus, takich jak np. Internet, propagowanie picia alkoholu (w reklamach i przez rówieśników), czy też rozwiązywanie problemów poprzez agresję. Współczesna cywilizacja niesie ze sobą elementy, które bardzo obciążają psychicznie młodych ludzi. Życie w pośpiechu, niepokoju, dążenia do jak najlepszego statusu w hierarchii między rówieśnikami zwiększa ryzyko podejmowania ryzykownych zachowań. I to dlatego szczególnym terenem, na którym można przeprowadzić badania dotyczące właśnie tych zachowań jest środowisko dzieci i młodzieży. W niniejszym badaniu problemów społecznych młodzieży w Gminie Iwaniska wzięło udział łącznie 221 uczniów szkół podstawowych, z czego 51,13% to dziewczynki, a 48,87% chłopcy.

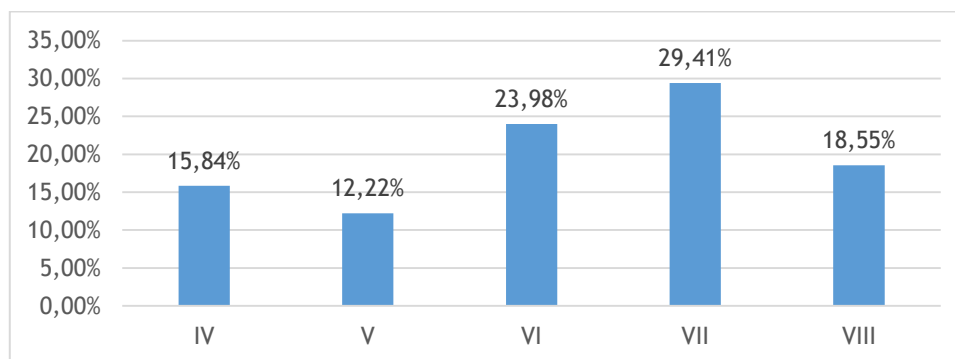
Wykres 57 Płeć.

Najliczniejszą grupą badanych były osoby w wieku 11-13 lat (61,99%).

Wykres 58 Wiek.

Poniższy wykres obrazuje, do jakich klas uczęszczają młodzi respondenci. Najliczniejszą grupą badanych są uczniowie klas VII (29,41%) oraz klas VI (23,98%).

Wykres 59 Klasa.

4.2 Problem alkoholowy oraz nikotynowy z perspektywy młodzieży

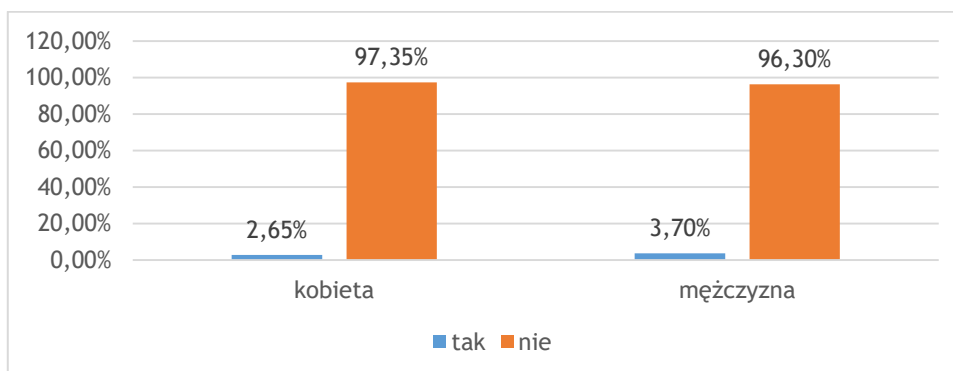
Jednym z zachowań ryzykownych od którego można się łatwo uzależnić jest alkohol. Picie napojów wysokoprocentowych wśród młodzieży jest coraz bardziej popularne. W okresie dorastania negatywnym wynikiem nadużywania alkoholu mogą być problemy zdrowotne, rodzinne, społeczne, psychiczne, czy też fizyczne. Alkohol powoduje wiele chorób zarówno dotyczących stanu fizycznego jak i psychicznego. Poprzez odurzanie się takim środkiem młodzi ludzie często stają się agresywni wobec innych. Występują kłótnie z najbliższymi (np. rozpad rodziny), problemy w szkole, depresja, czy też, co się często zdarza, zepsucie mienia (np. malowanie budynków obraźliwymi sloganami). I. Pospiszyl wyróżnia następujące konsekwencje społeczne, które obejmują najważniejsze sfery życia młodego człowieka:

- Sfera osobista- rozpad bliskich więzi, obniżenie się standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, utrata przyjaciół, utrata możliwości realizacji ważnych życiowych celów, wzrost agresywności, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna itp.,
- Sfera prawna- naruszenie prawa (poprzez zepsucie mienia), problemy z policją¹².

¹² I.Pospiszyl, *Patologie Społeczne*, Warszawa 2012 s. 151.

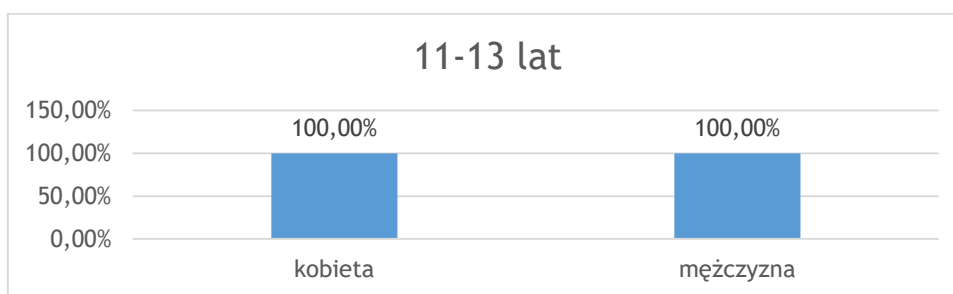
Pierwszym diagnozowanym problemem wśród dzieci i młodzieży w Gminie Iwaniska jest problem alkoholowy. Celem przeprowadzonego badania było poznanie postaw proalkoholowych uczniów oraz sprawdzenie wiedzy uczniów na temat problemów, jakie mogą wiązać się z piciem alkoholu przez dzieci i młodzież. Uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek sięgać po alkohol. Na wykresie możemy zaobserwować, że chłopcy w 96,30% oraz dziewczęta w 97,35% przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Natomiast 3,70% uczniów oraz 2,65% uczennic przyznało, że kiedykolwiek zdarzyło im się spróbować napoju wysokokowego.

Wykres 60 Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

Na kolejne pytania dotyczące picia alkoholu odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż kiedykolwiek go piły.

Badane uczennice¹³, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 11-13 lat (100,00%). Chłopcy¹⁴, którzy odpowiedzieli, że kiedykolwiek próbowali napojów alkoholowych rozpoczęli jego spożywanie również w wieku 11- 13% (100,00%).

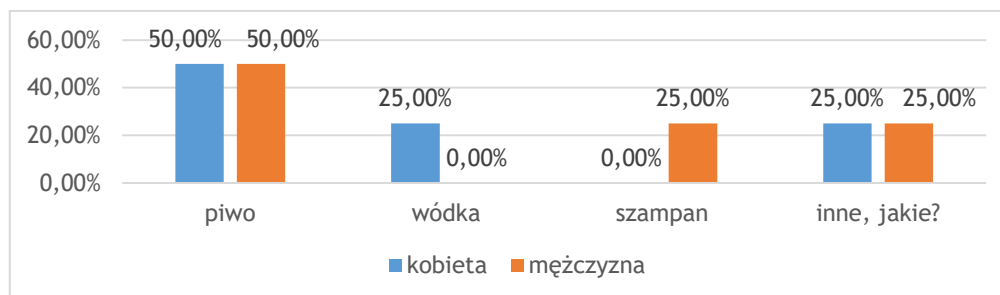
Wykres 61 W jakim wieku zacząłeś/zaczęłaś pić alkohol?

¹³ 2,65% - 3 osoby.

¹⁴ 3,70% - 4 osoby.

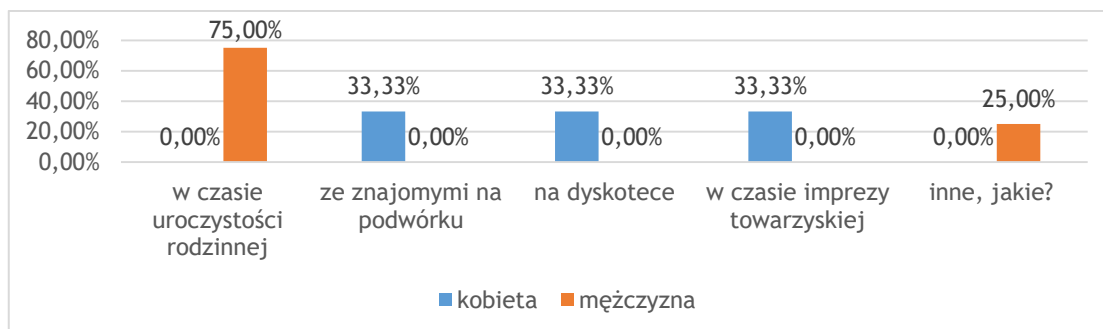
Uczniów zapytano również, jaki rodzaj alkoholu zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród dziewczynek (50,00%) i chłopców (50,00%) było piwo.

W odpowiedziach „inne, jakie?”, młode osoby pisały o napojach zero procentowych.

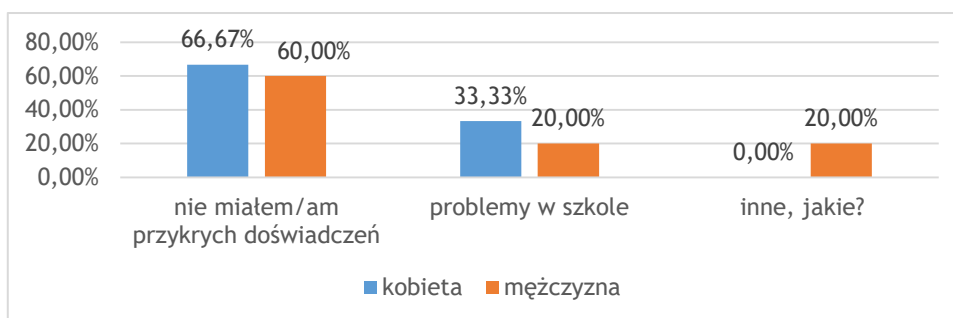
Wykres 62 Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Ankietowani uczniowie deklarują, że po raz pierwszy spróbowali alkoholu, między innymi, podczas uroczystości rodzinnej (75,00% chłopców) oraz ze znajomymi na podwórku, a także w czasie imprezy towarzyskiej i na dyskotecę (po 33,33% dziewczynek). Niektórzy z ankietowanych chłopców wybrali odpowiedź „inne, jakie?”, gdzie pisali, że spożywali alkohol na urodzinach.

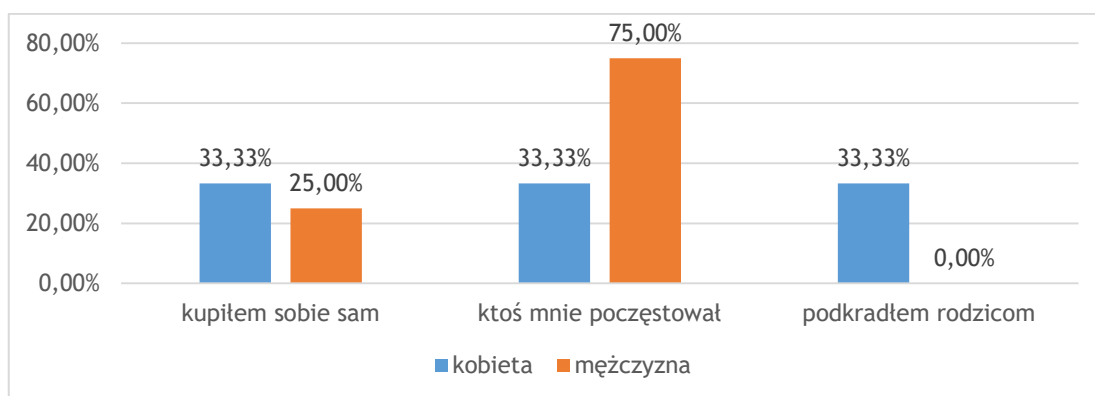
Wykres 63 W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

Uczniowie zapytani o jakiegokolwiek przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu, niemal jednogłośnie odpowiedzieli, że nie doświadczyli żadnych negatywnych skutków picia alkoholu (60% chłopcy oraz 66,67% dziewczynki). W odpowiedzi „inne, jakie?” nie zostało wymienione przez młodych ankietowanych żadne z przykrych doświadczeń.

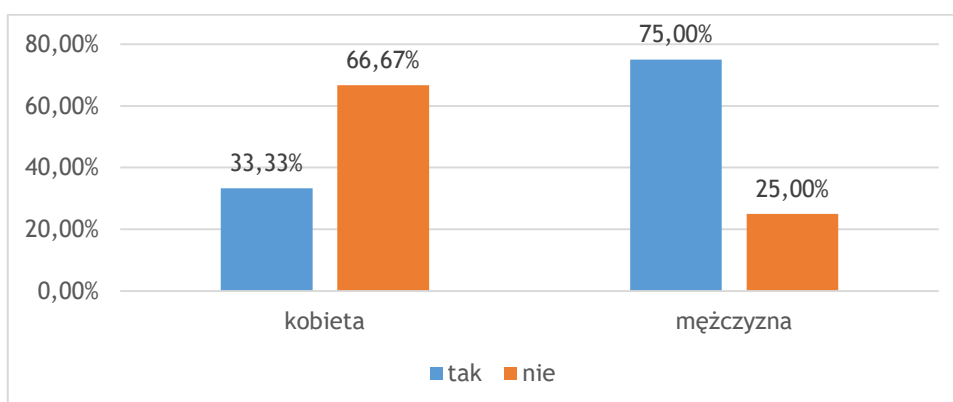
Wykres 64 Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymali alkohol, 33,33% dziewczynek i 75% chłopców odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani. Uczniowie przyznali również, że kupili go samodzielnie (25,00%). Dziewczynki stwierdziły, że podkrały alkohol rodzicom lub kupiły alkohol samodzielnie (po 33,33%).

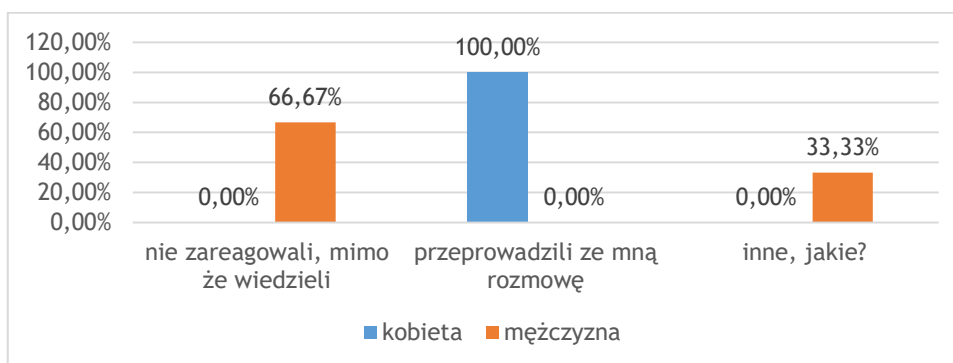
Wykres 65 Jak otrzymałeś/aś alkohol?

Dodatkowo uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 33,33% uczennic oraz 75,00% uczniów przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 66,67% dziewczynek oraz 25,00% chłopców uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.

Wykres 66 Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

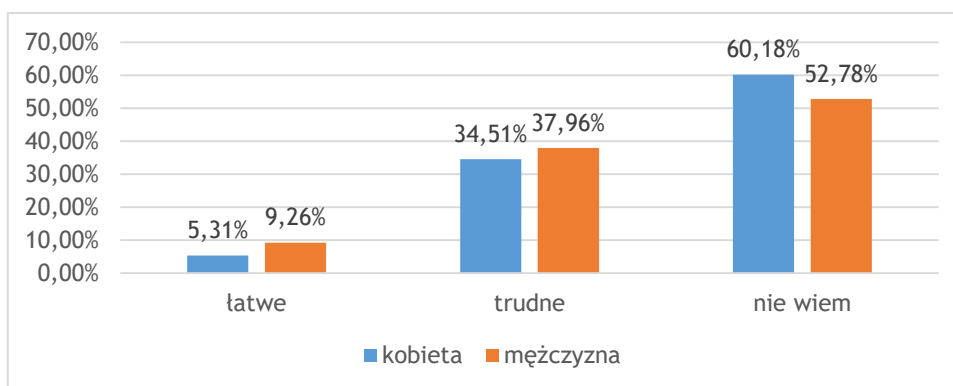
Uczniom, mającym styczność z alkoholem zadano pytanie o reakcję ich rodziców. 66,67% chłopców przyznaje, że rodzice nie zareagowali pomimo tego, że wiedzieli, o tym, że ich dzieci spożywają alkohol. 100,00% dziewczynek twierdzi, rodzice przeprowadzili z uczennicami rozmowę na temat sytuacji, w której dziewczynki spożywały napoje alkoholowe. W odpowiedziach „inne, jakie?”, chłopcy nie wymienili nic konkretnego.

Wykres 67 Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

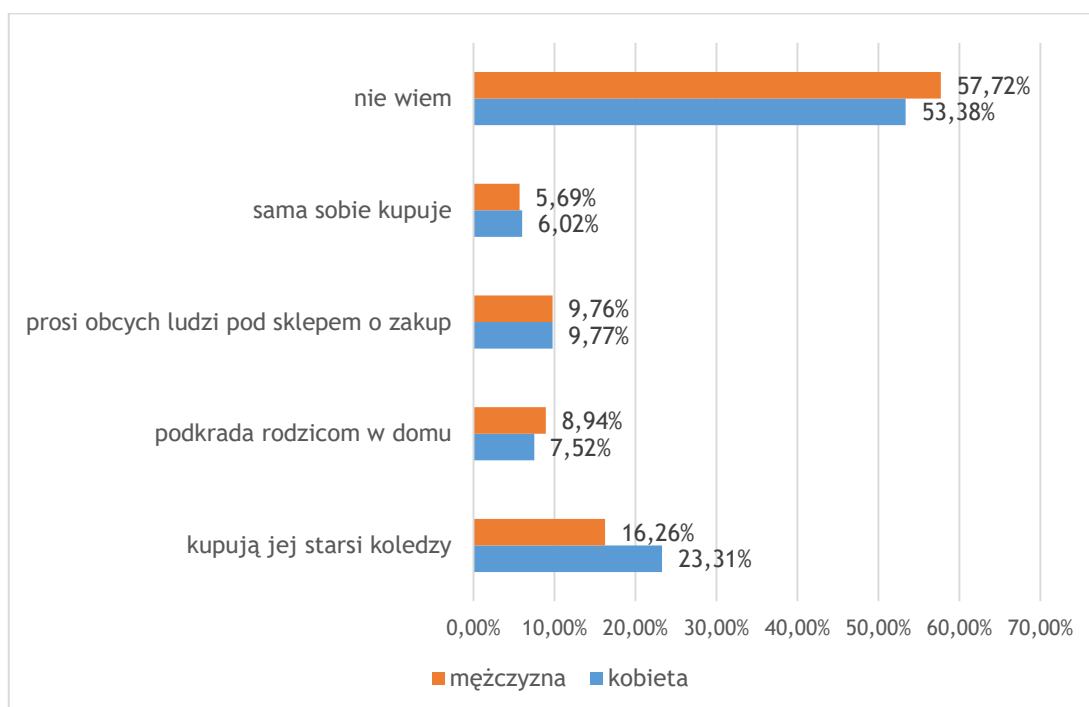
Zdania uczniów na temat zdobycia alkoholu w ich miejscu zamieszkania są podzielone. Spośród ankietowanych, 60,18% dziewcząt oraz 52,78% chłopców nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić, czy zdobycie alkoholu w ich najbliższym otoczeniu jest trudne,

czy łatwe. Kolejno 34,51% dziewczynek wybrało odpowiedź, która mówiła o tym, że alkohol jest trudny do zdobycia w Gminie Iwaniska, tak stwierdziło również 37,96% chłopców. 5,31% dziewczynek oraz 9,26% chłopców stwierdziło, że kupno alkoholu jest łatwe w ich miejscowości.

Wykres 68 Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to?

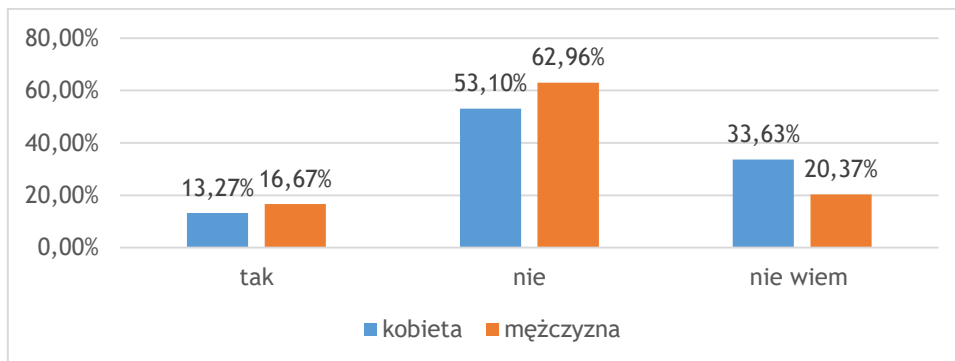
Ponadto, badani uczniowie podzielili się swoją wiedzą na temat możliwości zdobycia alkoholu przez rówieśników. Zdecydowana większość ankietowanych udzieliła odpowiedzi „nie wiem” (57,72% chłopców, 53,38% dziewczynek).

Wykres 69 Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

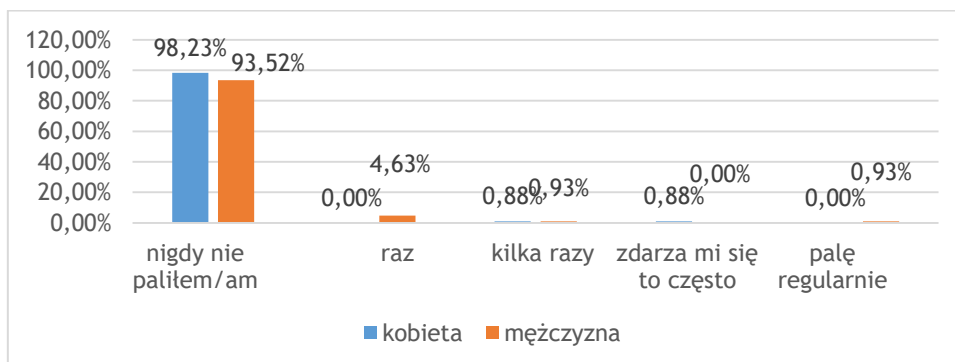
Pomimo tego, że wyroby tytoniowe są dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może po nie sięgnąć. W młodym wieku rozpoczynanie palenia papierosów jest niebezpieczne, ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej, ale również innym osobom w towarzystwie – palenie bierne. Wszystkich młodych ankietowanych zapytano o to, czy osoby w ich wieku

palą papierosy. Uczniowie (16,67%) oraz uczennice (13,27%) Gminy Iwaniska przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. Ponadto 20,37% chłopców i 33,63% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Pozostałe 62,96% uczniów oraz 53,10% uczennic uważa, że ich rówieśnicy nie palą papierosów.

Wykres 70 Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Istotny wydaje się fakt, że odpowiedzi uczniów przeczą sobie, ponieważ w opinii większości ankietowanych uczniów i uczennic młodzież pali papierosy, natomiast większość respondentów w kolejnym pytaniu dotyczącym tego, czy ankietowani uczniowie palą papierosy stwierdziło, że nigdy nie paliło (98,23% uczennic oraz 93,52% chłopców).

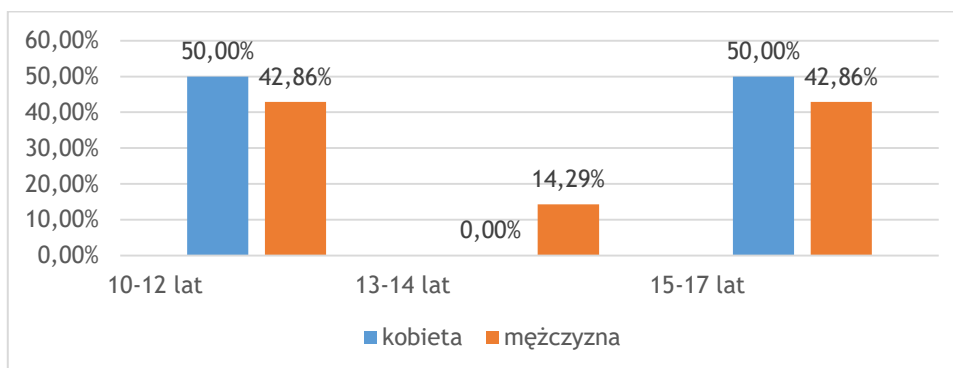
Wykres 71 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

Na kolejne pytania dotyczące palenia papierosów odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż kiedykolwiek paliły.

Uczniowie, którzy przyznali, że palą papierosy poproszeni zostali o określenie wieku w jakim zaczęli to robić. Chłopcy¹⁵ po raz pierwszy zapalili papierosa kolejno w wieku: w wieku 10-12 lat (42,86%) oraz w wieku 13-14 lat (14,29%) oraz w wieku 15-17 lat (42,86%).

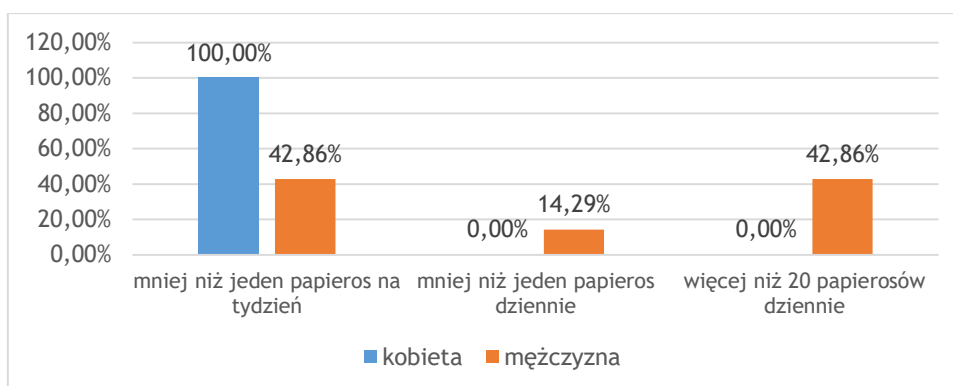
¹⁵ Łącznie 6,48% - 7 osób.

Dziewczynki¹⁶ zapaliły pierwszego papierosa w wieku: poniżej 10-12 lat (150%), w wieku 15-17 lat (50%).

Wykres 72 W jakim wieku paliteś/aś papierosy po raz pierwszy?

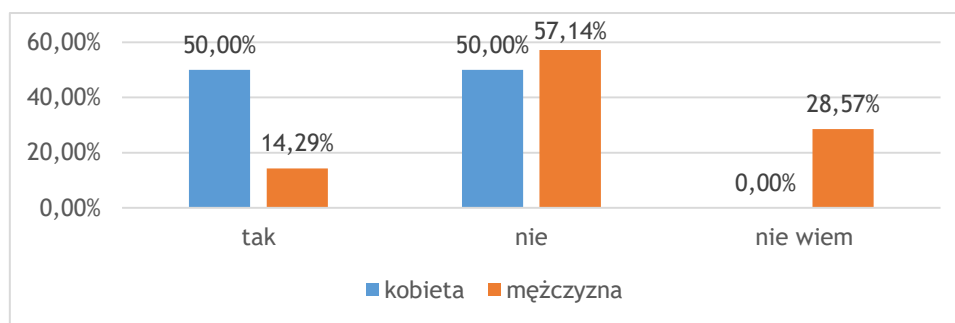
100% dziewczynek oraz 42,86 chłopców, którzy zadeklarowali się, że palą, robią to rzadko bowiem przyznają, że palą mniej niż jednego papierosa na tydzień. Pozostałe 42,86% chłopców przyznaje, że pali więcej niż 20 papierosów dziennie, a 14,29% pali mniej niż jednego papierosa na dzień.

Wykres 73 Jak często paliteś/aś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI.

Młodzi mieszkańcy w większości przyznali również (50% dziewczynki, 57,14% chłopcy), że ich rodzice nie wiedzą o tym, że palą papierosy.

¹⁶ Łącznie 1,77% - 2 osoby.

Wykres 74 Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy?

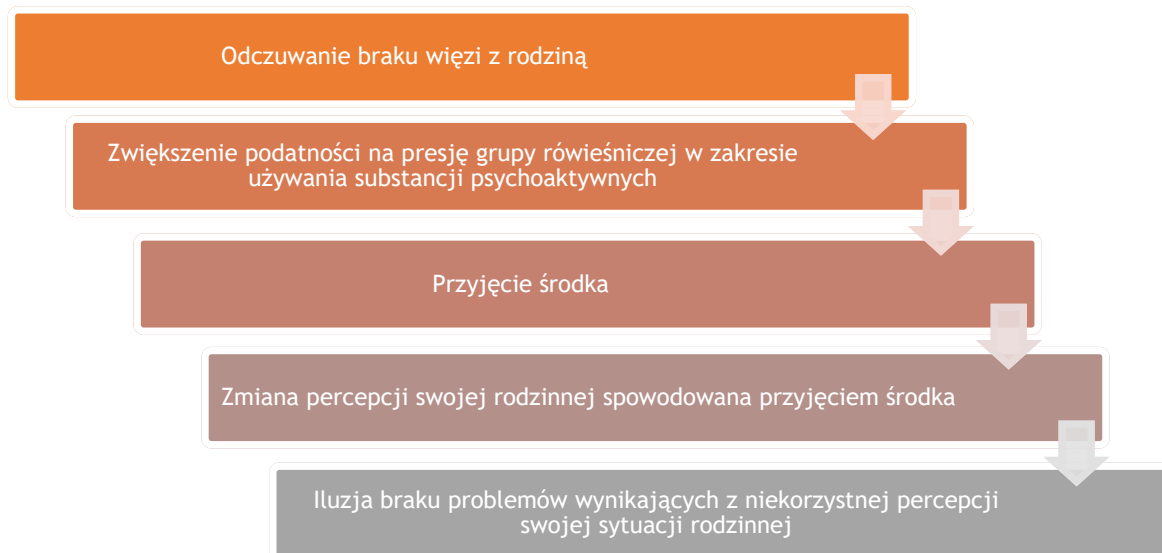
4.3 Problem narkotykowy z perspektywy młodzieży

We współczesnym świecie na niespotykaną wcześniej skalę, powstało zjawisko nadużywania substancji odurzających. Szczególnie wśród ludzi młodych, którzy często nie mają świadomości zagrożenia, odurzanie stanowi alternatywę – sposób na życie. Badania pokazują, iż już coraz młodsze dzieci deklarują zażywanie substancji psychoaktywnych oraz sięganie po alkohol i nikotynę. Okres dojrzewania jest dla młodych ludzi czasem wyjątkowym. W związku z tym, wiek adolescencji to również czas, w którym młodzi ludzie często sięgają po substancje psychoaktywne. Są one próbą zaspokojenia specyficznych potrzeb wieku dorastania: integracji z rówieśnikami, manifestowania niezależności od dorosłych oraz wyrażania własnej tożsamości.

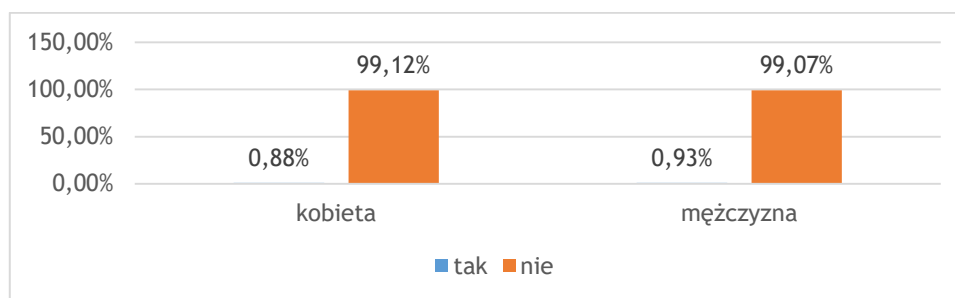
Na podjęcie próby sięgania po substancje uzależniające wpływa wiele czynników. Ogromny wpływ na to zjawisko mają m.in.: więzi rodzinne, rówieśnicy, media oraz social media. Współcześnie obserwuje się coraz większe osłabienie relacji rodzinnych, które w dużej mierze przekładają się na jakość kontaktów dzieci z rodzicami. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji. Tym samym nieprawidłowo

funkcjonująca rodzina może spowodować ukształtowanie się osobowości dziecka podatnej na uzależnienie, jak również być powodem wielu stresogennych sytuacji, mogących stać się przyczyną inicjacji narkotykowej, alkoholowej, czy też nikotynowej¹⁷. Na poniższym diagramie możemy zaobserwować jak działa ten mechanizm¹⁸:

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczy powyższego problemu (narkotykowego). Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów ze szkół podstawowych w Gminie Iwaniska oraz sprawdzenie wiedzy młodych ludzi dotyczącej środków psychoaktywnych. Uczniów szkół podstawowych zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 99,07% chłopców i 99,12% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych.

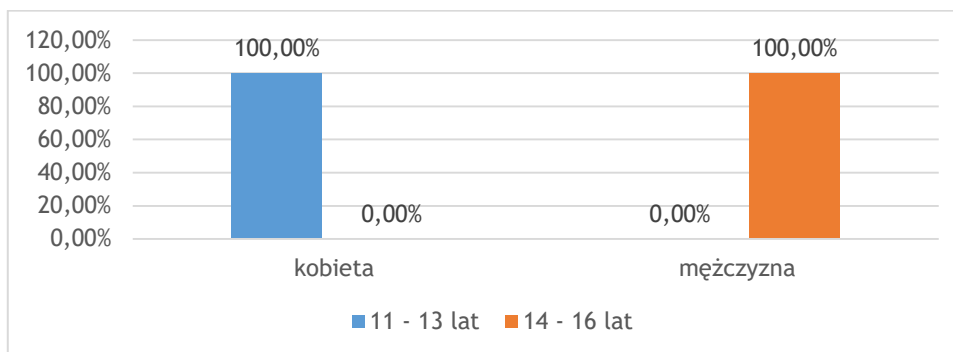
Wykres 75 Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

Na kolejne pytania dotyczące narkotyków i dopalaczy odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż miały kontakt z tymi substancjami.

¹⁷ Gaś Z, „Rodzina a uzależnienia”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1994, Lublin.

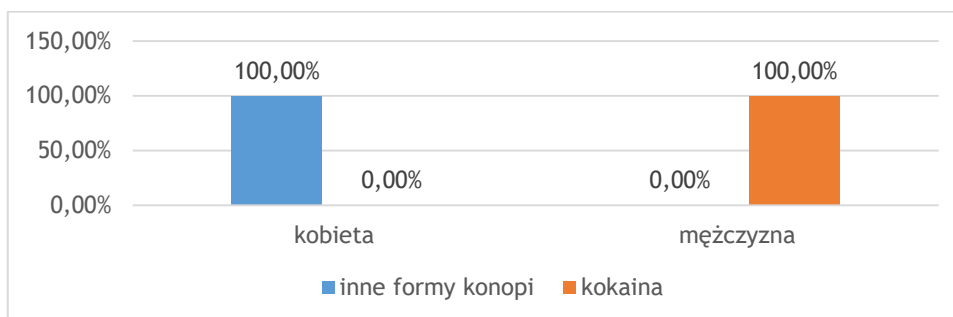
¹⁸ Mechanizm wg. F.Streit.

Jedynie jedna uczennica oraz jeden uczeń przyznali, że próbowali kiedykolwiek narkotyków. Najczęściej zażywali substancje psychoaktywne w przedziale wiekowym od 14 do 16 lat (100,00% chłopców) oraz od 11 do 13 lat (100,00% dziewczynek).

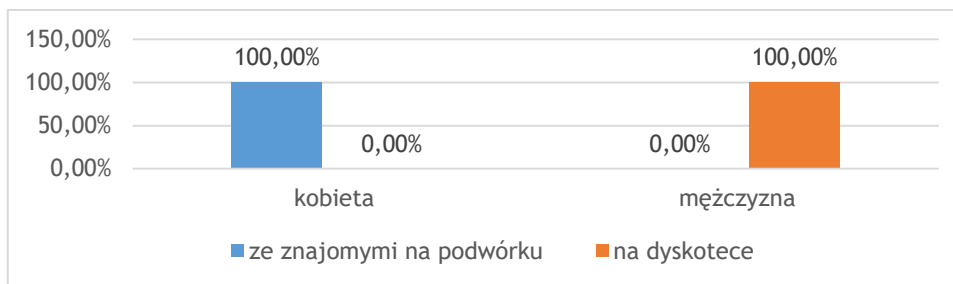
Wykres 76 Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Pomimo niewielkiego zainteresowania środkami psychoaktywnymi wśród uczniów (jedynie 2 osoby badane), należy przyrzeć się, jakie substancje młodzi ankietowani zdecydowali się spróbować. Poniższy wykres pokazuje, jakie substancje uczniowie i uczennice zażywali najczęściej. Według dziewczynki były to inne formy konopi (100,00%), a według chłopca kokaina (100,00%).

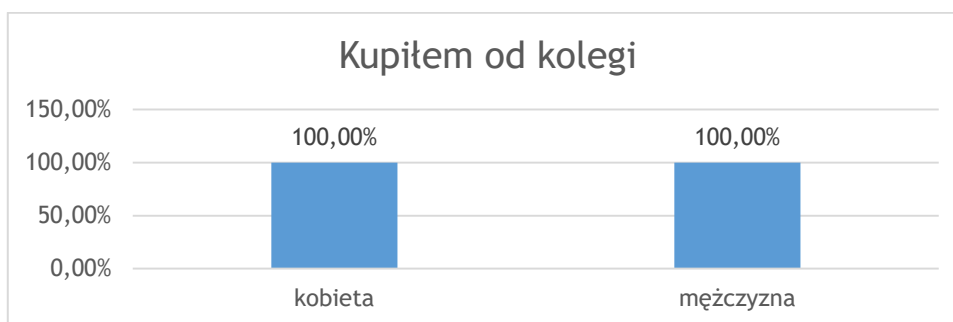
Wykres 77 Jakie były to substancje?

Dodatkowo na poniższym wykresie można dowiedzieć się, w jakich okolicznościach młodzi mieszkańcy, którzy przyznali się do zażywania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych zażywali te substancje. Dziewczynka spróbowała narkotyków ze znajomymi na podwórku. Natomiast chłopiec zażywał narkotyki na dyskotecę.

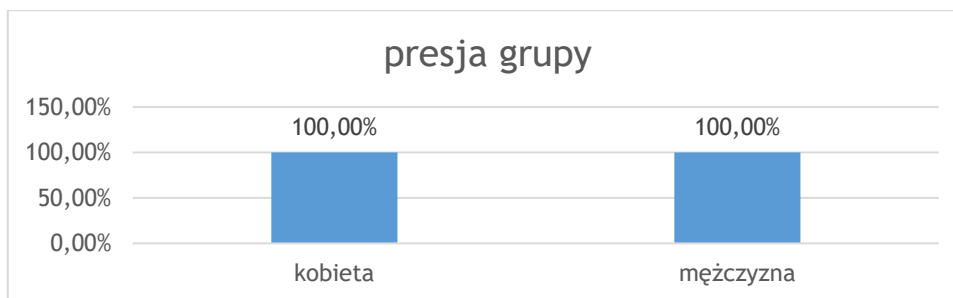
Wykres 78 W jakich okolicznościach zażywał/aś te substancje? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Badani uczniowie zostali zapytani, skąd wzięli substancje psychoaktywne, które spożywali. Dziewczynka i chłopiec stwierdzili, że kupili narkotyki od kolegi (po 100,00%).

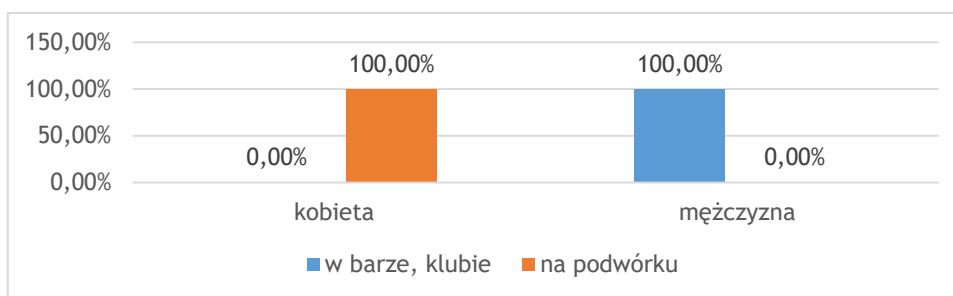
Wykres 79 Skąd wzięłaś(ę) tę substancję?

Ponadto badani młodzi mieszkańcy wymieniali również co skłoniło ich do zażywania substancji psychoaktywnych, w obu przypadkach była to presja grupy (po 100,00%).

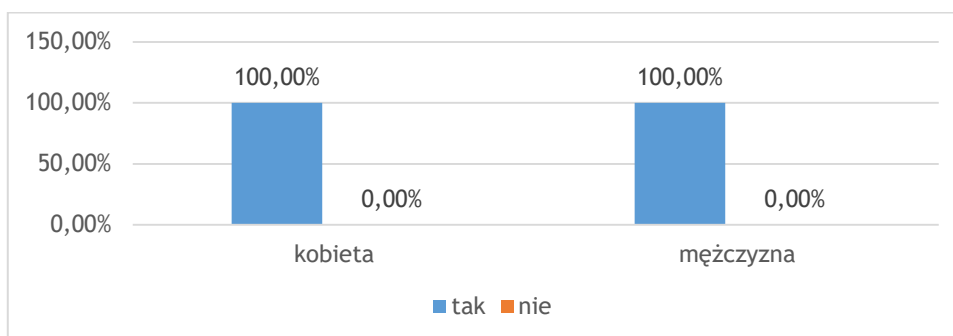
Wykres 80 Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków, dopalaczy/innych środków psychoaktywnych?

Ponadto, dziewczynka przyznała, że zażywała narkotyki, dopalacze i inne środki psychoaktywne na podwórku, a chłopiec w barze lub klubie (po 100,00%).

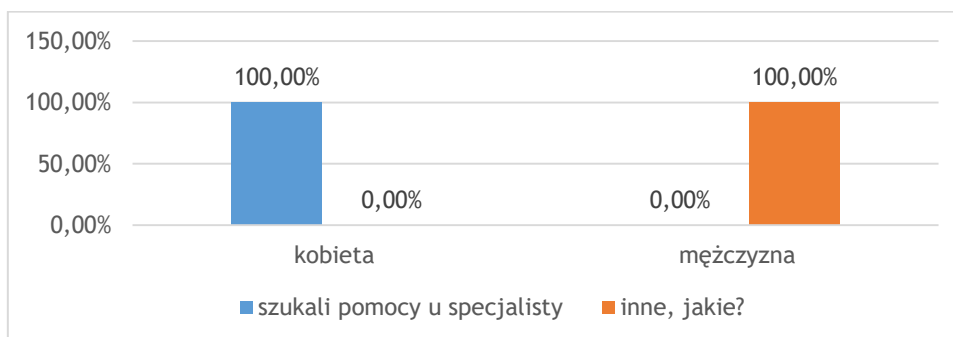
Wykres 81 Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

W przypadku badanej uczennicy oraz badanego ucznia, obydwójce przyznali, że ich rodzice wiedzą o tym, że zażywali oni kiedykolwiek narkotyki i dopalacze.

Wykres 82 Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

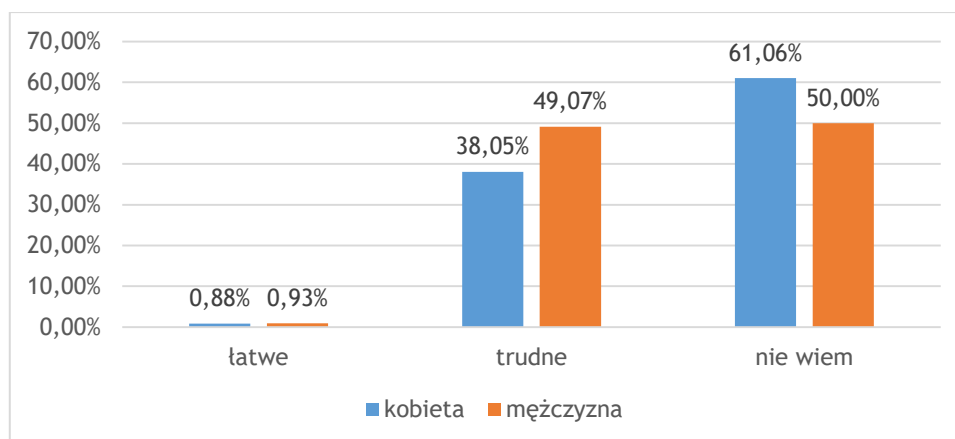
Ponadto, dziewczynka przyznała, że jej rodzice wiedząc o tym, że spożywała kiedykolwiek narkotyki i dopalacze, wybrali się do specjalisty i szukali u niego pomocy. Natomiast chłopiec zaznaczył odpowiedź „inne, jakie?“, lecz nie wymienił żadnej odpowiedzi.

Wykres 83 Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

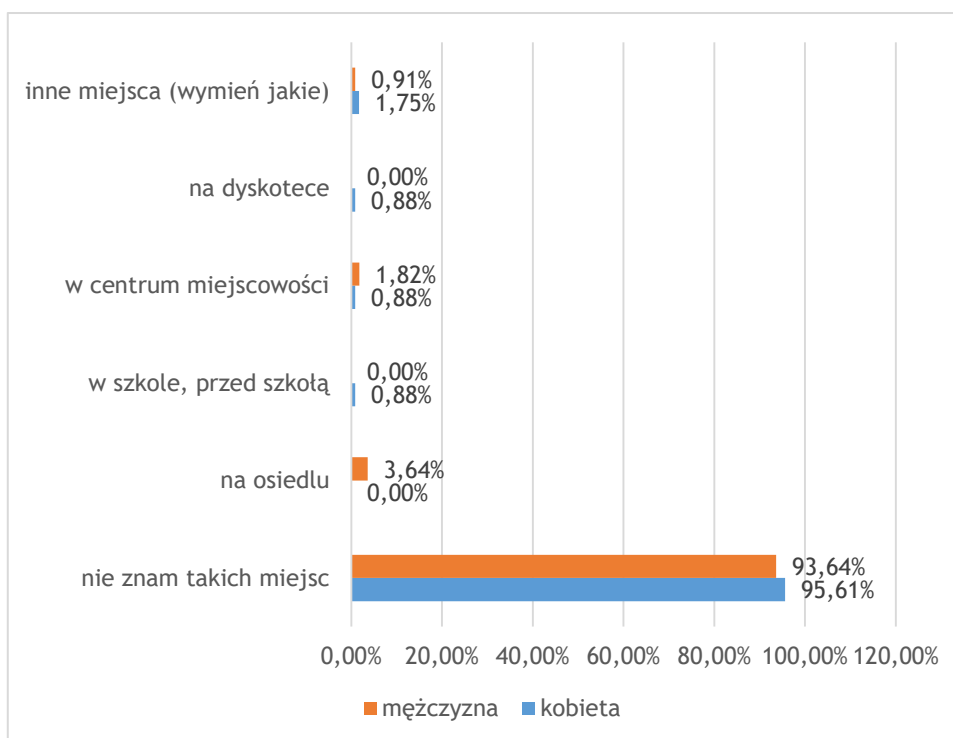
Wszystkich ankietowanych zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Respondenci stwierdzili w większości, że nie wiedzą gdzie można

zdobyć powyższe substancje w ich miejscowości (61,06% dziewczynki, 50,00% chłopcy). Ponadto niektórzy badani uważają, że pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (38,05% dziewczynek i 49,07% chłopców). 0,93% uczniów oraz 0,88% uczennic twierdzi, że zdobycie narkotyków i dopalaczy na terenie ich miejscowości nie jest problemem.

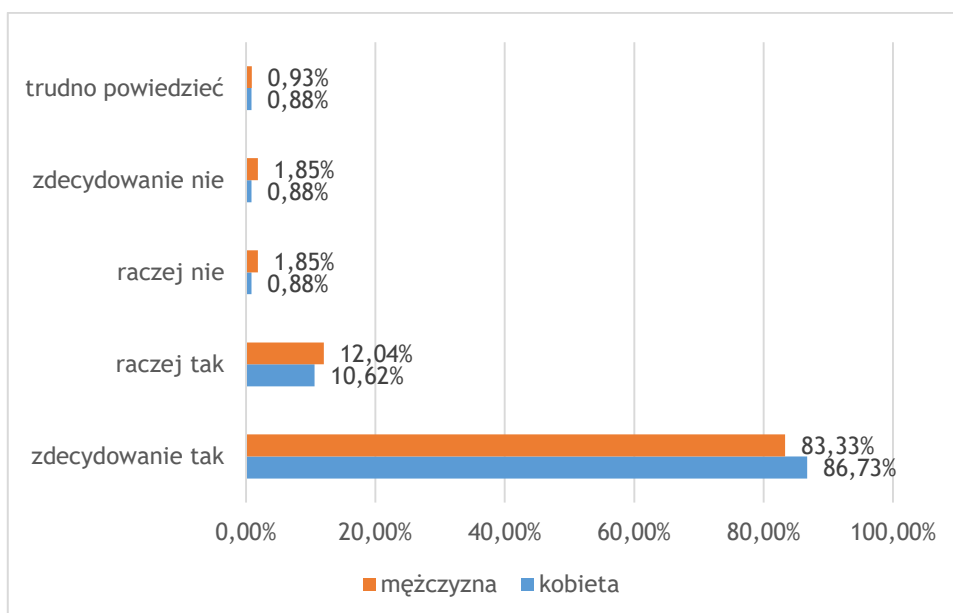
Wykres 84 Gdybyś chciał zdobyć narkotyki i dopalacze w swojej miejscowości byłyby to:

Większość uczniów (93,64%) oraz uczennic (95,61%) nie zna miejsc, w których mogą zakupić lub dostać narkotyki i dopalacze na terenie Gminy Iwaniska. W odpowiedzi „inne, jakie?”, młodzi mieszkańcy wymienili: „sklep” oraz „w Internecie można umówić spotkanie”.

Wykres 85 W jakim miejscu w gminie można zakupić dopalacze/narkotyki?

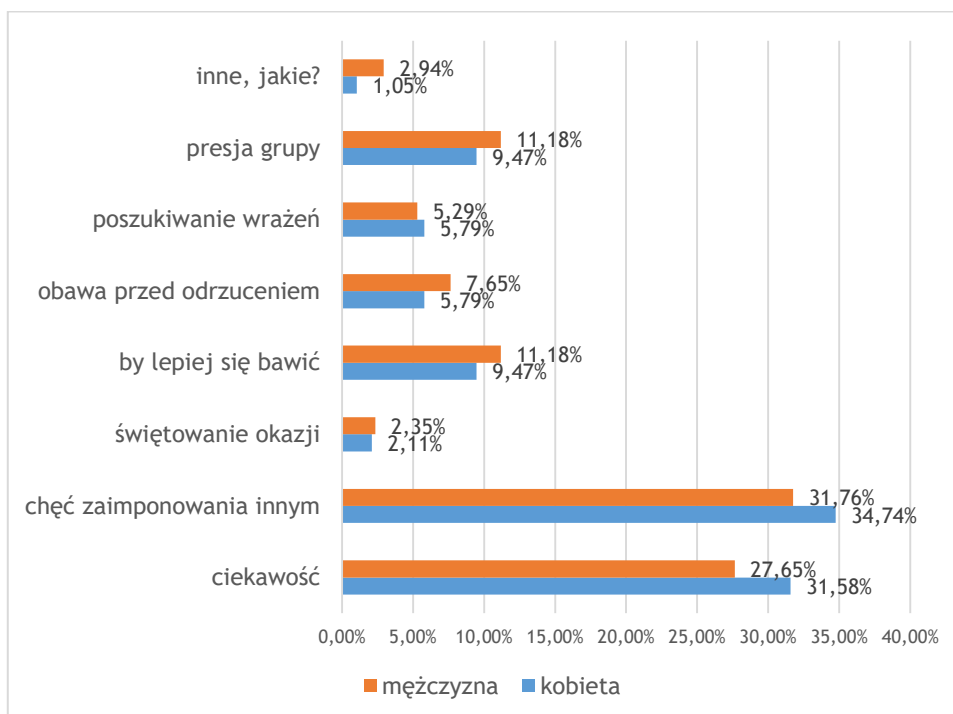
Uczniów zapytano również, czy zażywanie narkotyków i dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. Zdecydowana większość młodych respondentów przyznała, iż te substancje są szkodliwe dla zdrowia (86,73% dziewczynek, 83,33% chłopców).

Wykres 86 Czy uważasz, że zażywanie narkotyków/ dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

Respondenci wymieniali również, z jakich powodów ich zdaniem, młodzi mieszkańcy zażywają narkotyki. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi uczniów, które dotyczą powodów sięgania po substancje psychoaktywne przez rówieśników. Dodatkowo,

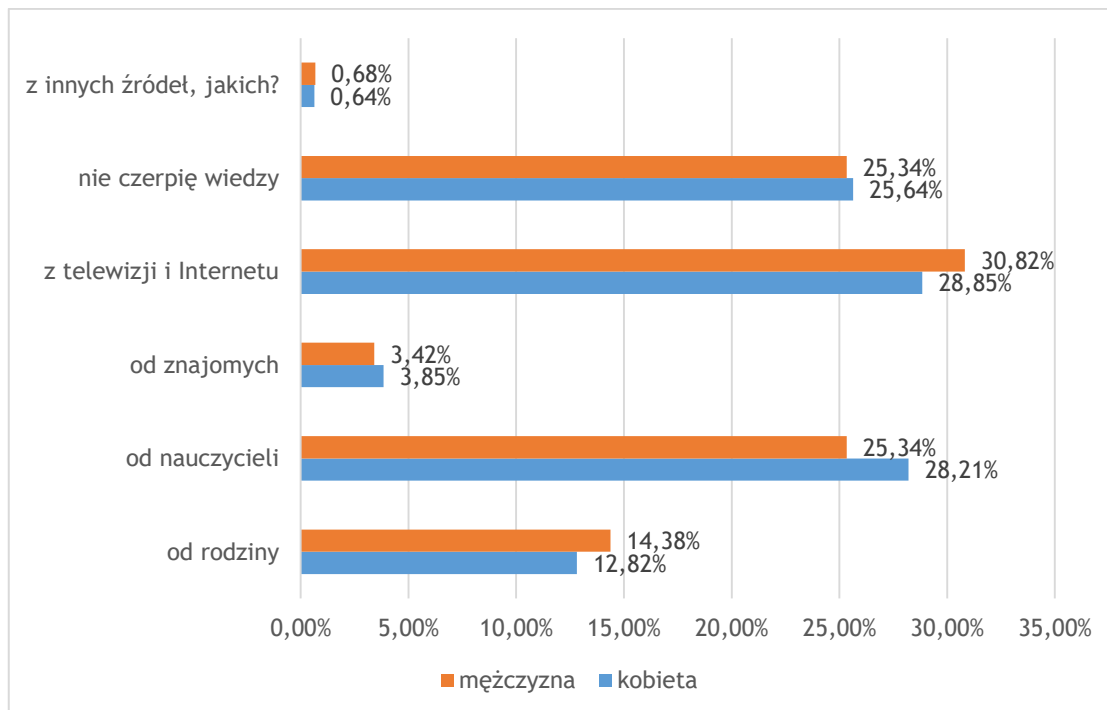
w odpowiedziach „inne, jakie?”, osoby te pisały o: zaimponowaniu innym, poprzez załamanie, a także „bo chcą eksperymentować z własnym życiem”.

Wykres 87 Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, narkotyki, dopalacze?

Ważną rzeczą w dzisiejszych czasach jest odpowiednie edukowanie młodzieży w temacie zagrożeń i konsekwencji płynących z zażywania środków psychoaktywnych. Większość uczniów czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu, jakimi są Internet i telewizja, gdzie informacje na powyższy temat znalazło 30,82% chłopców oraz 28,85% dziewcząt. Pokażna

grupa ankietowanych, stanowiąca 25,34% chłopców i 25,64% dziewczynek, nie czerpie wiedzy na ten temat. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani tematem narkotyków oraz dopalaczy. W odpowiedzi „z innych źródeł, jakich?”, respondenci wymieniali dzielnicowego.

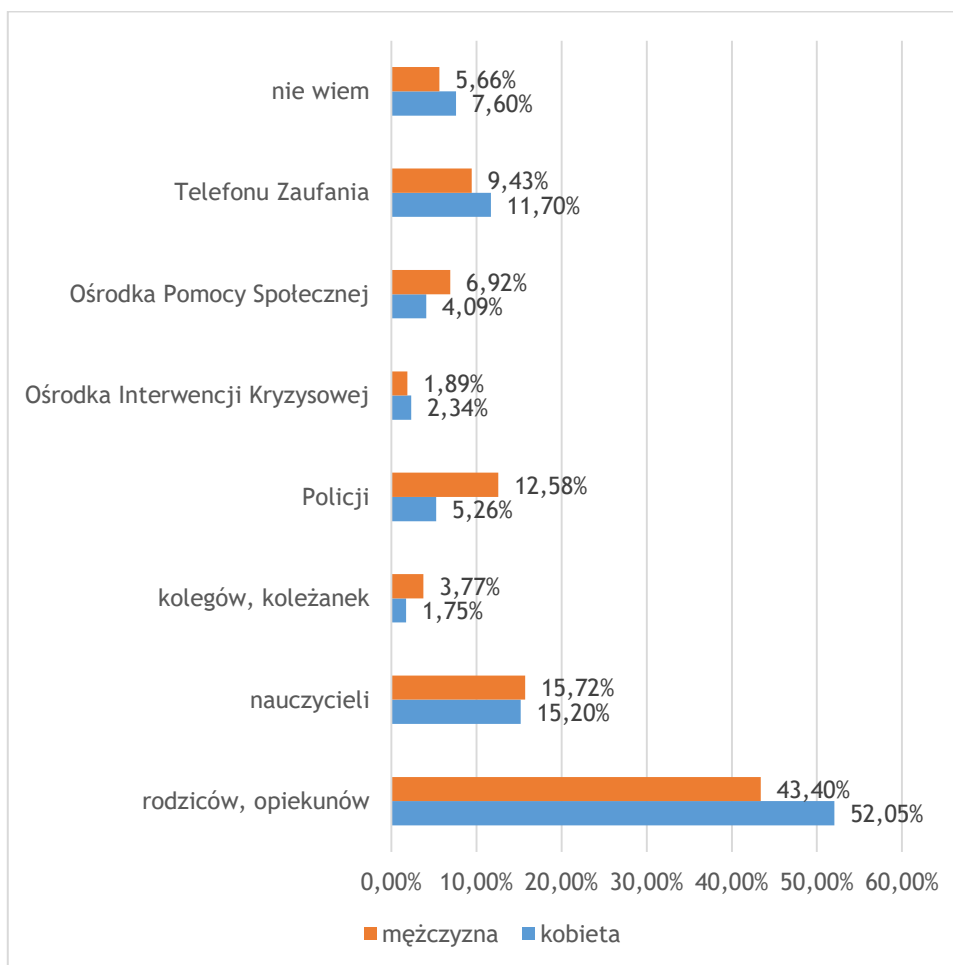

Wykres 88 Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą narkotyków i dopalaczy?

Młodzi ankietowani najchętniej zwróciliby się z problemem dotyczącym uzależnienia od narkotyków, dopalaczy czy alkoholu do rodziców i opiekunów (43,40% chłopców, 52,05%

dziewczynek) oraz do nauczycieli (15,72% chłopców, 15,20% dziewczynek), a także zadzwoniłoby na Telefon Zaufania (9,43% chłopców, 11,70% dziewczynek).

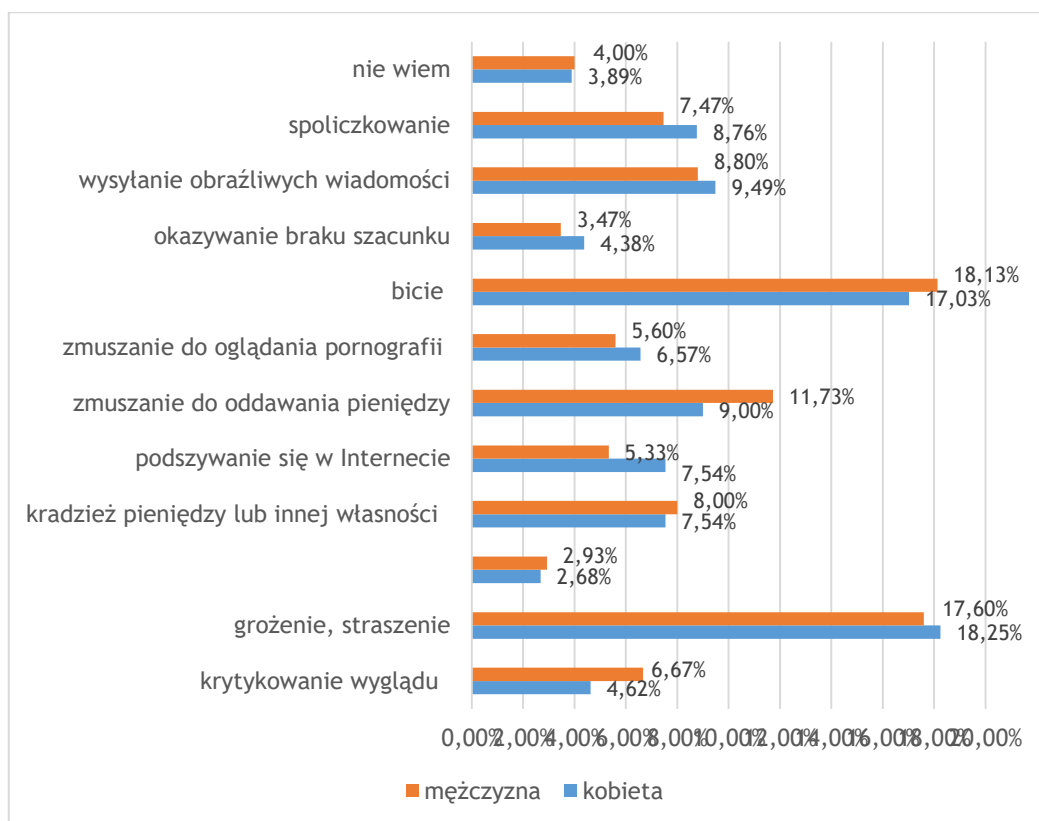
Wykres 89 Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

4.4 Problem przemocy z perspektywy młodzieży

Przemoc – jest to kolejny problem, który został poruszony w badaniu wśród młodych mieszkańców Gminy Iwaniska. Przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. O przemocy możemy mówić wtedy, gdy zostaną spełnione 4 warunki:

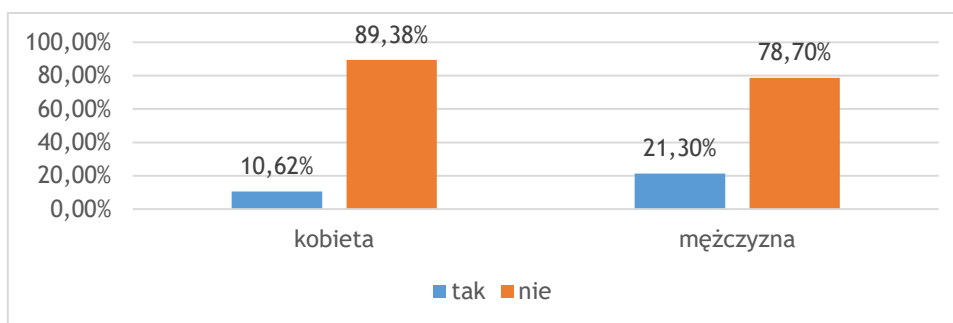
- jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania,
- jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą,
- działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej,
- osoba wobec której stosowana jest przemoc, doznaje cierpienia i szkód fizycznych i psychicznych¹⁹.

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy. Najczęściej było to: bicie (18,13% chłopców, 17,03% dziewczynek), groźenie i straszenie (17,60% chłopców, 18,25% dziewczynek), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (11,73% chłopców, 9,00% dziewczynek).

Wykres 10 Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy? 10,62% badanych dziewczynek oraz 21,30% badanych chłopców przyznało, że doświadczyło przynajmniej raz w życiu przemocy.

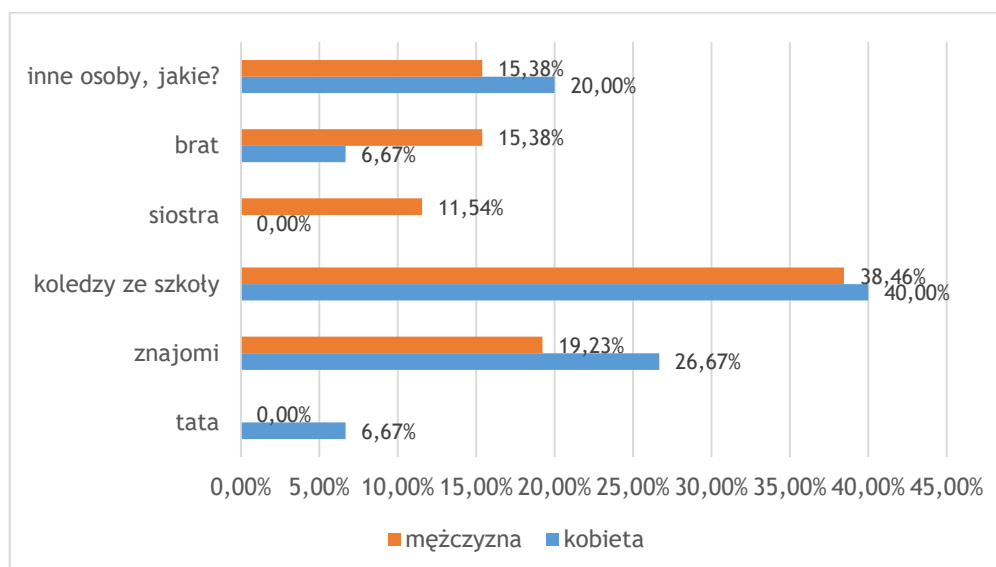
¹⁹ Źródło: <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzynie/6-co-to-jest-przemoc> (dostęp 20.10.2020).

Wykres 91 Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania dotyczące przemocy odpowiadały te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż doświadczyły kiedykolwiek przemocy.

Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wybranie, kto ją stosował. Wobec uczniów płci męskiej²⁰, przemoc najczęściej stosowali koledzy ze szkoły (38,46%), a także znajomi (19,23%). Dziewczynki²¹ również przyznały, że najczęściej doznawały przemocy od szkolnych kolegów (40,00%), i znajomych (26,67%). W odpowiedzi „inne, jakie?” badani wymieniali: ponownie rodziców, sąsiadów oraz osoby z Internetu.

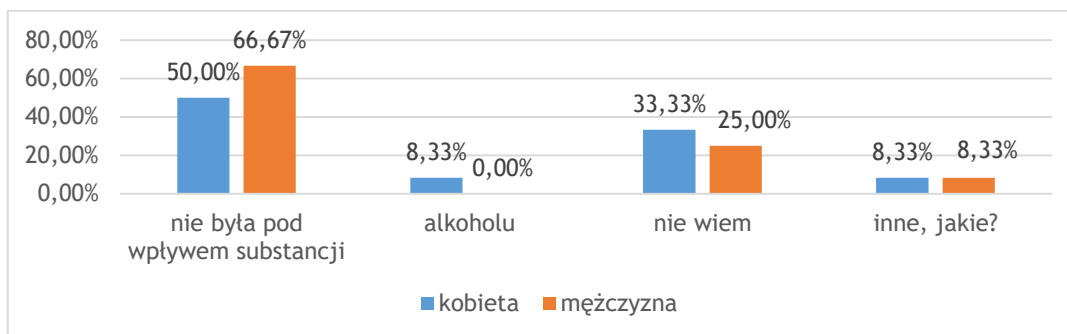
Wykres 92 Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Respondenci zostali także zapytani czy osoba, która stosowała wobec nich przemoc była pod wpływem jakiegokolwiek substancji psychoaktywnej. Większość uczniów (66,67%) oraz

²⁰ 21,30% - 23 osoby.

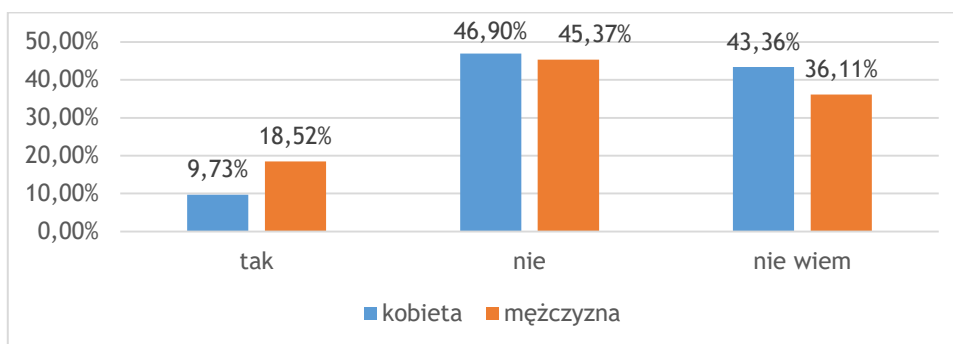
²¹ 10,62% - 12 osób.

uczennic (50,00%) twierdzi, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnej substancji. W odpowiedzi „inne, jakie?“, uczniowie wymienili również „gniew”.

Wykres 93 Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem?

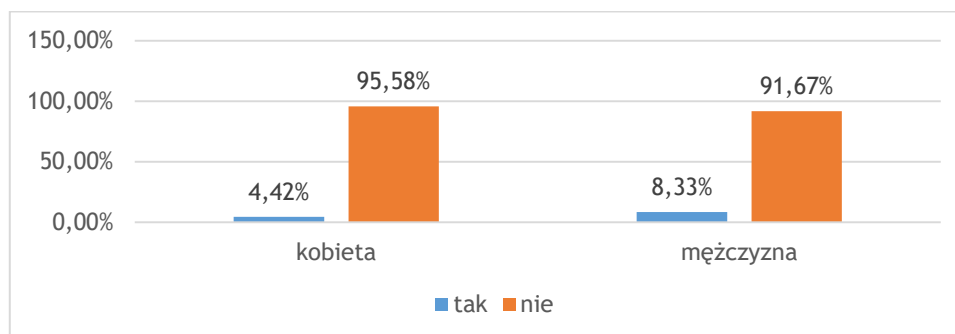
Badani uczniowie odpowiadali także, czy w ich szkole występuje problem przemocy między uczniami. 18,52% chłopców oraz 9,73% dziewcząt uważa, że takie sytuacje się zdarzają. Natomiast większość uczniów (45,37%) oraz uczennic (46,90%) twierdzi, że sytuacje przemocowe w ich szkole nie mają miejsca.

Wykres 94 Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

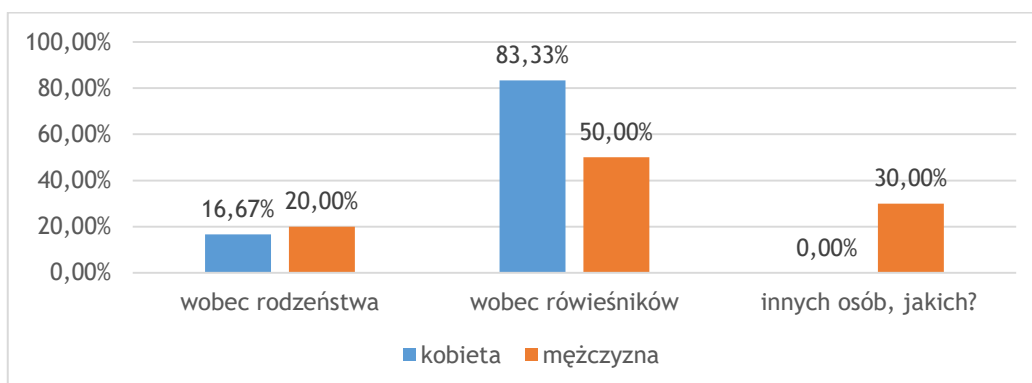
Ankietowani zostali poproszeni, także o przyznanie się do tego czy zdarzyło się im stosować przemoc wobec innych osób. 4,42% dziewczynek oraz 8,33% chłopców przyznało, że zdarzały się sytuacje, gdzie stosowali oni przemoc wobec innych. Pozostałe 95,58%

dziewczynek oraz 91,67% chłopców przyznało, że nigdy nie zastosowali przemocy wobec innych osób.

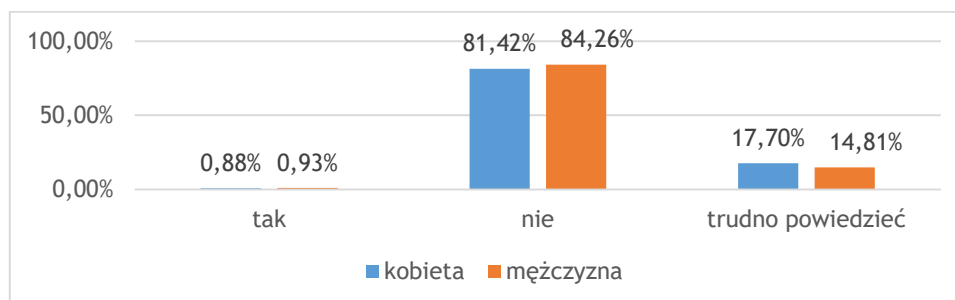
Wykres 95 Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Chłopcy i dziewczynki, którzy przyznali, że stosowali przemoc wobec innych, odpowiadali również wobec kogo stosowali przemoc. Uczniowie (50%) oraz uczennice (83,33%) najczęściej przyznawali, że zdarzyło im się stosować przemoc wobec rówieśników oraz wobec rodzeństwa (16,67% dziewczynek i 20% chłopców). W odpowiedzi „innych osób, jakich?”, chłopcy wymieniali kolegów oraz wobec innych znajomych „ale dla zabawy”.

Wykres 96 Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

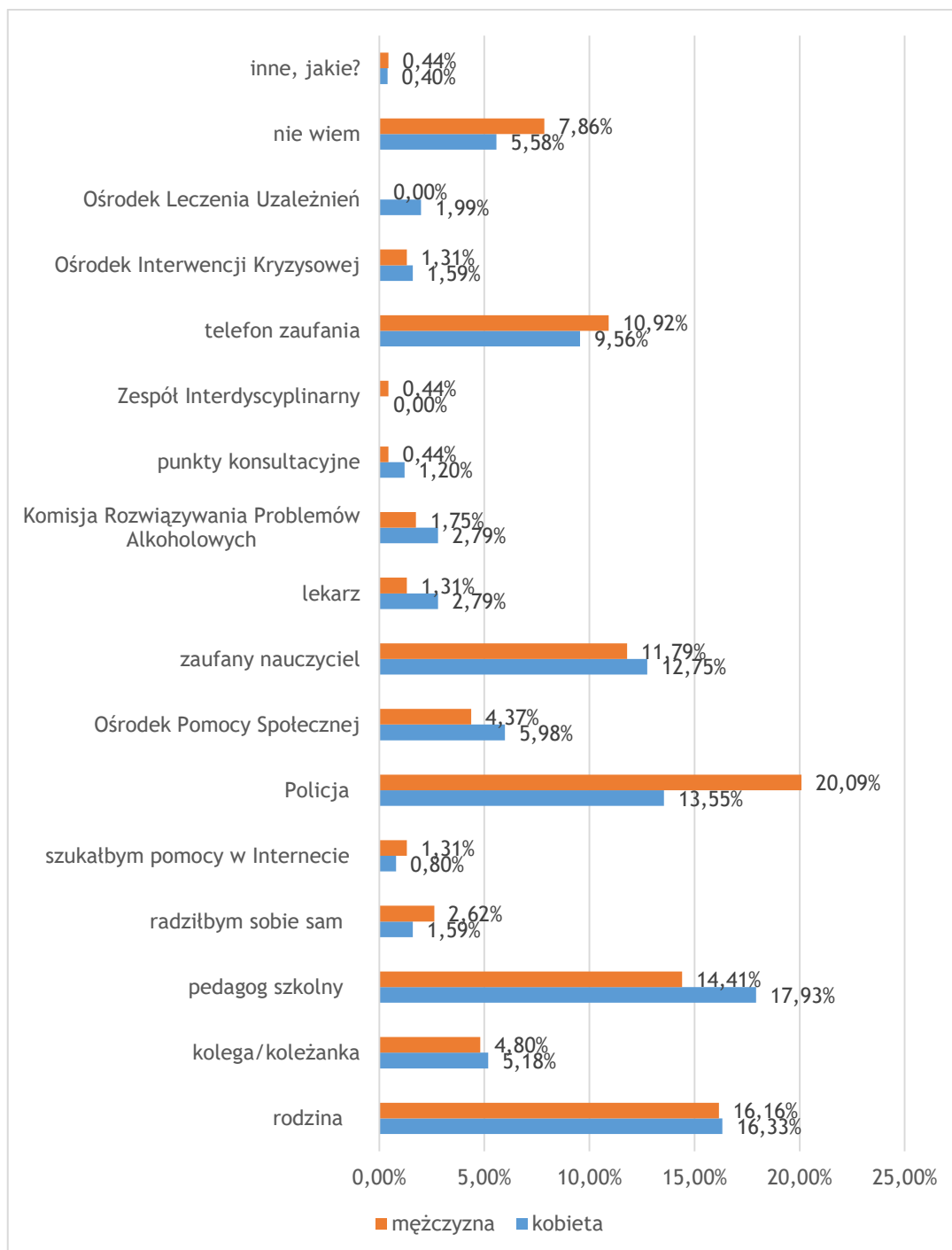
0,93% uczniów oraz 0,88% uczennic przyznaje, że zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu.

Wykres 97 Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie do kogo zgłosiliby się o pomoc, gdyby doświadczali przemocy. Badani najczęściej wybierali: rodzinę (16,16% chłopców i 16,33%

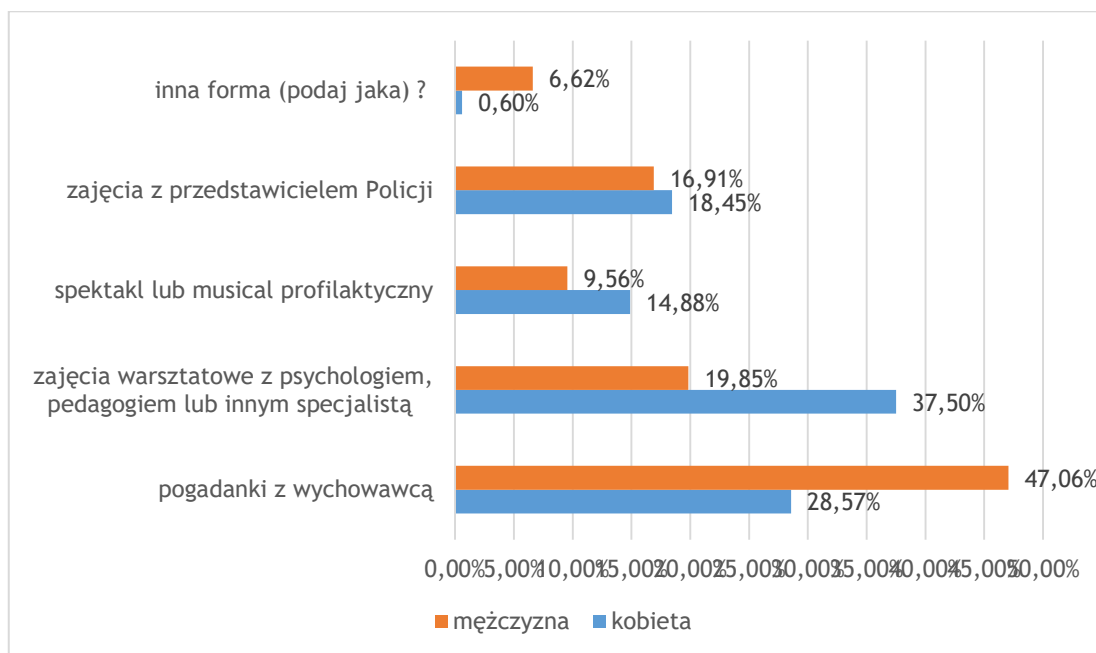
dziewczynek), pedagoga szkolnego (14,41% chłopców, 17,93% dziewczynek), policję (20,08% chłopców, 13,55% dziewczynek) czy też zaufanego nauczyciela (11,79% chłopców i 12,75% dziewczynek). W odpowiedzi „inne, jakie?”, respondenci wymieniali „zaufaną osobę” oraz ciocię.

Wykres 98 Do kogo zwrócił/a byś się o pomoc w przypadku, gdybyś był/a ofiarą przemocy?

Młodych ludzi zapytano także o atrakcyjność zajęć profilaktycznych. Dla chłopców są to: pogadanki z wychowawcą (47,06%), zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub

innym specjalistą (19,85%), zajęcia z policjantami (16,91%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (9,56%). Dziewczynki również najczęściej wybierały zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (37,50%), rozmowę z wychowawcą (28,57%), zajęcia z przedstawicielami Policji (18,45%) oraz spektakle lub musicale profilaktyczne (14,88%). Dodatkowo, młodzi mieszkańcy zaznaczali odpowiedź: „inne formy” zajęć, lecz nie podali konkretnie jakie.

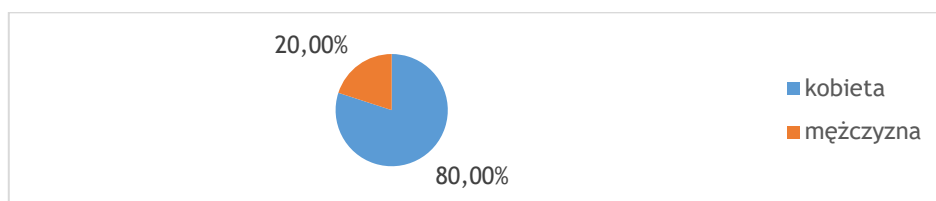

Wykres 99 Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

5. BADANIE SPRZEDAWCÓW NA TERENIE GMINY IWANISKA

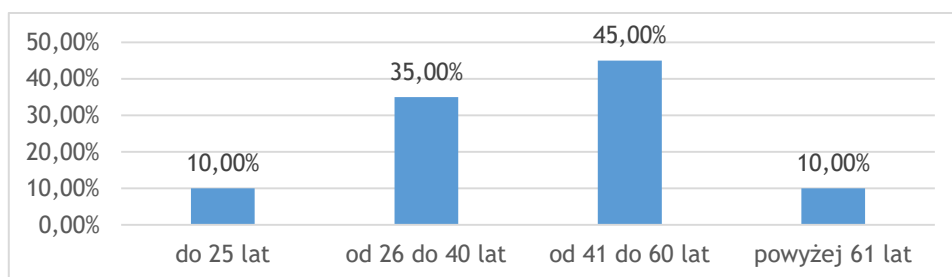
5.1 Struktura badanej grupy

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Iwaniska udział wzięło łącznie 20 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi było to 80,00% kobiet oraz 20,00% mężczyzn.

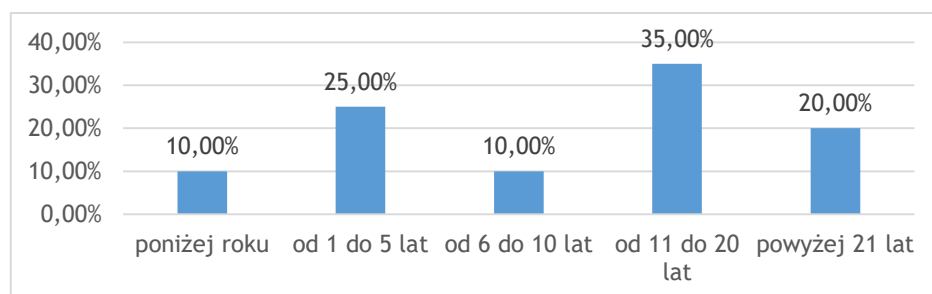
Wykres 100 Płeć.

Osoby ankietowane znajdowały się w przedziale wiekowym: od 41 do 60 lat (45,00%), oraz od 26 do 40 lat (35,00%). Pozostałe 10,00% ankietowanych to osoby do 25 lat oraz powyżej 61 lat.

Wykres 101 Pana/i wiek mieści się w przedziale.

Najczęściej osoby te pracują od 11 do 20 lat (35,00%), od 1 do 5 lat (25,00%), powyżej 21 lat (20,00%), a także od 6 do 10 lat (16,67%). Natomiast po 10% osób pracuje poniżej roku lub od 6 do 10 lat.

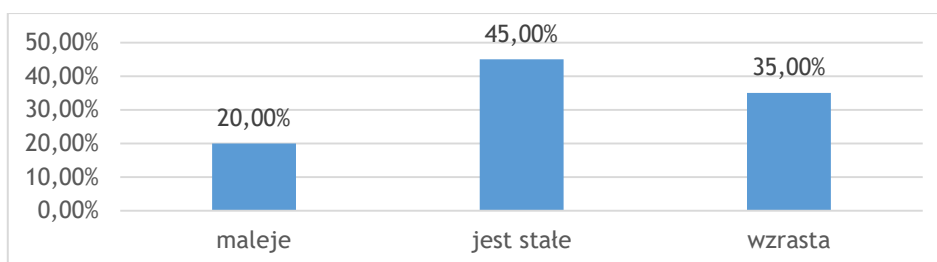

Wykres 102 Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

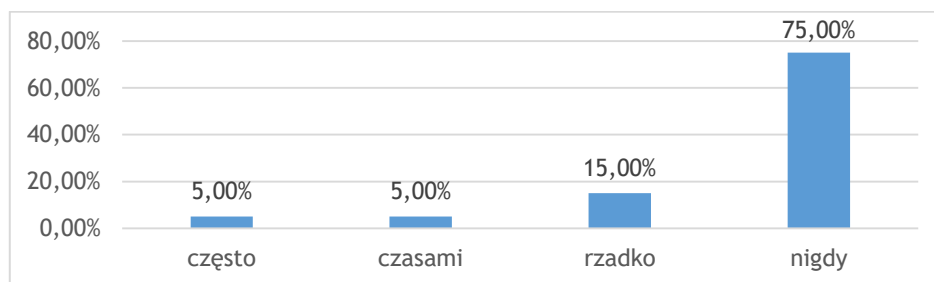
5.2 Problem uzależnień w Gminie Iwaniska z perspektywy sprzedawców alkoholu

Opinie sprzedawców dotyczące spożycia alkoholu w Gminie Iwaniska są podzielone, ponieważ według 35,00% ankietowanych, spożycie alkoholu na terenie gminy wzrasta, natomiast 45,00% sprzedawców twierdzi, że nie uległo zmianie. Dla 20,00% sprzedawców spożycie alkoholu w gminie na przestrzeni lat zmniejszyło się.

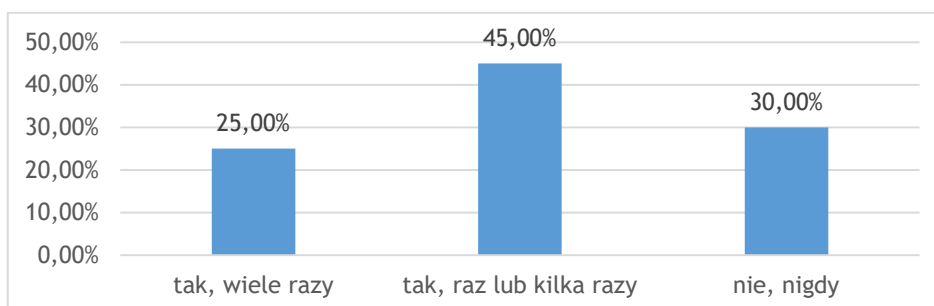
Wykres 103 Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i gminie.

Według 75,00% badanych sprzedawców alkohol nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Gminie Iwaniska. Pozostałe 15,00% osób twierdzi, że alkohol rzadko jest sprzedawany osobom niepełnoletnim na terenie gminy.

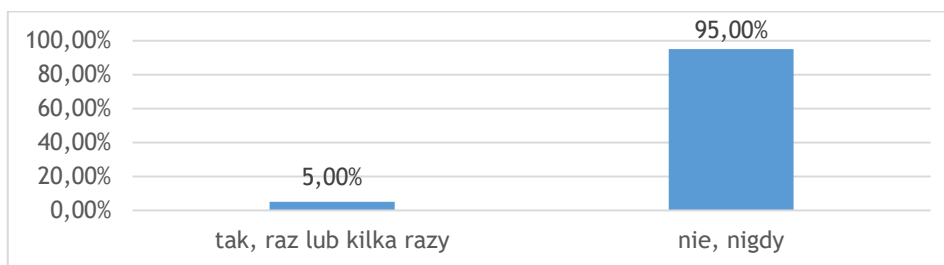
Wykres 104 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i gminie?

Łącznie 70,00% ankietowanym zdarzyło się raz lub wiele razy, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie

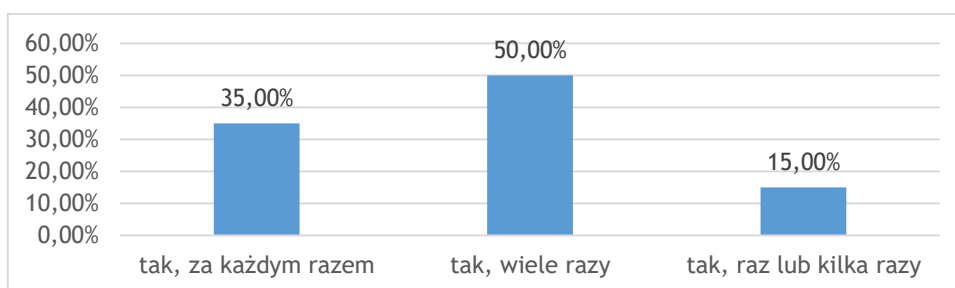
Wykres 105 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Kolejno, 95,00% sprzedawców zgodnie przyznało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej na terenie Gminy Iwaniska.

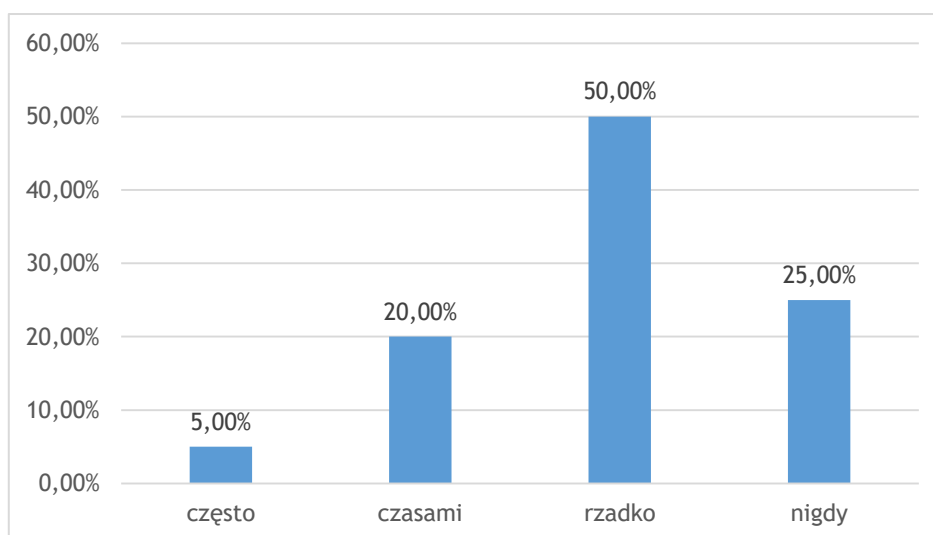
Wykres 106 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

35,00% osób ankietowanych twierdzi, że za każdym razem pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni.

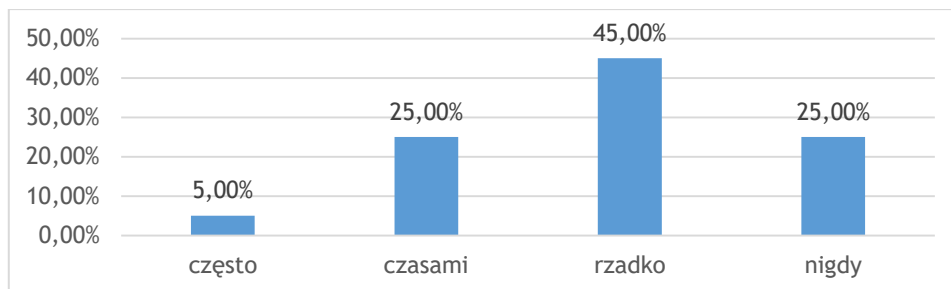
Wykres 107 Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

Jak często ma miejsce sytuacja jazdy pod wpływem alkoholu w Gminie Iwaniska? W opinii 50% sprzedawców takie sytuacje mają miejsce rzadko oraz czasami (20,00%). Natomiast 25,00% sprzedawców uważa, że w ich opinii takie sytuacje nie mają miejsca.

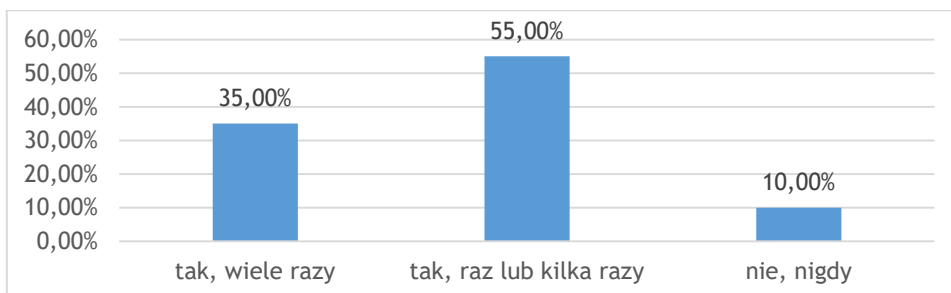
Wykres 108 Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i gminie?

W kolejnym pytaniu sprzedawcy zostali poproszeni o opinię jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w ich miejscowości. 25,00% ankietowanych przyznało że według ich opinii, takie sytuacje nigdy nie mają miejsca. Pozostali udzielili odpowiedzi, iż takie sytuacje w Gminie Iwaniska występują rzadko (45,00%), czasami (25,00%) oraz często (5,00%).

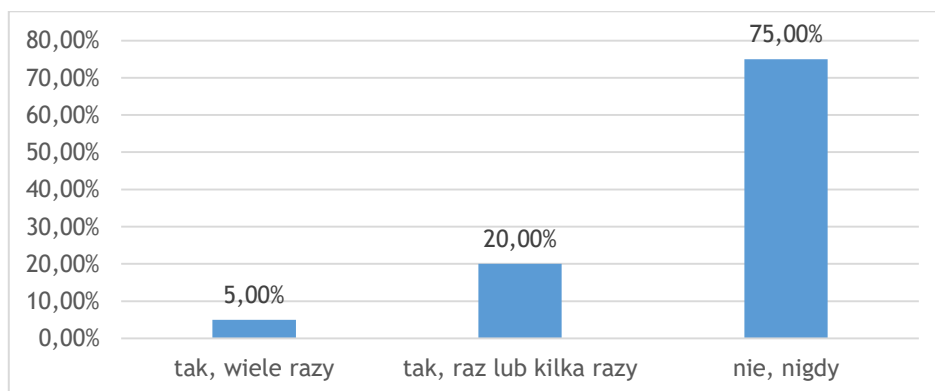
Wykres 109 Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i miejscowości?

Łącznie 90,00% badanych osób wśród sprzedawców przyznało, że raz lub wiele razy zdarzały się sytuacje, w których osoba nietrzeźwa chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie.

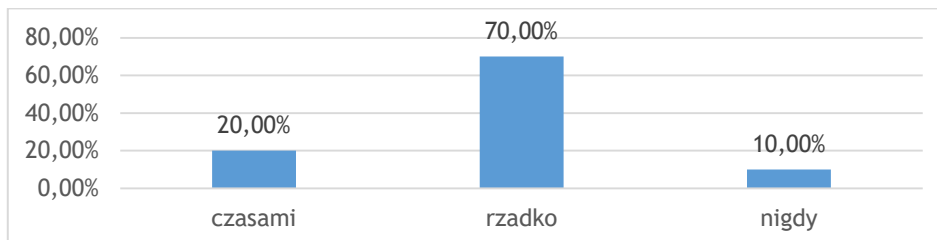
Wykres 110 Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

Niepokojący jest fakt, że 25,00% sprzedawców przyznało się do sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym na terenie Gminy Iwaniska.

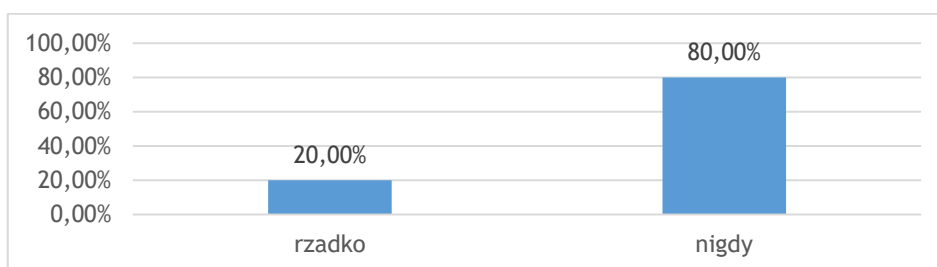
Wykres 111 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

Jak często zdarzają się sytuacje, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży? – na powyższe pytanie, które zostało zadane ankietowanym, 10,00% osób badanych odpowiedziało, że nigdy takie sytuacje się nie zdarzają lub, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży – rzadko (70,00%). Następnie 20,00% przyznało, iż zdarza się to czasami.

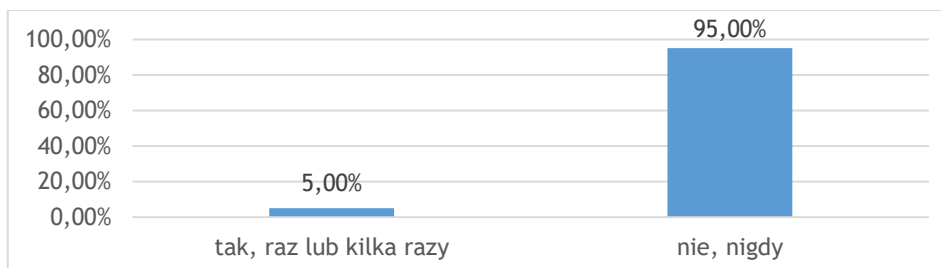
Wykres 112 Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i miejscowości?

Dodatkowo 80,00% badanych sprzedawców przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży lub w jego pobliżu. Pozostali ankietowani (20,00%) odpowiedzieli, że takie zdarzenia miały miejsce ale rzadko.

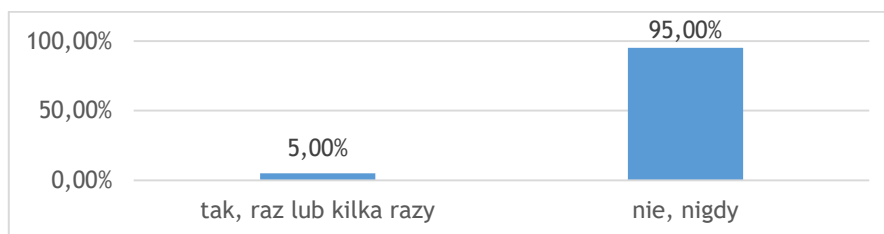
Wykres 113 Jak często zdarza się Panu/i wzywać Policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

Kolejno ankietowani zostali zapytani o sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim. 95,00% respondentów przyznało, że takie sytuacje nie mają miejsca. Dodatkowo 5,00% respondentów przyznała, że papierosy są sprzedawane raz lub kilka razy.

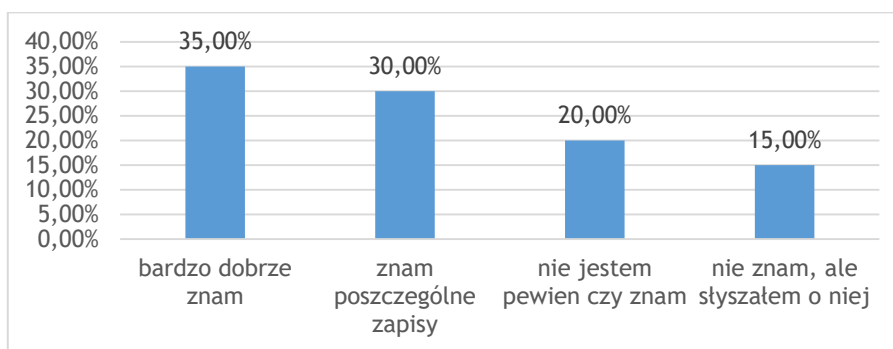
Wykres 114 Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i gminie?

Ponadto, 95,00% ankietowanych przyznało również, że nigdy nie zdarzyło im się sprzedać osobom niepełnoletnim papierosów w punkcie, w którym pracują.

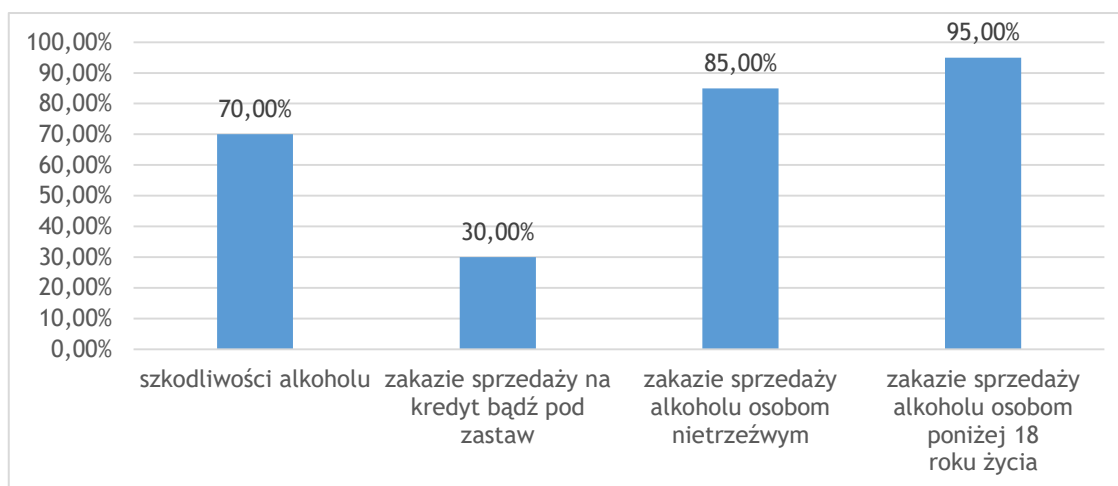
Wykres 115 Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

Następnie sprzedawcy zostali poproszeni o przyznanie, czy znają ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. 35,00% osób twierdzi, że zna zapisy bardzo dobrze, kolejne 30,00% twierdzi, że zna poszczególne zapisy.

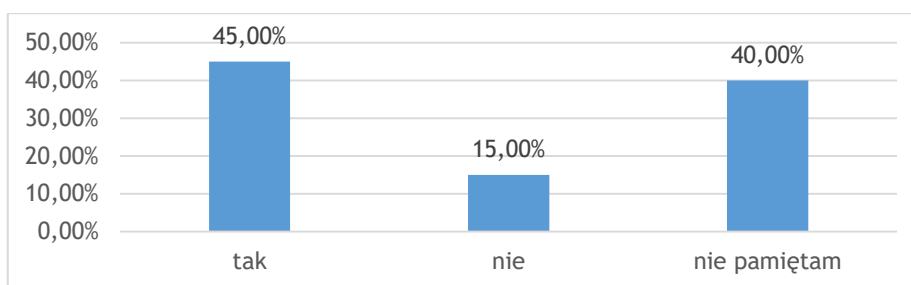
Wykres 116 Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. (Dz.U.2019.o.2277) o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Dodatkowo, badani sprzedawcy przyznają, że najczęściej w obsługiwanym przez nich punkcie widnieją takie informacje jak: zakaz sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia (95,00%), zakaz sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym (85,00%), informacje o szkodliwości alkoholu (70,00%), a także zakaz sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw (30,00%).

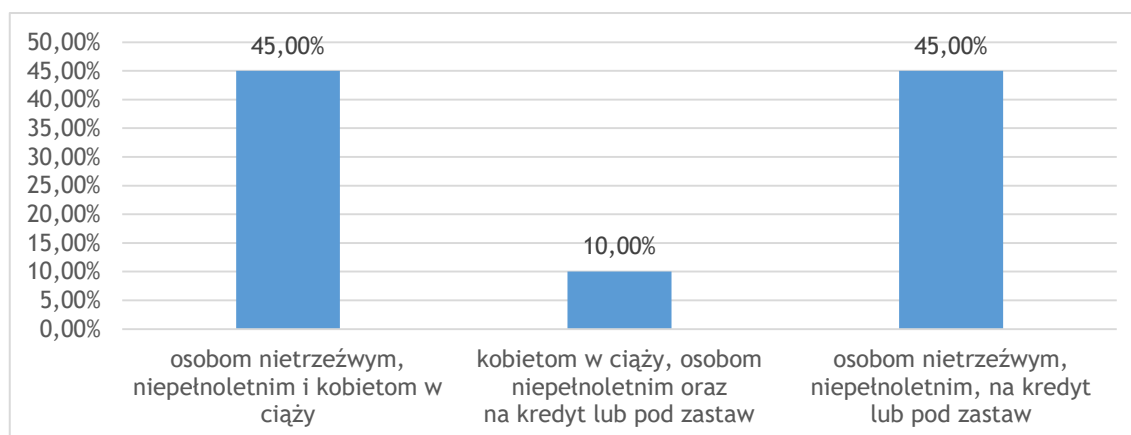
Wykres 117 Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat. (Pytanie wielokrotnego wyboru).

15,00% badanych sprzedawców nigdy nie uczestniczyło w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Kolejne 40,00% z nich nie przypomina sobie takiego szkolenia, a 45,00% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Wykres 118 Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Na koniec respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do pewnych stwierdzeń, dotyczących ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz tego komu zabrania się sprzedaży alkoholu. 45,00% badanych sprzedawców odpowiedziało poprawnie na pytanie, które brzmiało następująco: „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw”. Pozostali badani udzielili złych odpowiedzi, które brzmiały: osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży (45,00%) oraz kobietom w ciąży, osobom niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw (10,00%).

Wykres 119 Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. (Dz.U.2019.o.2277) o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

6. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Gminę Iwaniska w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, sprzedawców oraz dzieci i młodzieży. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- zapoznanie się z problemami mieszkańców Gminy Iwaniska,
- ujawnienie problemów z jakimi spotykają się na co dzień młodzi mieszkańcy Gminy Iwaniska – uczniowie szkół podstawowych
- rozpoznanie czy sprzedawcy alkoholu, którzy pracują na terenie Gminy Iwaniska mają odpowiednią wiedzę dotyczącą odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu oraz ich postaw i zachowań wobec osób niepełnoletnich i nietrzeźwych.

→ sprawdzenie wśród wszystkich osób przebadanych jaka według nich jest dostępność narkotyków, dopalaczy, nikotyny, czy też alkoholu na terenie gminy.

Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Gminy Iwaniska wraz z rekomendacjami, co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Powyższe informacje zawarte w dokumencie diagnozy mogą zostać wykorzystane w przyszłości do prowadzenia dalszych pogłębionych badań wśród mieszkańców, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje skierowane do mieszkańców Gminy Iwaniska, które powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)²² podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania. Dzieci i młodzież są, więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych. Należy skupić się przede wszystkim na najmłodszych, by zapobiec i zredukować takie zachowania. Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników ryzyka oraz czynników chroniących²³:

Czynniki ryzyka:

- ✓ przemoc rówieśnicza,
- ✓ odrzucenie przez rówieśników,
- ✓ słaba więź ze szkołą,
- ✓ niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- ✓ destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- ✓ niepowodzenia szkolne.

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie

²² World Health Organization, (2004), Mental Health Policy, Plans and Programs, Geneva.

²³ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. Promotion, Canberra.

czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych²⁴. Można je pogrupować w kilka kategorii:

- ✓ poczucie przynależności,
- ✓ pozytywny klimat szkoły,
- ✓ prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza,
- ✓ okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć,
- ✓ zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy”.

Najlepiej wdrażać czynniki chroniące poprzez organizowanie warsztatów profilaktycznych, gdzie wzmacniane są czynniki chroniące oraz osłabiane czynniki ryzyka. Warto pamiętać, że oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty, także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych. Nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży. Do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów szkół podstawowych przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć:

- ✓ pozytywne nastawienie do nauczycieli,
- ✓ udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych,
- ✓ aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych,
- ✓ dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.

Efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli

---

²⁴ Słownik terminów według PARPA, źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 25.09.2020).

procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwojowego dzieci. Powinien zawierać działania profilaktyczno - informacyjne mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia i zmianę postaw przy użyciu sprawdzonych i rekomendowanych programów profilaktycznych, odpowiadających na środowiskowe zapotrzebowanie. Powinno zostać również uwzględnione realizowanie działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej skierowanej do osób uzależnionych, spożywających alkohol w sposób ryzykowny i szkodliwy lub korzystających z innych używek, jak również do ich rodzin, także osób zagrożonych przemocą oraz takich, przeciwko którym ta przemoc jest stosowana regularnie. W celu zapewnienia skuteczności, uwzględnione działania powinny być długofalowe, konsekwentne oraz wdrażane systematycznie na terenie Gminy Iwaniska.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy w rodzinie wśród **mieszkańców** Gminy Iwaniska powinny polegać na:

- ✓ Rozwoju pracy socjalnej na rzecz mieszkańców, którzy są zagrożeni uzależnieniem od alkoholu, oraz wdrażanie najnowszych sposobów pomocy tym osobom.
- ✓ Ankietowani mieszkańcy (łącznie 54,88%) deklarują, że ich **spożywanie alkoholu** w ciągu dnia, w którym go piją, przekracza standardową porcję alkoholu²⁵. Jak najszybciej należy zacząć zapobiegać rozwijaniu się uzależnienia od alkoholu. Rekomenduje się tworzenie kampanii, które będą miały na celu informowanie mieszkańców, o tym jakie mogą być konsekwencje spożywania dużej ilości alkoholu. Warto zaproponować mieszkańcom, przychodzącym do Urzędu, Ośrodka Pomocy Społecznej, czy też innych instytucji, by wypełnili **test autodiagnozy**, który udostępniony jest przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Dzięki wypełnieniu testu, mieszkańcy sami będą mogli

²⁵ Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30ml wódki o mocy 40%, a picie o niskim poziomie ryzyka zakłada wypijanie 1-2 porcji w ciągu dnia. (Źródło: Wikipedia).

określić, czy np. są uzależnieni od spożywania alkoholu, piją ryzykowanie lub szkodliwe.

[PARPA - Test Autodiagnozy \(kliknij\)](#)

- ✓ Poleca się również szkolenie pracowników lecznictwa odwykowego, w zakresie doskonalenia zawodowego w tematyce szkodliwości alkoholu oraz uzależnienia od niego. Szkolenia powinny odbywać się nie tylko wśród pracowników, lecz również kadra kierownicza powinna mieć wiedzę w zakresie reagowania i interwencji wobec mieszkańców uzależnionych lub stwarzających zagrożenie dla innych.
- ✓ W przypadku **prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu**, łącznie 15,85% mieszkańców przyznało, że kiedykolwiek taka sytuacja im się zdarzyła, a łącznie 39,00% badanych było kiedykolwiek świadkami sytuacji gdy ktoś prowadził samochód pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej. By uniknąć takich zdarzeń na terenie gminy rekomenduje się aby Policja prowadziła szeroko zakrojone akcje prewencyjne, które będą związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu.
- ✓ Dodatkowo, warto rozpocząć cykl szkoleń eksperckich skierowanych do kierowców z zakresu bezpiecznej jazdy oraz organizować kampanie informacyjne dla mieszkańców w celu uświadomienia im o konsekwencjach związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju akcje plakatowe, konkursy, czy też akcje ulotkowe na terenie gminy.
- ✓ W przypadku **palenia papierosów** poprzez mieszkańców na terenie Gminy Iwaniska poleca się rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc. Należy podjąć działania profilaktyczne wykorzystując przy tym strategię informacyjną, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu. Badanie mieszkańców gminy ukazuje, że problem z paleniem papierosów ma łącznie 30,00% osób, warto zwrócić uwagę, że jest on umiarkowany, natomiast należy wdrażać powyższe rekomendacje by uniknąć jego powiększenia.
- ✓ Łącznie 8% mieszkańców Gminy Iwaniska przyznało, że zażywali kiedykolwiek

narkotyki i substancje psychoaktywne. Jest to mały procent w stosunku do pozostałej liczby mieszkańców, natomiast rekomenduje się prowadzenie warsztatów w placówkach leczenia uzależnień, Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz innych organizacjach pomocowych.

- ✓ Rekomenduje się kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, czy też narkomanią.
- ✓ W przypadku **przemocy w rodzinie**, mieszkańcy przyznają, że zdarza się iż zostają oni osobom doświadczającą przemocy (21,00%). Rekomenduje się nawiązanie współpracy z przedstawicielami służb wymiaru sprawiedliwości. Do tego celu mogą posłużyć spotkania interdyscyplinarne oraz szkolenia dla wszystkich organizacji pomocowych. Dodatkowo, powinno się podnosić kompetencje służb wymiaru sprawiedliwości
- ✓ Warto skorzystać z kwestionariusza oceny ryzyka „SafeLives”, (RIC - Risk Identification Checklist – Kwestionariusz oceny ryzyka).

[Kwestionariusz oceny ryzyka SafeLives \(kliknij\)](#)

- ✓ Przedstawiciele podmiotów biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” mogą skorzystać z plakatu, który jest udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Plakat, może pomóc również osobom, które są dotknięte problemem przemocy.
- ✓ Poleca się tworzenie punktów konsultacyjnych, które proponują kompleksową pomoc psychologiczną, terapeutyczną oraz socjalną dla dzieci i dorosłych. Punkty te powinny być regularnie wspierane finansowo przez gminę.
- ✓ Rekomenduje się organizowanie lokalnych kampanii społecznych, by przekazywać wiedzę osobom, które nigdy nie były ofiarami przemocy, aby mogły również mieć wiedzę na temat mechanizmów przemocy, oraz były uświadomione o jej szkodliwości.
- ✓ Mieszkańcy powinni mieć dostęp do informacji na temat tego, z jakiej formy pomocy mogą skorzystać w przypadku uzależnień (nie tylko ich samych, ale też rodziny

i bliskich).

- ✓ Rekomenduje się również przeprowadzenie warsztatów z różnych form samoobrony dla ofiar przemocy, zaś dla sprawców, należy zorganizować warsztaty z zachowań asertywnych oraz z poprawnej komunikacji, w celu nauczenia ich kontroli nad własnym zachowaniem.
- ✓ Rekomenduje się stworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującą tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- ✓ W Gminie Iwaniska 63,00% badanych mieszkańców przyznało, że zna wiele lub zna nieliczne rodziny, które są dotknięte ubóstwem. Rekomenduje się stworzenie form **pomocy dla osób ubogich**: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- ✓ Także warto zaangażować szkoły oraz kadrę pedagogiczną w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- ✓ Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- ✓ Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- ✓ Informowanie na temat realizowanych przez gminy działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.
- ✓ Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.

- ✓ Badani mieszkańcy uważają, że największymi problemami z jakimi borykają się **osoby starsze** to: choroby (77,00%), samotność (70,00%), brak opieki ze strony rodziny (53,00%) oraz niepełnosprawność (29,00%). Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych oraz upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- ✓ Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- ✓ Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.
- ✓ W przypadku **sprzedawców** rekomenduje się dalszą kontrolę sprzedaży alkoholu na terenie gminy. 15% badanych stwierdziło, że nigdy nie uczestniczyli oni w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Główne kierunki dalszych działań z zakresu przeciwdziałania i rozwiązywania problemu alkoholowego, narkotykowego, palenia papierosów oraz przemocy wśród **młodych mieszkańców (uczniów)** Gminy Iwaniska powinny polegać na:

- ✓ Dalszym podejmowaniu działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne. Uczniowie i uczennice zapytane o to, do kogo zwróciliby się mając problem związany z uzależnieniami, między innymi wymienili nauczycieli, wychowawców klas, psychologów szkolnych. Realizując programy profilaktyczne kształtuje się kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków czy też przemocy.
- ✓ Zachowania ryzykowne są podejmowane przez młodzież często poza szkołą, gdzie nie daje to szkole możliwości wpływu na młodych ludzi – stąd ogromna rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań.
- ✓ Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form

pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Uczniowie powinni korzystać z warsztatów psychologicznych, które mogłyby polegać m.in. na praktycznych ćwiczeniach pracy nad swoją samooceną i bardzo ważną w tym wieku – asertywnością.

- ✓ Poleca się zapewnienie warsztatów dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, oraz osób pracujących w świetlicach.
- ✓ Rekomenduje się prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, gdyż to stanowi między innymi czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- ✓ W Gminie Iwaniska młodzi mieszkańcy przyznali, że po raz pierwszy spróbowali **alkoholu** w wieku 11-13 lat (3 badane dziewczęta²⁶ oraz 4 badanych chłopców²⁷, którzy odpowiedzieli, że pili kiedykolwiek alkohol). Jest to mały procent względem do ogółu ankietowanych, natomiast zachęca się zatem wprowadzenie Programów Rekomendowanych w szkołach. Programy te są rekomendowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), oraz mają na celu m.in. opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży. Na stronie www.programyrekomendowane.pl, są udostępnione wszelkie informacje i rodzaje programów. Dzięki nim można dostosować program do konkretnej grupy odbiorców (np. wieku dzieci).
- ✓ Uczniowie szkół oceniają, że zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe (łącznie 14,57%). Jest to sygnał dla Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, by zwiększyła kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów.
Nacisk powinien być kładziony również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów.
- ✓ Rekomenduje się zaszczepienie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez organizowanie konkursów sportowych, obozów sportowych oraz ciekawych zajęć WF. Dodatkowo, poleca się rozmieszczenie w szkołach plakatów o tematyce

²⁶ 3 osoby.

²⁷ 4 osoby.

zdrowego stylu życia i korzyści z nim związanych.

- ✓ Rekomenduje się obserwację uczniów, w celu zidentyfikowania problemu **narkotykowego** w szkole. Pomimo niewielkiego procentu młodych mieszkańców, którzy przyznali, że kiedykolwiek zażywali narkotyki i inne substancje psychoaktywne (0,93% chłopców, 0,88% dziewczynek), poleca się organizowanie warsztatów dla kadry pracowniczej szkoły – przede wszystkim na temat tego, jak wykrywać objawy stosowania substancji psychoaktywnych. W tym celu, warto zajrzeć na stronę Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomani, gdzie możemy znaleźć przykłady objawów, które mogą wskazywać na odurzenie narkotykowe wśród dzieci i młodzieży.

[KBPN - Przykłady objawów odurzenia narkotykowego \(kliknij\)](#)

- ✓ 21,30% młodych mieszkańców płci męskiej oraz 10,62% dziewczynek przyznaje, że doświadczyło kiedykolwiek **przemocy** ze strony innych osób. Choć problem ten jest umiarkowany, rekomenduje się dostarczenie uczniom informacji, dotyczących tego, gdzie mogą szukać pomocy podczas, kiedy zostają ofiarą przemocy.
- ✓ Uczniowie, często w ankiecie wskazywali również na **pogadanki z wychowawcą** (47,06% chłopców, 28,57% dziewczynek), warto zatem zwrócić na ten fakt uwagę, i zaangażować wychowawców klas w prowadzenie lekcji profilaktycznych dla uczniów.
- ✓ Rekomenduje się skorzystanie z kwestionariusza **oceny ryzyka występowania przemocy** wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka. Powinno się go rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi.

[Kwestionariusz oceny ryzyka \(kliknij\)](#)

Najskuteczniejszą metodą walki z problemami społecznymi zdają się być rozmowy ze specjalistami oraz kampanie profilaktyczne, a także większa kontrola i egzekwowanie przestrzegania prawa.

Działania profilaktyczne na terenie gminy powinny mieć charakter długofalowy i wielostronny.

To, że jakiegoś problemu nie widać nie znaczy, że on nie istnieje - kluczową kwestią jest uwrażliwienie społeczeństwa oraz zwiększanie jego świadomości na temat wszystkich problemów społecznych.

Urząd Gminy Iwaniska

ul. Rynek 3
27-570 Iwaniska

Godziny pracy Urzędu Gminy w Iwaniskach:

poniedziałek - 7:30 - 15:30

wtorek - 7:30 - 15:30

środa - 7:30 - 15:30

czwartek - 7:30 - 15:30

piątek - 7:30 - 15:30

Telefon: +48 15 860 12 54

ug_iwaniska@kielce.home.pl